

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहिता

षष्ठं काण्डं

Note: Please refer to the book, TS Kandam 1 for notes and conventions used in this Compilation.

Contents

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठं काण्डं	4
6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	4
6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	38
6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	65
6.4 षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	93
6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं...	117
6.6 षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं	137

Version Notes

1st Version Number 0.0 dated 31 Oct 2019

2nd and Current Version Number 1.0 dated 31st March 2020

1. This Version replaces earlier version “1.0” dated 31st Oct 2019.
2. We have made general corrections in this version.

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः,

श्री गुरुभ्यो नमः, हरिः ओं

6 कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठं काण्डं

6.1 षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

TS 6.1.1.1

प्राचीनव॑ञ्शं करोति देवमनु॑ष्या दि॒शो व्य॑भजन्त प्राचीं॑ दे॒वा
दक्षि॑णा पि॒तरः प्र॒तीचीं॑ मनु॑ष्या उदी॑चीञ् रु॒द्रा यत् प्राची॑नवञ्शं
करोति॑ दे॒वलोक॑मे॒व तद्-यज॑मान उपा॑वर्तते परि
श्रय॑त्यन्तर्हि॒तो हि दे॑वलो॒को मनु॑ष्यलो॒का-न्नास्मा॑ल्लो॒काथ्
स्वे॒तव्य॑मिवेत्याहुः॑ को हि तद्-वे॒द यद्-यमु॑ष्मिँल्लो॒केऽस्ति॑ वा न
वेति॑ दि॒क्ष्वती॑ का॒शान् करो॑ - [ ] 1

TS 6.1.1.2

-त्यु॒भयो॑र्लो॒कयो॑-रभिजि॑त्यै केश॑श्मश्रु व॑पते न॒खानि॑ नि कृ॑न्तते
मृ॒ता वा ए॒षा त्वग॑मे॒द्ध्यया॑ यत् केश॑श्मश्रु मृ॒तामे॒व त्वच॑म-
मे॒द्ध्याम॑प॒हत्य॑ य॒ज्ञियो॑ भू॒त्वा मे॒धमु॑पैत्यङ्गि॑रसः सु॒वर्गं॑ लो॒कं
य॒न्तोऽप्सु॑ दी॒क्षात॑पसी प्रावे॑शयन्नप्सु स्ना॑ति सा॒क्षादे॒व दी॒क्षात॑पसी

अव॑ रुन्धे ती॒र्थे स्ना॑ति ती॒र्थे हि ते तां प्रावे॑शयन् ती॒र्थे

स्ना॑ति – [ ] 2

TS 6.1.1.3

ती॒र्थमे॒व स॒मा॒ना॒नां॑ भव॒त्यपो॑ऽश्ना॒त्यन्तर॑त ए॒व मे॒द्ध्यो॑ भव॒ति वा॒स॒सा
दी॒क्षय॑ति सौ॒म्यं वै क्षौ॑मं दे॒वत॑या सोम॒मेष॑ दे॒वता॒मुपै॑ति यो दी॒क्षते॑
सोम॑स्य त॒नूर॑सि त॒नुवं॑ मे पा॒हीत्या॑ह स्वा॒मे॒व दे॒वता॒मुपै॑त्यथो
आ॒शिष॑मे॒वैता॒मा शा॑स्ते ऽग्ने॒स्तूषा॑धानं वा॒योर्वा॑त॒पानं॑ पि॒तृणां॑

नी॒विरोष॑धी॒नां प्र॒घात॑ – [ ] 3

TS 6.1.1.4

आ॒दि॒त्यानां॑ प्रा॒चीन॑तानो वि॒श्वेषां॑ दे॒वाना॒मोतु॑ न॒क्षत्रा॑णा-
मती॒काशा॑स्तद्वा ए॒तथ् सर्व॑ दे॒वत्यं॑ यद्-वा॒सो यद्-वा॒स॒सा दी॒क्षय॑ति
सर्वा॑भिरे॒वैनं॑ दे॒वता॑भि-दी॒क्षय॑ति ब॒हिःप्रा॑णो वै म॒नुष्य॑स्त-स्या॒शनं॑
प्रा॒णो-ऽश्ना॑ति स॒प्राण॑ ए॒व दी॒क्षत॑ आ॒शितो॑ भव॒ति या॒वाने॑वा॒स्य
प्रा॒णस्तेन॑ स॒ह मे॒धमु॑पैति घृ॒तं दे॒वानां॑ म॒स्तु पि॒तृणां॑ नि॒ष्पक्वं॑
म॒नुष्या॑णां तद्वा – [ ] 4

TS 6.1.1.5

ए॒त॒थ् स॒र्वदे॒वत्यं॑ य॒न्नव॑नी॒तं य॒न्नव॑नी॒तेना॒भ्यङ्के॑ सर्वा॑ ए॒व दे॒वताः॑
 प्री॒णाति॑ प्र॒च्युतो॑ वा ए॒षोऽस्मा॑ल्लो॒काद॑गतो दे॒वलो॒कं यो दी॑क्षितो॑
 ऽन्त॒रेव॑ न॒वनी॑तं तस्मा॒-न्न॒वनी॑तेना॒भ्यङ्के॑ ऽनु॒लोमं॑ य॒जुषा॑ व्यावृ॒त्या
 इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन् तस्य क॒नीनि॑का॒ परा॑ऽप॒तत् तदा॑ज्ज॒नम॑-भ॒वद्य॑दाङ्के॑
 चक्षु॑रे॒व भ्रातृ॑व्यस्य वृ॒ङ्के दक्षि॑णं पू॒र्वमा॑ङ्के - [ ] 5

TS 6.1.1.6

स॒व्यञ् हि पू॒र्वं म॒नुष्या॑ आ॒ज्जते॑ न नि धा॒वते॑ नी॒व हि म॒नुष्या॑
 धा॒वन्ते॑ प॒ञ्च कृ॒त्व आ॑ङ्के प॒ञ्चाक्ष॑रा प॒ङ्क्तिः पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव
 रु॒न्धे परि॑मित॒माङ्के॑ ऽपरि॑मित॒ञ् हि म॒नुष्या॑ आ॒ज्जते॑ स॒तूल॑याऽङ्के-
 ऽप॒तूल॑या हि म॒नुष्या॑ आ॒ज्जते॑ व्यावृ॒त्यै यद॑प॒तूल॑याज्जी॒त वज्र॑ इ॒व
 स्या॒थ् स॒तूल॑याऽङ्के मि॒त्रत्वा॑ये - [ ] 6

TS 6.1.1.7

-न्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन्त्सोऽ(१)पोऽ(१)भ्य॑म्रियत ता॒सां य॒न्मेद्ध्यं॑ य॒ज्ञियञ्
 सदे॒वमा॑सीत् तद॒पोद॑क्रामत् ते द॒र्भा अ॑भवन्. यद्द॒र्भपु॑ज्जी॒लैः प॑वयति
 या ए॒व मेद्ध्य॑या य॒ज्ञियाः॑ सदे॒वा आ॑प॒स्ताभि॑रे॒वैनं॑ प॑वयति द्वाभ्यां॑

पवयत्य-हो॒रा॒न्नाभ्या॑मे॒वैनं॑ पवयति त्रि॒भिः॑ पवयति त्रय॑ इ॒मे लो॒का
ए॒भिरे॒वैनं॑ लो॒कैः॑ पवयति पञ्च॑भिः - [ ] 7

TS 6.1.1.8

पवयति पञ्चा॑क्षरा पङ्क्तिः॑ पाङ्क्तो॑ यज्ञो य॒ज्ञायै॒वैनं॑ पवयति षड्भिः॑
पवयति षड्वा॑ ऋतव॑ ऋतु॒भिरे॒वैनं॑ पवयति सप्त॑भिः पवयति सप्त
छन्दा॑ऽसि छन्दो॒भिरे॒वैनं॑ पवयति नव॑भिः पवयति नव॑ वै पुरु॑षे प्रा॒णाः
सप्रा॑णमे॒वैनं॑ पवयत्येक॑विंशत्या पवयति दश॑ हस्त्या अङ्गु॑लयो
दश॑ पद्या आ॒त्मैक॑विंशो॒ यावा॑ने॒व पुरु॑षस्तमपरिवर्गं - [ ] 8

TS 6.1.1.9

पवयति चित्पति॑स्त्वा पुना॒त्वित्या॑ह॒ मनो॑ वै चित्पति॑र्मनसै॒वैनं॑
पवयति वाक्पति॑स्त्वा पुना॒त्वित्या॑ह॒ वाचै॒वैनं॑ पवयति दे॒वस्त्वा स॒विता
पुना॒त्वित्या॑ह स॒वितृ॑प्रसूत ए॒वैनं॑ पवयति तस्य॑ ते पवि॒त्रप॑ते पवि॒त्रेण॑
यस्मै॑ कं पु॒ने तच्छ॑केयमित्या-हाऽऽ*शिषमे॒वैता॑मा शा॒स्ते ॥ 9

(अती॑का॒शान् करो॑त्य - वे॒शयन् तित्थि॑ स्नाति - प्र॒घातो॑ -
मनु॑ष्याणां तद्वा - आऽङ्गे - मि॒त्रत्वाय॑ - पञ्च॑भि - रप॑रिवर्ग -
मष्टा॑चत्वारिंशच्च) (A1)

TS 6.1.2.1

यावन्तो वै देवा यज्ञायापुनत त एवाभवन्. य एवं विद्वान् यज्ञाय
पुनीते भवत्येव बहिः पवयित्वाऽन्तः प्र पादयति मनुष्यलोक
एवैनं पवयित्वा पूतं देवलोकं प्र णयत्यदीक्षित एकयाऽऽहुत्येत्याहुः
स्रुवेण चतस्रो जुहोति दीक्षितत्वाय स्रुचा पञ्चमीं पञ्चाक्षरा पङ्क्तिः
पाङ्क्तो यज्ञो यज्ञमेवाव रुन्ध आकूत्यै प्रयुजेऽग्नये – [ ] 10

TS 6.1.2.2

स्वाहेत्याहाऽऽ*कूत्या हि पुरुषो यज्ञमभि प्रयुङ्क्ते यजेयेति मेधायै
मनसेऽग्नये स्वाहेत्याह मेधया हि मनसा पुरुषो यज्ञमभिगच्छति
सरस्वत्यै पूष्णोऽग्नये स्वाहेत्याह वाग्वै सरस्वती पृथिवी पूषा वाचैव
पृथिव्या यज्ञं प्रयुङ्क्त आपो देवी-र्बृहती-विश्वशंभुव इत्याह या वै
वर्षास्ता – [ ] 11

TS 6.1.2.3

आपो देवी-र्बृहती-विश्वशंभुवो यदेतद्-यजुर्न ब्रूयाद्-दिव्या
आपोऽऽशान्ता इमं लोकमा गच्छेयुरापो देवी-र्बृहती-विश्वशंभुव
इत्याहास्मा एवैना लोकाय शमयति तस्माच्छान्ता इमं लोकमा

गच्छन्ति॑ द्या॒वापृ॑थि॒वी इ॒त्याह॑ द्या॒वापृ॑थि॒व्योर्हि॑ य॒ज्ञ उ॒र्वन्त॑रि॒क्ष-
मि॒त्याहा॑न्त॒रि॒क्षे हि॑ य॒ज्ञो बृ॒हस्प॑तिर्नो॒ हवि॑षा वृ॒धात्वि॑ - [ ] 12

TS 6.1.2.4

-त्याह॑ ब्र॒ह्म वै दे॒वानां॑ बृ॒हस्प॑ति-ब्र॒ह्मणै॑वास्मै॒ य॒ज्ञम॑व रुन्धे॒ यद्-
ब्रू॒याद्-वि॑धेरि॒ति य॒ज्ञस्था॑णुमृ॒च्छेद्-वृ॒धात्वि॑त्याह॑ य॒ज्ञस्था॑णुमे॒व
परि॑ वृ॒णक्ति॑ प्र॒जाप॑ति-र्य॒ज्ञम॑सृ॒जत॑ सोऽस्मा॑त् सृ॒ष्टः प॑रा॒डैथ् स
प्र॑ य॒जुर॒व्लीना॑त् प्र॒ साम॑ तमृ॒गुद॑यच्छद्-यदृ॒गुद॑यच्छत्
तदौ॑द्-ग्र॒हण॑स्यौ॑द्-ग्र॒हण॑त्व मृ॒चा - [ ] 13

TS 6.1.2.5

जु॒होति॑ य॒ज्ञस्यो॑द्य॒त्या अ॒नुष्टु॑प्-छ॒न्दसा॑-मु॒दय॑च्छदि॒त्या-
हु॒स्तस्मा॑द॒नुष्टु॑भा जु॒होति॑ य॒ज्ञस्यो॑द्य॒त्यै द्वा॒दश॑ वा॒थ्स॒बन्धा॑न्यु॒दय॑च्छ-
न्ति॒त्याहु॑-स्तस्मा॑द्- द्वा॒दश॑भि-र्वा॒थ्स॒बन्ध॑विदो॒ दीक्ष॑यन्ति॒ सा वा
ए॒षर्ग॑नु॒ष्टुग्-वा॒गनु॒ष्टुग्-य॒देत॑य॒र्चा दी॒क्षय॑ति॒ वाचै॑वैन॒ꣳ स॑र्वया दीक्षयति॒
वि॒श्वे दे॒वस्य॑ ने॒तुरि॑त्याह॑ सावि॒त्र्येते॑न॒ मर्तो॑ वृणीत स॒ख्य - [ ] 14

TS 6.1.2.6

–मि॒त्याह॑ पि॒तृदे॒वत्यै॑तेन॒ विश्वे॑ रा॒य इ॒षुद्ध्य॑सीत्याह॑ वै॒श्वदे॒व्येतेन॑ द्यु॒म्नं
 वृ॑णीत पु॒ष्यस॑ इत्याह॑ पौ॒ष्येतेन॑ सा वा ए॒षर्ष॑र्वदे॒वत्या॑ यदे॒तयर्चा॑
 दी॒क्षय॑ति सर्वा॒भिरे॒वैनं॑ दे॒वता॑भिर्दीक्षयति सप्ताक्षरं प्रथमं
 पदम॑ष्टाक्षराणि त्रीणि॒ यानि॒ त्रीणि॒ तान्य॑ष्टावुप॒ यन्ति॒ यानि॑
 चत्वारि॑ तान्यष्टौ यदष्टाक्षरा तेन – [ ] 15

TS 6.1.2.7

गा॒यत्री॑ यदेकादशाक्षरा तेन त्रि॒ष्टुग्यद् द्वा॑दशाक्षरा तेन जगती
 सा वा ए॒षर्ष॑र्षाणि छन्दा॑सि यदे॒तयर्चा॑ दी॒क्षय॑ति सर्वे॒भिरे॒वैनं॑
 छन्दो॑भिर्दीक्षयति सप्ताक्षरं प्रथमं पदं सप्तपदा शक्वरी पशवः
 शक्वरी पशू॒नेवाव॑ रुन्ध॒ एक॑स्मादक्षरादनाप्तं प्रथमं पदं
 तस्माद्–यद्–वाचोऽनाप्तं तन्मनुष्या उप जीवन्ति पूर्णया जुहोति ( )
 पूर्ण॑ इव हि प्रजापतिः प्रजापतेराप्त्यै न्यूनया जुहोति न्यूनाद्धि
 प्रजापतिः प्रजा असृजत प्रजानां सृष्ट्यै ॥ 16

(अ॒ग्नये॑ – ता – वृ॒धात्वं – चा – स॒ख्यं – तेन॑ – जुहोति –
 पञ्चदश च) (A2)

TS 6.1.3.1

ऋ॒ख् सा॒मे वै दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञाया॑ऽतिष्ठ॒माने कृ॒ष्णो रू॒पं कृ॒त्वा-
 ऽप॒क्रम्या॑तिष्ठ॒तां तेऽम॑न्यन्त॒ यं वा॑ इ॒मे उ॒पाव॑त्स्य॒तः स इ॒दं
 भ॒विष्य॑तीति॒ ते उ॒पा॒मन्त्र॑यन्त॒ ते अ॒हो॒रा॒त्रयो॑-र्म॒हि॒मान्-म॒प॒नि॒धाय॑
 दे॒वानु॑पाव॒र्तेता॑मेष॒ वा ऋ॒चो व॒र्णो य॒च्छु॒क्लं कृ॒ष्णाजि॑नस्यैष॒ साम्नो॑
 यत् कृ॒ष्णमृ॑ख्सा॒मयोः शिल्पे॑ स्थ॒ इत्या॑ह॒र्खा॒मे ए॒वाव॑

रुन्ध एष - [ ] 17

TS 6.1.3.2

वा अ॒हो व॒र्णो य॒च्छु॒क्लं कृ॒ष्णाजि॑नस्यैष॒ रात्रि॑या यत् कृ॒ष्णं
 य॒दे॒वैन॑योस्तत्र॒ न्य॒क्तं त॒दे॒वाव॑ रुन्धे कृ॒ष्णाजि॑नेन॒ दीक्ष॑यति
 ब्र॒ह्म॒णो वा ए॒तद्-रू॒पं य॒त् कृ॒ष्णाजि॑नं ब्र॒ह्म॒णै॒वैनं॑ दीक्षयती॒मां
 धि॒यꣳ शि॑क्षमाणस्य॒ दे॒वेत्या॑ह॒ यथा॑य॒जुरे॒वैतद्-ग॒र्भो वा ए॒ष
 यद्-दी॑क्षित॒ उ॒ल्बं वा॒सः प्रो॑र्णु॒ते तस्मा॑द् - [ ] 18

TS 6.1.3.3

ग॒र्भाः प्रा॑वृ॒ता जा॑यन्ते॒ न पु॒रा सो॑मस्य॒ क्रया॑दपो॒र्णीत॑ यत् पु॒रा
 सो॑मस्य॒ क्रया॑दपो॒र्णीत॑ ग॒र्भाः प्र॒जानां॑ प॒रापा॑तु॒काः स्युः॑ क्री॒ते

सोमेऽपोर्णुते जायत एव तदथो यथा वसीयां सं प्रत्यपोर्णुते
तादृगेव तदङ्गिरसः सुवर्गं लोकं यन्त ऊर्जं व्यभजन्त
ततो यदत्यशिष्यत ते शरा अभवन्नूगर्वे शरा यच्छरमयी – [ ] 19

TS 6.1.3.4

मेखला भवत्यूर्जमेवाव रुन्धे मद्ध्यतः संनहति मद्ध्यत एवास्मा
ऊर्जं दधाति तस्मान्मद्ध्यत ऊर्जा भुञ्जत ऊर्ध्वं वै पुरुषस्य
नाभ्यै मेद्ध्य-मवाचीन-ममेद्ध्यं यन्मद्ध्यतः संनहति मेद्ध्यं
चैवास्यामेद्ध्यं च व्यावर्तयतीन्द्रो वृत्राय वज्रं प्राहरथ् स त्रेधा
व्यभवथ् स्फ्यस्तृतीयं रथस्तृतीयं यूपस्तृतीयं – [ ] 20

TS 6.1.3.5

यैऽन्तः शरा अशीर्यन्त ते शरा अभवन् तच्छराणां शरत्वं
वज्रो वै शराः क्षुत् खलु वै मनुष्यस्य भ्रातृव्यो यच्छरमयी
मेखला भवति वज्रेणैव साक्षात् क्षुधं भ्रातृव्यं मद्ध्यतोऽप हते
त्रिवृद्-भवति त्रिवृद्वै प्राणस्त्रिवृतमेव प्राणं मद्ध्यतो यजमाने
दधाति पृथ्वी भवति रज्जूनां व्यावृत्यै मेखलया यजमानं दीक्षयति
योक्त्रेण पत्नीं मिथुनत्वाय – [ ] 21

TS 6.1.3.6

य॒ज्ञो दक्षि॑णाम॒भ्यद्ध्या॑यत् ता॒ꣳ सम॑भवत् तदिन्द्रो॑-ऽचाय॒थ्
सोऽम॑न्यत यो वा इतो॑ जनि॒ष्यते॑ स इ॒दं भवि॑ष्यतीति तां प्रावि॒शत्
तस्या॒ इन्द्र॑ ए॒वाजा॑यत सोऽम॑न्यत यो वै म॒दितो॑ ऽपरो जनि॒ष्यते
स इ॒दं भवि॑ष्यतीति तस्या॑ अनु॒मृश्य॑ योनि॒मा-ऽच्छि॑नथ् सा
सू॒तव॑शाऽभवत् तथ् सू॒तव॑शायै जन्म - [ ] 22

TS 6.1.3.7

ता॒ꣳ हस्ते॑ न्यवेष्टयत तां मृ॒गेषु॑ न्यदधा॒थ् सा कृ॑ष्णविषा॒णा-
ऽभव॑दिन्द्रस्य योनि॒रसि॑ मा मा हि॒ꣳसीरि॑ति कृष्णविषा॒णां प्र य॑च्छति
सयो॑निमेव य॒ज्ञं करो॑ति सयो॑निं दक्षि॑णा॒ꣳ सयो॑निमिन्द्रो॑
सयो॑नित्वाय कृ॒ष्यै त्वा सु॑स॒स्याया॒ इत्या॑ह तस्मा॑दकृष्टप॒च्या ओष॑धयः
पच्य॑न्ते सुपि॒प्पला॒भ्यस्त्वौष॑धीभ्य इत्या॑ह तस्मा॑दोष॒धयः॑ फलं
गृह्ण॑न्ति यद्धस्तेन - [ ] 23

TS 6.1.3.8

कण्डू॑येत पा॒मनं॑ भा॒वुकाः॑ प्र॒जाः स्यु॑र्यथ् स्मये॑त न॒ग्नं भा॒वुकाः॑
कृष्ण॑विषा॒णया॑ कण्डू॑यतेऽपि॒गृह्य॑ स्मयते प्र॒जानां॑ गोपी॒थाय॑ न पु॒रा

दक्षिणाभ्यो॑ नेतोः॑ कृष्णविषाणाम॑व चृते॒द्यत् पु॒रा दक्षिणाभ्यो॑ नेतोः॑
 कृष्णविषाणाम॑व चृते॒द्योनिः॑ प्र॒जानां॑ प॒रापातु॑का स्यान्नी॒तासु॑ दक्षिणासु॑
 चात्वा॑ले कृष्णविषाणां॑ प्रास्यति॑ योनिर्वै॑ यज्ञस्य॑ चात्वा॑लं योनिः॑
 कृष्णविषाणा॑ योनावे॒व योनिं॑ दधाति॑ यज्ञस्य॑ स॒योनि॒त्वाय॑ ॥ 24

(रु॒न्ध ए॒ष – तस्मा॑ – च्छ॒रमयी॑ – यू॒पस्तृती॑यं – मिथु॒नत्वाय॑ –
 ज॒न्म – हस्ते॑ना – ऽष्टा॑चत्वारि॒ंशच्च॑) (A3)

TS 6.1.4.1

वा॒ग्वै दे॒वेभ्यो॑ ऽपा॒क्रामद्-य॒ज्ञायाति॑ष्ठमा॒ना सा व॒नस्प॑तीन् प्रावि॑शत्
 सैषा॑ वा॒ग्वन॒स्पति॑षु वदति॑ या दु॒न्दुभौ॑ या तू॒णवे॑ या वी॒णायां॑
 यद्-दी॑क्षितदण्डं॑ प्र॒यच्छ॑ति वा॒चमे॒वाव रु॒न्ध औदु॑ंबरो भवत्यू॒र्गवा
 उदु॑ंबर ऊ॒र्जमे॒वाव रु॒न्धे मुखे॑न संमि॒तो भव॑ति मुख॒त ए॒वास्मा
 ऊ॒र्जं दधा॑ति तस्मा॑न् मुख॒त ऊ॒र्जा भु॑ञ्जते – [ ] 25

TS 6.1.4.2

क्री॒ते सोमे॑ मै॒त्रावरु॑णाय दण्डं॑ प्र॒ यच्छ॑ति मै॒त्रावरु॑णो हि पु॒रस्ता॑-
 दृ॒त्विग्भ्यो॑ वा॒चं वि॒भज॑ति ता॒मृत्वि॑जो यज॒माने॑ प्रति॑ ष्ठा॒पय॑न्ति स्वाहा॑
 य॒ज्ञं म॒नसे॑त्याह॒ मन॑सा हि पु॒रुषो॑ य॒ज्ञम॒भिगच्छ॑ति स्वाहा॑

द्या॒वापृ॑थि॒वीभ्या॑ -मि॒त्याह॑ द्या॒वापृ॑थि॒व्योर्.हि॑ य॒ज्ञः स्वा॒होरोर॑-
 न्तरि॑क्षा -दि॒त्याहान्तरि॑क्षे हि य॒ज्ञः स्वा॒हा य॒ज्ञं वा॒तादा॑ रभ
 इ॒त्याहायं॑ - [ ] 26

TS 6.1.4.3

वा॒व यः प॒वते॑ स य॒ज्ञस्तमे॒व सा॒क्षादा॑ रभते मु॒ष्टी क॑रोति वाचं
 च्छति॑ य॒ज्ञस्य॑ धृ॒त्या अदी॑क्षि॒ष्टायं॑ ब्रा॒ह्मण॑ इति त्रि॒रुपा॑श्वा॒ह
 दे॒वेभ्य॑ ए॒वैनं॑ प्रा॒ऽऽह॑ त्रि॒रुच्चै॒रुभ्यै॑भ्य ए॒वैनं॑ दे॒वमनु॑ष्येभ्यः
 प्रा॒ऽऽह॑ न पु॒रा नक्ष॑त्रेभ्यो वाचं वि सृ॒जेद्-यत्पु॒रा नक्ष॑त्रेभ्यो
 वाचं वि॒सृ॒जेद्-य॒ज्ञं वि॒च्छि॒न्द्या - [ ] 27

TS 6.1.4.4

-दु॒दि॒तेषु॑ नक्ष॑त्रेषु व्रतं कृ॒णु॒तेति॑ वाचं वि सृ॒जति॑ य॒ज्ञव्र॑तो वै
 दी॒क्षि॒तो य॒ज्ञमे॒वाभि॑ वाचं वि सृ॒जति॑ यदि वि॒सृ॒जेद्-वैष्ण॑वीमृ॒चमनु॑
 ब्रू॒याद्-य॒ज्ञो वै विष्णु॑र्य॒ज्ञेनै॒व य॒ज्ञं सं त॑नोति दै॒वीं धि॒यं म॑नामह
 इ॒त्याह॑ य॒ज्ञमे॒व तन्म॑दयति सु॒पा॒रा नो॑ अ॒सद्व॑श इ॒त्याह॑ व्यु॒ष्टिमे॒वाव॑
 रु॒न्धे - [ ] 28

TS 6.1.4.5

ब्र॒ह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति॑ हो॒तव्यं॑ दी॒क्षित॑स्य॒ गृहा॑(३) इ॒ न हो॑तव्या(३)मि॒ति॑
ह॒विर्वै॑ दी॒क्षितो॑ यज्जु॒हुयाद्-य॑ज॒मान॑स्याव॒दाय॑ जुहु॒याद्-य॑न्न
जुहु॒याद्-य॑ज्ञप॒रुरन्त॑रि॒याद्ये॑ दे॒वा म॑नो॒जाता॑ म॒नोयु॑ज॒ इत्या॑ह प्रा॒णा
वै दे॒वा म॑नो॒जाता॑ म॒नोयु॑ज॒स्तेष्वे॒व प॑रोक्षं जुहोति॒ तन्ने॒व हु॑तं
ने॒वाहु॑त॒ स्व॒पन्तं॑ वै दी॒क्षित॑ र॒क्षासि॑ जिघा॒सन्त्य॒ग्निः- [ ] 29

TS 6.1.4.6

ख॒लु वै र॑क्षो॒हाग्ने॑ त्वं सु जा॒गृहि॑ व॒यं सु॑ म॒न्दिषी॑म॒हीत्या॑हा॒ग्नि-
मे॒वाधि॑पां कृ॒त्वा स्व॑पि॒ति र॑क्ष॒साम॑प॒हत्या॑ अ॒व्रत्य॑मि॒व वा ए॒ष क॑रोति
यो दी॒क्षितः॑ स्व॑पि॒ति त्व॑म॒ग्ने व्र॑त॒पा अ॒सीत्या॑हा॒ग्निर्वै॑ दे॒वानां॑ व्र॒तप॑तिः
स ए॒वैनं॑ व्र॒तमा॑ लं॒भय॑ति दे॒व आ म॑र्त्ये॒ष्वेत्या॑ह दे॒वो - [ ] 30

TS 6.1.4.7

ह्ये॒ष स॑न् म॒र्त्येषु॑ त्वं य॒ज्ञेष्वी॑ड्य॒ इत्या॑है॒तं हि॑ य॒ज्ञेष्वी॑ड॒तेऽप
वै दी॒क्षिता॑थ् सु॒षुपु॑ष इन्द्रि॒यं दे॒वताः॑ क्रा॒मन्ति॑ वि॒श्वे दे॒वा अ॒भि
मा॒माऽव॑वृ॒त्र-न्नि॒त्या-हे॒न्द्रिये॑णै॒वैनं॑ दे॒वता॑भिः सं न॑यति॒ यदे॒तद्-य॑जुर्न

ब्रू॒याद्-या॑व॒त ए॒व प॒शू॒न॒भि दी॑क्षे॒त ता॑व॒न्तोऽस्य॑ प॒शवः॑ स्यू॒
रा॒स्वेय॑थ् - [ ] 31

TS 6.1.4.8

सो॒माऽऽ* भू॒यो भ॑रे॒त्याहा-प॑रि॒मिता॒ने॒व प॒शू॒न॒व रु॑न्धे च॒न्द्रम॑सि
मम॑ भो॒गाय॑ भ॒वेत्या॑ह यथा॒देव॑तमे॒वैनाः॑ प्र॒ति गृ॑ह्णाति वा॒यवे॑
त्वा व॑रु॒णाय॑ त्वेति॒ यदे॒वमे॒ता ना॒नुदि॒शेद॑यथा॒देव॑तं दक्षि॒णा
गम॑ये॒दा दे॒वता॑भ्यो वृ॒श्च्ये॒त यदे॒वमे॒ता अ॒नुदि॒शति॑ यथा॒देव॑तमे॒व
दक्षि॑णा गम॒यति॑ न दे॒वता॑भ्य आ - [ ] 32

TS 6.1.4.9

वृ॒श्च्यते॑ दे॒वीरा॑पो अ॒पां न॒पादि॒त्याह॑ यद्वो मे॒द्ध्यं य॒ज्ञिय॑
सदे॑वं तद्वो माऽ॒व क्र॑मिषमि॒ति वा॒वैत॑दाहाच्छि॒न्नं तन्तुं॑ पृथि॒व्या
अ॒नु गे॑षमि॒त्याह॑ से॒तुमे॒व कृ॒त्वाऽत्ये॑ति ॥ 33

(भु॒ञ्जते॑ - ऽयं - छि॒न्द्याद् - रु॒न्धे - ऽग्नि॑ - रा॒ह दे॒व - इ॒यद्
- दे॒वता॑भ्य आ - त्रय॑स्त्रि॒श॒च्च) (A4)

TS 6.1.5.1

दे॒वा वै दे॒वय॑जन-म॒द्ध्यव॑साय दि॒शो न प्रा॑जानन् ते॑(१)ऽन्यो-
 ऽन्यमु॑पाधावन् त्वया प्र जानाम त्वयेति तेऽदि॒त्याँ सम॑दि॒ध्रय॑न्त
 त्वया प्र जानामेति साऽब्र॑वीद्-वरं वृ॒णै मत्प्रा॑यणा ए॒व वो य॑ज्ञा
 म॒दुद॑यना असन्निति तस्मा॑दादि॒त्यः प्रा॑यणीयो य॒ज्ञाना॑मादि॒त्य
 उद॑यनीयः पञ्च दे॒वता॑ यजति पञ्च दि॒शो दि॒शां

॥
 प्र॒ज्ञा॒त्या - [ ] 34

TS 6.1.5.2

अथो पञ्चाक्षरा प॒ङ्क्तिः पा॒ङ्क्तो य॑ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव रु॑न्धे पथ्याँ
 स्व॒स्तिम॑यजन् प्राचीमे॒व तया॑ दि॒शं प्रा॑जानन्नग्निना दक्षि॒णा
 सोमे॑न प्र॒तीचीँ स॒वित्रो॑दी॒ची-म॑दि॒त्योर्ध्वा पथ्याँ स्व॒स्तिं
 य॑जति प्राचीमे॒व तया॑ दि॒शं प्र जाना॑ति पथ्याँ
 स्व॒स्तिमि॑ष्ट्वाग्नीषोमौ यजति चक्षु॒षी वा ए॒ते य॒ज्ञस्य॑
 यद॒ग्नीषो॑मौ ताभ्यामे॒वानु॑ पश्य - [ ] 35

TS 6.1.5.3

–त्यग्नीषोमाविष्ट्वा सवितारं यजति सवितृप्रसूत एवानु पश्यति
 सवितारमिष्ट्वाऽदितिं यजतीयं वा अदितिरस्यामेव प्रतिष्ठायानु
 पश्यत्यदितिमिष्ट्वा मारुतीमृचमन्वाह मरुतो वै देवानां विशो
 देवविशां खलु वै कल्पमानं मनुष्यविशमनु कल्पते यन्
 मारुतीमृचमन्वाह विशां क्लृप्त्यै ब्रह्मवादिनो वदन्ति
 प्रयाजवदननूयाजं प्रायणीयं कार्यं–मनूयाजव – [ ] 36

TS 6.1.5.4

दप्रयाज–मुदयनीयमितीमे वै प्रयाजा अमी अनूयाजाः सैव सा
 यज्ञस्य सन्ततिस्तत् तथा न कार्यमात्मा वै प्रयाजाः प्रजाऽनूयाजा
 यत् प्रयाजा–नन्तरियादात्मानम–न्तरियाद्–यदनूयाजा–नन्तरियात्
 प्रजामन्तरियाद्यतः खलु वै यज्ञस्य विततस्य न क्रियते तदनु
 यज्ञः परा भवति यज्ञं पराभवन्तं यजमानोऽनु – [ ] 37

TS 6.1.5.5

परा भवति प्रयाजवदेवा–नूयाजवत् प्रायणीयं कार्यं
 प्रयाजवदननूयाजव–दुदयनीयं नाऽऽ*त्मानमन्तरेति न प्रजां न

य॒ज्ञः प॒राभ॒वति॒ न य॒ज॒मा॒नः प्रा॒य॒णी॒यस्य॑ निष्का॒स उ॒द॒य॒नी॒यम॒भि
निर्व॑पति॒ सैव सा य॒ज्ञस्य॑ स॒न्तति॒र्याः प्रा॒य॒णी॒यस्य॑ या॒ज्या यत्
ता उ॒द॒य॒नी॒यस्य॑ या॒ज्याः कुर्या॑त् प॒राङ्मुं॑ लो॒कमा॑ रो॒हेत् प्र॒मायु॑कः
स्या॒द्याः प्रा॒य॒णी॒यस्य॑ पु॒रोऽनु॒वाक्या॑स्ता ( ) उ॒द॒य॒नी॒यस्य॑ या॒ज्याः
करो॑त्यस्मिन्ने॒व लो॒के प्र॒ति ति॑ष्ठति ॥ 38

(प्र॒जा॒त्यै – प॒श्य॒त्य – नू॒या॒ज॒व – द्य॒ज॒मा॒नोऽनु॑ – पु॒रोनु॒वाक्या॑स्ता
– अ॒ष्टौ च॑) (A5)

TS 6.1.6.1

क॒द्रूश्च॑ वै सु॒पर्णी॑ चाऽऽ*त्मरू॒पयो॑रस्प॒र्ध्नेता॑ ॐ सा क॒द्रूः
सु॒पर्णीम॑जय॒थ् साऽब्र॑वीत् तृ॒तीय॑स्यामि॒तो दि॒वि सोम॑स्त॒मा ह॒र
तेनाऽऽ*त्मानं॑ निष्क्री॒णीष्वे॒तीयं॑ वै क॒द्रूर॑सौ सु॒पर्णी छ॒न्दा॑ ॐ सि
सौपर्णे॒याः साब्र॑वीदस्मै॒ वै पि॒तरौ॑ पु॒त्रान् बि॑भृत-स्तृ॒तीय॑स्यामि॒तो
दि॒वि सोम॑स्त॒मा ह॒र तेनाऽऽ*त्मानं॑ निष्क्री॒णीष्वे – [ ] 39

TS 6.1.6.2

ति मा क॒द्रूर॑वोच॒दिति॑ जग॒त्युद॑पत-च्चतु॒र्द॒शाक्ष॑रा स॒ती सा ऽप्रा॑प्य
न्यव॑र्तत तस्यै॒ द्वे अ॒क्षरे॑ अमी॒येता॑ ॐ सा प॒शुभि॑श्च दी॒क्षया॑

चा॒ऽगच्छ॑त् तस्मा॒ज्जगती॑ छन्द॒सां प॒शव्य॑तमा तस्मात् प॒शुम॑न्तं
दी॒क्षोप॑ नमति त्रि॒ष्टुगु॑दपतत् त्रयो॑दशाक्षरा सती सा ऽप्रा॒प्य
न्यव॑र्तत तस्यै॒ द्वे अ॒क्षरे॑ अमीयेता॒ञ् सा दक्षि॑णाभिश्च – [ ] 40

TS 6.1.6.3

तप॒सा चा॒ऽगच्छ॑त् तस्मात् त्रि॒ष्टुभो॑ लो॒के मा॒द्ध्यन्दि॑ने सव॒ने दक्षि॑णा
नीय॑न्त ए॒तत् खलु॑ वाव तप॒ इत्या॑हु॒र्यः स्वं द॑दातीति
गाय॒त्र्युद॑पतच्चतुरक्षरा सत्यजया ज्योतिषा तमस्या अजा॒भ्यरु॑न्ध
तदजा॒या अज॑त्वञ् सा सोमं चा॒ऽऽहर॑च्चत्वारि चाक्षराणि सा॒ऽष्टाक्ष॑रा
सम॑पद्यत ब्रह्मवादिनो वदन्ति – [ ] 41

TS 6.1.6.4

कस्मा॒त् स॒त्याद्-गा॒यत्री॑ कनि॒ष्ठा छन्द॒साञ् सती॑ य॒ज्ञमु॒खं परी॑यायेति
यदे॒वादः॑ सोममा॒ऽहर॑त् तस्माद्-य॒ज्ञमु॒खं पर्ये॑त् तस्मात् तेज॒स्विनी॑तमा
प॒द्भ्यां द्वे सव॑ने स॒मगृ॑ह्णान् मुखेनैकं यन्मुखेन स॒मगृ॑ह्णात्
तदध॑यत् तस्माद् द्वे सव॑ने शु॒क्रवती॑ प्रातस्सवनं च मा॒द्ध्यन्दि॑नं

च॑ तस्मात् तृतीय॑ सवन॑ ऋजी॒षम॒भि षु॑ण्वन्ति धी॒तमि॒व हि॒
मन्य॑न्त - [ ] 42

TS 6.1.6.5

आ॒शि॒रम॒व न॑यति स॒शुक्र॑त्वायाथो सं भ॒रत्ये॒वैन॑त् त॒
सोम॑-मा॒ह्रिय॑माणं गन्ध॒र्वो वि॒श्वाव॑सुः पर्य॑मुष्णाथ् स ति॒स्रो रा॒त्रीः
परि॑मुषितोऽव॒सत् तस्मा॑त् ति॒स्रो रा॒त्रीः क्री॒तः सोमो॑ वसति ते दे॒वा
अब्रु॑वन्त् स्त्री॒कामा॑ वै गन्ध॒र्वा स्त्रि॒त्रया निष्क्री॑णामेति ते वाच॑
स्त्रि॒यमे॒कहा॑यनीं कृ॒त्वा तया॑ नि॒रक्री॑णन्त् सा रोहि॒द्-रूपं॑ कृ॒त्वा
गन्ध॑र्वेभ्यो- [ ] 43

TS 6.1.6.6

ऽप॒क्रम्या॑तिष्ठत् तद्-रोहि॒तो जन्म॑ ते दे॒वा अब्रु॑वन्नप॒ युष्म॑द॒क्रमी॑-
न्नास्मानु॑-पाव॒र्तते॒ वि ह्व॑यामहा इति ब्र॒ह्म गन्ध॒र्वा अव॑दन्नगायन् दे॒वाः
सा दे॒वान् गा॑यत उपाव॒र्तत॒ तस्मा॑द्-गा॒यन्त॑ स्त्रि॒यः काम॑यन्ते
कामु॑का ए॒न॒ स्त्रियो॑ भवन्ति य ए॒वं वे॑दाथो य ए॒वं वि॒द्वानपि॑
जन्ये॑षु भवति तेभ्य ए॒व द॑दत्युत यद्-ब॒हुत॑या - [ ] 44

TS 6.1.6.7

भवन्त्येकहायन्या क्रीणाति वाचैवैनं॑ सर्वया क्रीणाति तस्मादेकहायना
मनुष्या वाचं॑ वदन्त्यकूटया ऽकर्णया॑ काणया॑ श्लोणया॑ ऽसप्तशफया
क्रीणाति॑ सर्वयैवैनं॑ क्रीणाति॑ यच्छ्वेतया॑ क्रीणीयाद्-दुश्चर्मा॑ यजमानः
स्याद्यत् कृष्णया॑-ऽनुस्तरणी॑ स्यात् प्रमायुको॑ यजमानः स्याद्यद्
द्विरूपया॑ वात्रघ्नी॑ स्यात् स वाऽन्यं जिनीयात् तं वाऽन्यो
जिनीयादरुणया॑ पिङ्गाक्ष्या॑ ( ) क्रीणात्येतद्वै सोमस्य रूपं॑ स्वयैवैनं॑
देवतया॑ क्रीणाति ॥ 45

(निष्क्रीणीष्व - दक्षिणाभिश्च - वदन्ति - मन्यन्ते-गन्धर्वेभ्यो-

बहुतयाः-पिङ्गाक्ष्या-दश च) (A6)

TS 6.1.7.1

तद्विरण्यमभवत् तस्मादद्भ्यो हिरण्यं पुनन्ति ब्रह्मवादिनो वदन्ति
कस्मात् सत्यादनस्थिकेन प्रजाः प्रवीयन्ते ऽस्थन्वतीर्जायन्त इति
यद्विरण्यं घृतेऽवधाय जुहोति तस्मादनस्थिकेन प्रजाः प्र वीयन्ते
ऽस्थन्वतीर्जायन्त एतद्वा अग्नेः प्रियं धाम यद्-घृतं तेजो

हिरण्यमि॒यन्ते॑ शु॒क्र त॒नूरि॒दं ँ॑वर्च॒ इत्या॒ह स॒तेज॒समे॒वैन॑ꣳ

स॒तनुं॑ – [ ] 46

TS 6.1.7.2

करो॒त्यथो॑ सं भ॒रत्ये॒वैनं॑ ँ॒यद॑ब॒द्धम॑-व॒दद्ध्याद्-ग॒र्भाः प्र॒जानां॑
परा॒पातु॑काः स्यु॒र्बद्ध॑मव दधाति॒ गर्भा॑णां धृ॒त्यै नि॒ष्टक्यं॑ ब॒द्धना॑ति
प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय वा॒ग्वा ए॒षा यथ् सोम॑क्रयणी जूरसीत्या॒ह
यद्धि॑ मन॒सा ज॒वते॑ तद्-वा॒चा व॑दति धृ॒ता मन॑सेत्या॒ह मन॒सा हि
वाग्धृ॒ता जु॒ष्टा वि॒ष्णव॑ इत्या॒ह – [ ] 47

TS 6.1.7.3

य॒ज्ञो वै वि॒ष्णु र्य॒ज्ञायै॒वैनां॑ जु॒ष्टां करो॑ति तस्या॒स्ते स॒त्यस॑वसः
प्र॒सव॑ इत्या॒ह स॒वितृ॑-प्र॒सूता॑मेव वा॒चम॑व रुन्धे काण्डे॒काण्डे॒ वै
क्रि॒यमा॑णे य॒ज्ञꣳ र॒क्षाꣳसि जि॒घाꣳस॒न्त्येष॑ खलु वा अ॒रक्षो॑हतः
पन्था॑ यौ॒ग्नेश्च॑ सूर्य॑स्य च सूर्य॑स्य चक्षु॒रा-ऽरु॑हम॒ग्नेर॑क्ष्णः
क॒नीनि॑का॒मित्या॒ह य ए॒वार॑क्षोहतः पन्था॒स्तꣳ स॒मारो॑हति – [ ] 48

TS 6.1.7.4

वाग्वा ए॒षा य॒थ् सो॒म॒क्रय॑णी॒ चि॒द॒सि॒ म॒नाऽसी॑त्याह॒ शा॒स्त्ये॒वैना॑मे॒तत्
 तस्मा॑च्छि॒ष्टाः प्र॒जा जा॑यन्ते॒ चि॒द॒सी॒त्याह॒ यद्धि॑ म॒नसा॑ चे॒तय॑ते
 तद्-वा॒चा व॑दति॒ म॒नाऽसी॑त्याह॒ यद्धि॑ म॒नसाऽभि॑गच्छति॒ तत् क॑रोति॒
 धी॒रसी॑त्याह॒ यद्धि॑ म॒नसा॑ ध्यायति॒ तद्-वा॒चा - [ ] 49

TS 6.1.7.5

व॑दति॒ दक्षि॑णाऽसी॒त्याह॒ दक्षि॑णा॒ ह्येषा॑ य॒ज्ञिया॑ऽसी॒त्याह॒ य॒ज्ञिया॑मे॒वैनां॑
 क॑रोति॒ क्ष॒त्रिया॑सी॒त्याह॒ क्ष॒त्रिया॑ ह्येषा॑ ऽदि॒तिर॑स्यु॒भय॑त॒श्शी॒र्ष्णी॒त्याह॒
 य॒दे॒वाऽऽदि॑त्यः प्रा॒यणी॑यो य॒ज्ञाना॑मादि॒त्य उ॑दयनीय-स्तस्मा॑दे॒वमा॑ह॒
 य॒दब॑द्धा॒ स्या॑दय॒ता स्या॑द्यत् प॒दिब॑द्धा-ऽनु॒स्तर॑णी॒ स्यात् प्र॒मायु॑को
 य॒ज॒मा॒नः स्या॑ - [ ] 50

TS 6.1.7.6

-द्यत् क॑र्णगृही॒ता वा॒र्त्र॒घ्नी॒ स्या॒थ् स वा॒ऽन्यं जि॑नीयात् तं वा॒ऽन्यो
 जि॑नीयान्मि॒त्रस्त्वा॑ प॒दि ब॑द्ध्ना॒त्वित्या॑ह॒ मि॒त्रो वै शि॒वो दे॒वानां॑
 तेनै॒वैनां॑ प॒दि ब॑द्ध्नाति॒ पू॒षाऽद्ध्व॑नः पा॒त्वित्या॑हे॒यं वै पू॒षेमा॑मे॒वास्या॑

अधि॒पाम॒कः॒ सम॒ष्ट्या॒ इन्द्रा॒या-॒द्ध्यक्षा॒येत्या॒हेन्द्र॒मेवा॒स्या॒ अद्ध्यक्षं॑
करो - [ ] 51

TS 6.1.7.7

-त्यनु॑ त्वा मा॒ता म॒न्यता॒मनु॑ पि॒तेत्या॒हा-नु॑मत॒यैवैन॑या क्रीणाति॒
सा दे॒वि दे॒वम॒च्छेही॑त्याह दे॒वी ह्येषा॑ दे॒वः सोम॑ इन्द्रा॒य
सोम॑मित्या॒हेन्द्रा॒य हि सोम॑ आ॒ह्रिय॑ते यदे॒तद्-य॒जुर्न ब्रू॑यात् परा॒च्येव॑
सोम॑क्रयणीयाद्-रु॒द्रस्त्वाऽऽ वर्त॑यत्वित्याह रु॒द्रो वै क्रू॑रो - [ ] 52

TS 6.1.7.8

दे॒वानां॑ तमे॒वास्यै॑ परस्ताद्-दधा॒त्यावृ॑त्यै क्रू॒रमि॑व वा ए॒तत् करो॑ति
यद्-रु॒द्रस्य॑ की॒र्तय॑ति मि॒त्रस्य॑ प॒थेत्या॒ह शान्त्यै॑ वा॒चा वा ए॒ष वि
क्री॑णीते यः सोम॑क्रय॒ण्या स्व॑स्ति सोम॑सखा पु॒नरे॑हि स॒ह र॒य्येत्या॑ह
वा॒चैव वि॒क्रीय॑ पु॒नरा॒त्मन् वाचं॑ ध॒त्तेऽनु॑पदासुकाऽस्य वाग्भ॑वति
य ए॒वं वैद॑ ( ) ॥ 53

(स॒त॒नुं - वि॒ष्णव॑ इत्या॒ह - स॒मारो॑हति - ध्या॒यति॑ तद् वा॒चा -
यज॑मानः स्यात् - करो॑ति - क्रू॒रो - वेद॑) (A7)

TS 6.1.8.1

षट् पदान्यनु॒ नि॒ क्रा॒मति॑ षड॒हं वा॒ङ्नाति॑ वदत्यु॒त सँव॑त्स॒रस्या॒यने॑
याव॒त्येव॑ वा॒क्ताम॑व रुन्धे स॒प्तमे॑ प॒दे जु॒होति॑ स॒प्तप॑दा श॒क्वरी॑
प॒शवः॑ श॒क्वरी॑ प॒शूने॒वाव॑ रुन्धे स॒प्त ग्रा॒म्याः प॒शवः॑ स॒प्ताऽऽर॑ण्याः
स॒प्त छ॒न्दा॒-स्यु॒भय॑स्या-व॒रुद्ध्यै॑ वस्व्य॒सि रु॒द्राऽसी॑त्याह
रूप॑मे॒वास्या॑ ए॒तन् म॒हिमा॑नं - [ ] 54

TS 6.1.8.2

ँव्या॒चष्टे॑ बृ॒हस्प॑तिस्त्वा सु॒म्ने र॑ण्व॒त्वित्या॑ह ब्र॒ह्म वै दे॒वानां॑
बृ॒हस्प॑ति-ब्र॒ह्मणै॒वास्मै॑ प॒शून॑व रुन्धे रु॒द्रो वसु॑भिरा
चि॒के॒त्वित्या॑हाऽऽ*वृ॒त्त्यै पृ॒थिव्या॑स्त्वा मू॒र्धन्ना॑ जिघ॒र्मि दे॒वय॑जन
इत्या॑ह पृ॒थिव्या॑ ह्येष मू॒र्धा यद्-दे॒वय॑जनमिडा॒याः प॒द इत्या॑हेडा॒यै
ह्येत॑त् प॒दं य॑थ् सोम॒क्रय॑ण्यै घृ॒तव॑ति स्वाहे - [ ] 55

TS 6.1.8.3

-त्या॑ह यदे॒वास्यै॑ प॒दाद्-घृ॒तम॑पी॒ड्यत॑ तस्मा॒देव॑मा॒ह
यद॑ध्व॒र्युर॒नग्ना॑वाहु॒तिं जु॒हुया॑दन्धो॒ऽध्व॒र्युः स्या॑द्-र॒क्षाँसि॑
य॒ज्ञँ ह॒न्युर्.हि॒रण्य॑मु॒पास्य॑ जुहोत्य॒ग्नित्ये॒व जु॒होति॑ नान्धो॒ऽध्व॒र्यु

र्भवति न यज्ञं रक्षांसि घ्नन्ति काण्डेकाण्डे वै क्रियमाणे यज्ञं
रक्षांसि जिघांसन्ति परिलिखितं रक्षः परिलिखिता अरातय
इत्याह रक्षसामपहत्या – [ ] 56

TS 6.1.8.4

इदमहं रक्षसो ग्रीवा अपि कृन्तामि योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं
द्विष्म इत्याह द्वौ वाव पुरुषौ यं चैव द्वेष्टि यश्चैनं द्वेष्टि
तयोरेवानन्तरायं ग्रीवाः कृन्तति पशवो वै सोमक्रयण्यै पदं
यावत्मूतं सं वपति पशूनेवाव रुन्धेऽस्मे राय इति सं
वपत्यात्मानं-मेवाद्ध्वर्युः – [ ] 57

TS 6.1.8.5

पशुभ्यो नान्तरेति त्वे राय इति यजमानाय प्र यच्छति यजमान एव
रयिं दधाति तोते राय इति पत्निया अर्द्धो वा एष आत्मनो यत्
पत्नी यथा गृहेषु निधत्ते तादृगेव तत् त्वष्टीमती ते सपेयेत्याह त्वष्टा
वै पशूनां मिथुनानां रूपकृद्-रूपमेव पशुषु दधात्यस्मै वै
लोकाय गार्हपत्य आ धीयते ( ) ऽमुष्मा आहवनीयो यद्-
गार्हपत्य उपवपेदस्मिन् लोके पशुमान्थ् स्याद्-यदाहवनीये

ऽमुष्मिन् लोके पशुमान्त् स्यादुभयोरुप वपत्युभयोरेवैनं लोकयोः
पशुमन्तं करोति ॥ 58

(महिमान७ - स्वाहा - ऽपहत्या - अध्वर्यु - धीयते -
चतुर्विंशतिश्च) (A8)

TS 6.1.9.1

ब्रह्मवादिनो वदन्ति विचित्यः सोमा(3) न विचित्या(3) इति सोमो
वा ओषधीना७ राजा तस्मिन्. यदापन्नं ग्रसितमेवास्य तद्-यद्-
विचिनुयाद्-यथा ऽस्याद्ग्रसितं निष्विदति तादृगेव तद्यन्न
विचिनुयाद्-यथा ऽक्षन्नापन्नं विधावति तादृगेव तत् क्षोधुको
ऽध्वर्युः स्यात् क्षोधुको यजमानः सोमविक्रयिन्त् सोम७
शोधयेत्येव ब्रूयाद् यदीतरं - [ ] 59

TS 6.1.9.2

यदीतरमुभयेनैव सोमविक्रयिण-मर्पयति तस्मात् सोमविक्रयी
क्षोधुको ऽरुणो ह स्माऽऽ*हौपवेशिः सोमक्रयण एवाहं तृतीय
सवनमव रुन्ध इति पशूनां चर्मन् मिमीते पशूनेवाव रुन्धे पशवो हि

तृतीय॑ स॒वनं॑ यं॒ काम॑येता॒पशुः॑ स्या॒दित्य॑क्ष॒तस्त॑स्य॒ मिमी॑त॒र्क्षं॑ वा
अ॒पश॑व्यम॒पशु॑रेव॒ भव॑ति॒ यं॒ काम॑येत॒ पशु॑मान्त् स्या - [ ] 60

TS 6.1.9.3

-दि॒ति लो॒म॒तस्त॑स्य॒ मिमी॑तै॒तद्वै॑ प॒शूना॑ रूप॒ रूपे॑णै॒वास्मै॑
प॒शून॑व॒ रुन्धे॑ प॒शुमा॑नेव॒ भव॑त्य॒पाम॑न्ते॒ क्री॑णाति॒ सर॑समे॒वैनं॑
क्री॑णात्य-मा॒त्योऽसी॑त्याहा॒मैवैनं॑ कुरु॒ते शु॒क्रस्ते॒ ग्रह॑ इत्या॒ह शु॒क्रो
ह्यस्य॑ ग्र॒हो ऽन॒साऽच्छ॑ याति॒ महि॑मान-मे॒वास्या॑च्छ॒ यात्य॑न॒सा - [ ] 61

TS 6.1.9.4

ऽच्छ॑ याति॒ तस्मा॑दनो॒वाह्य॑ स॒मे जी॒वनं॑ यत्र॒ खलु॑ वा ए॒त
शी॒र्ष्णा हर॑न्ति॒ तस्मा॑च्छीर्ष॒हार्यं॑ गि॒रौ जी॒वनम॑भि॒ त्यं दे॒व
स॒वि॒तार॑मि॒त्यति॑-च्छ॒न्दस॑र्चा॒ मिमी॑ते॒ ऽति॑च्छ॒न्दा वै सर्वा॑णि॒ छन्दा॑सि॒
सर्वे॑भि॒रेवैनं॑ छ॒न्दोभि॑र्मि॒मीते॒ वर्ष॑ वा ए॒षा छ॒न्दसां॑ य॒दति॑च्छ॒न्दा
य॒दति॑च्छ॒न्दस॑र्चा॒ मिमी॑ते॒ वर्ष॑मै॒वैनं॑ स॒माना॑नां॒ करो॑त्ये॒कयै॑कयो॒त्
स॒र्ग- [ ] 62

TS 6.1.9.5

मिमी॑ते ज्या॑तया॒म॒न्याया॑तया॒म॒न्यैवैनं॑ मिमी॑ते तस्मा॒न्ना॒ना॒वीर्या॑
 अङ्गु॑लयः॒ सर्वा॑स्वङ्गु॒ष्ठमु॒प नि॑ गृह्णा॒ति तस्मा॑त् समा॒वद्वी॑र्योऽन्याभि॑-
 रङ्गु॑लिभि॒स्तस्मा॑त् सर्वा॒ अनु॒ सं च॑रति॒ यत् सह॑ सर्वा॒भिर्मि॑मीत
 स॒ञ्जलि॑ष्टा अङ्गु॑लयो जायेर-॒न्नेक॑यैकयो॒त् सर्गं॑ मिमी॑ते तस्मा॒द्
 विभ॑क्ता जायन्ते पञ्च॒ कृत्वो॑ यजु॒षा मिमी॑ते पञ्चा॒क्षरा॑ पङ्क्तिः॒ पाङ्क्तो॑
 यज्ञो॑ यज्ञमे॒वाव रुन्धे॑ पञ्च॒ कृत्वस्तू॑ष्णीं- [ ] 63

TS 6.1.9.6

-दश॒ सं प॑द्यन्ते दशा॒क्षरा॑ विराड॒न्नं वि॑राड् विराजै॒वान्नाद्य॑मव रुन्धे॒
 यद् यजु॑षा मिमी॑ते भू॒तमे॒वाव रुन्धे॑ यत् तू॒ष्णीं भ॑विष्यद्-यद्-
 वै तावा॑नेव सोमः॒ स्याद् या॑वन्तं मिमी॑ते यज॑मानस्यैव स्यान्नापि॑
 सद॒स्यानां॑ प्र॒जाभ्य॑स्त्वेत्यु॒प समू॑हति सद॒स्याने॒वान्वा भ॑जति
 वास॑सोप नह्यति॒ सर्व॑दे॒वत्यं॑ वै - [ ] 64

TS 6.1.9.7

वासः॑ सर्वा॒भिरे॒वैनं॑ दे॒वता॑भिः सम॑र्द्धयति प॒शवो॑ वै सोमः॑ प्रा॒णाय॑
 त्वेत्यु॑प नह्यति प्रा॒णमे॒व प॒शुषु॑ दधाति॒ व्या॒नाय॑ त्वेत्यनु॑ शृन्थति

व्या॒नमे॒व प॒शुषु॑ दधा॒ति तस्मा॑त् स्व॒पन्तं॑ प्रा॒णा न ज॑हति ॥ 65

(इ॒तरं॑ – प॒शुमा॑न्त् स्या॒द् – या॒त्यन॑सो – थ्सर्गं॑ – तू॒ष्णीꣳ –
सर्व॑दे॒वत्यं॑ वै – त्रय॑स्त्रिꣳश॒च्च) (A9)

TS 6.1.10.1

यत् क॒लया॑ ते श॒फेन॑ ते क्री॒णानी॑ति प॒णेता॑गोअर्घꣳ सोमं॑
कुर्या॑दगोअर्घं॑ य॒जमान॑-मगोअर्घम॑ध्व॒र्युं गोस्तु॑ म॒हिमानं॑ नाव॑ तिरे॒द्
गवा॑ ते क्री॒णानी॑त्येव ब्रूया॑द् गोअर्घमे॒व सोमं॑ करो॒ति गोअर्घं॑
य॒जमानं॑ गोअर्घम॑ध्व॒र्युं न गोर्म॑हि॒मानम॑व ति॒रत्य॑जया॒ क्रीणा॑ति
सत॑प॒समे॒वैनं॑ क्रीणा॒ति हि॒रण्ये॑न क्रीणा॒ति सशु॑क्रमे॒वै – [ ] 66

TS 6.1.10.2

–नं॑ क्रीणा॒ति धे॒न्वा क्री॑णा॒ति सा॒शिर॑मे॒वैनं॑ क्रीणा॒त्यृष॑भेण॒ क्रीणा॑ति
सेन्द्र॑मे॒वैनं॑ क्रीणा॒त्यन॑डुहा॒ क्रीणा॑ति वहि॒र्वा अ॒नड्वान्॑ वहि॒नैव॑ वहि॒
य॒ज्ञस्य॑ क्रीणा॒ति मि॒थुना॑भ्यां॒ क्रीणा॑ति मि॒थुन॑स्याव॒-रु॒द्ध्यै वा॑ससा
क्रीणा॒ति सर्व॑दे॒वत्यं॑ वै वा॒सः सर्वा॑भ्य ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यः
क्रीणा॒ति द॒श सं प॑द्यन्ते द॒शाक्ष॑रा वि॒राडन्नं॑ वि॒राड्
वि॒राजै॑वान्नाद्य॒मव॑ रुन्धे – [ ] 67

TS 6.1.10.3

तप॑सस्त॒नूर॑सि प्र॒जाप॑तेर्वर्ण॒ इत्या॑ह प॒शुभ्य॑ ए॒व तद॑ध्व॒र्युर्नि॑ हु॒त
 आ॒त्मनो॑ऽना॒व्रस्का॑य गच्छति॒ श्रियं॑ प्र प॒शूना॑प्नोति॒ य ए॒वं वैद॑ शु॒क्रं
 ते शु॒क्रेण॑ क्री॒णामी॑त्याह यथा य॒जुरे॒वैतद् दे॒वा वै येन॑ हिर॒ण्येन॑
 सोम॑म॒क्रीण॑न् तद॒भीष॑हा पुन॒राऽद॑दत् को हि तेज॑सा वि॒क्रेष्य॑त
 इति॑ येन॒ हिर॑ण्येन – [ ] 68

TS 6.1.10.4

सोमं॑ क्रीणीयात् तद॒भीष॑हा पुन॒रा द॑दीत तेज॑ ए॒वाऽऽत्म॑न् धत्ते॒ऽस्मे
 ज्योतिः॑ सोम॒विक्र॑यिणि तम॒ इत्या॑ह ज्योति॒रेव॑ यज॒माने॑ दधाति॒ तम॑सा
 सोम॒विक्र॑यिणम॒र्पय॑ति यदनु॒पग्र॑थ्य ह॒न्याद्-द॒न्दशू॑कास्ताँ॒ समाँ॑
 सर्पाः॑ स्युरिदम॒हँ सर्पा॑णां द॒न्दशू॑कानां ग्री॒वा उप॑ ग्रथ्नामीत्याहा-
 द॒न्दशू॑कास्ताँ॒ समाँ॑ सर्पा॑ भवन्ति॒ तम॑सा सोम॒विक्र॑यिणं

वि॒द्ध्यति॑ स्वा॒न – [ ] 69

TS 6.1.10.5

भ्राजे॑त्याहै॒ते वा अ॒मुष्मिन्॑ लो॒के सोम॑मरक्षन् तेभ्योऽधि॒ सोम॑माऽहरन्.
 यदे॒तेभ्यः॑ सोम॒क्रय॑णा-न्नानु॒दिशे॑द॒क्रीतो॑ऽस्य सोमः॑ स्यान्नास्यै॒ते

ऽमुष्मिन् लोके सोमं रक्षेयुर्यदेतेभ्यः सोमक्रयणाननुदिशति
क्रीतोऽस्य सोमो भवत्येतैऽस्यामुष्मिन् लोके सोमं रक्षन्ति ॥ 70

(सशुक्रमेव - रुन्ध - इति येन हिरण्येन - स्वान -
चतुश्चत्वारिंशच्च) (A10)

TS 6.1.11.1

वारुणो वै क्रीतः सोम उपनद्धो मित्रो न एहि सुमित्रथा इत्याह
शान्त्या इन्द्रस्योरुमा विश दक्षिणमित्याह देवा वै यं सोममक्रीणन्
तमिन्द्रस्योरौ दक्षिण आ ऽसादयन्नेष खलु वा एतर्हीन्द्रो यो यजते
तस्मादेवमाहोदायुषा स्वायुषेत्याह देवता एवा-न्वारभ्योत् - [ ] 71

TS 6.1.11.2

तिष्ठत्यु-र्वन्तरिक्ष-मन्विहीत्याहा-न्तरिक्षदेवत्यो(1) ह्यैतर्हि
सोमोऽदित्याः सदोऽस्यदित्याः सद आ सीदेत्याह यथायजुरेवैतद्
द्वि वा एनमेतददर्धयति यद् वारुणं सन्तं मैत्रं करोति
वारुण्यर्चाऽऽ सादयति स्वयैवैनं देवतया समदर्धयति वाससा
पर्यानहति सर्वदेवत्यं वै वासः सर्वाभिरेवै - [ ] 72

TS 6.1.11.3

नं दे॒वताभिः॑ सम॑र्धयत्यथो रक्ष॑सामप॑हत्यै वने॑षु व्यन्त॑रिक्षं
त॒ताने॑त्याह वने॑षु हि व्यन्त॑रिक्षं त॒तान वाज॑मर्वथ्स्वित्याह वाज॑
ह्यर्व॑थ्सु पयो॑ अ॒घ्नियास्वित्याह॑ पयो॑ ह्य॒घ्नियासु॑ ह॒थ्सु क्र॑तुमि॒त्याह॑
ह॒थ्सु हि क्र॑तुं वरु॑णो वि॒क्ष्वग्नि॑मि॒त्याह॑ वरु॑णो हि वि॒क्ष्वग्निं॑

दिवि॑ सूर्य – [ ] 73

TS 6.1.11.4

मि॒त्याह दि॒वि हि सूर्य॑ꣳ सोम॑मद्रावि॒त्याह॑ ग्रावा॑णो वा अ॒द्र्यस्तेषु॑
वा ए॒ष सोमं॑ दधाति यो यज॑ते तस्मा॑देवमा॒होदु॑ त्यं जा॒तवे॑दसमि॒ति
सौर्य॑र्चा कृ॒ष्णाजि॑नं प्र॒त्यान॑ह्यति रक्ष॑सामप॑हत्या उ॒स्रावे॑तं
धूर॑षाहावि॒त्याह॑ यथा॒यजु॑रेवैतत् प्र च्य॑वस्व भुव॑स्पत इ॒त्याह॑

भू॒तानाꣳ ह्ये॑ – [ ] 74

TS 6.1.11.5

ष प॑तिर्विश्वा॒न्यभि॑ धा॒मानी॑त्याह वि॒श्वानि॑ ह्ये॒(१) षोऽभि॑ धा॒मानि॑
प्रच्य॑वते मा त्वा परि॒परी॑ वि॒ददि॑त्याह यदे॒वादः॑ सोम॑माहि॒यमाणं॑
गन्ध॑र्वो वि॒श्वाव॑सुः पर्य॑मुष्णात् तस्मा॑दे॒वमा॒हाप॑रिमोषाय यज॑मानस्य

स्वस्त्ययन्यसीत्याह यजमानस्यैवैष यज्ञस्यान्वारंभो ऽनवच्छित्यै
वरुणो वा एष यजमानमभ्यैति यत् - [ ] 75

TS 6.1.11.6

क्रीतः सोम उपनद्धो नमो मित्रस्य वरुणस्य चक्षस इत्याह
शान्त्या आ सोमं वहन्त्यग्निना प्रति तिष्ठते तौ संभवन्तौ
यजमानमभि सं भवतः पुरा खलु वावैष मेधायाऽऽत्मानमारभ्य
चरति यो दीक्षितो यदग्नीषोमीयं पशुमालभत आत्मनिष्क्रयण
एवास्य स तस्मात् तस्य नाऽऽश्रयं पुरुषनिष्क्रयण इव ह्यथो
खल्वाहु ( ) रग्नीषोमाभ्यां वा इन्द्रो वृत्रमहन्निति यदग्नीषोमीयं
पशुमालभते वार्त्रघ्न एवास्य स तस्माद्-वाश्रयं वारुण्यर्चा परि
चरति स्वयैवैनं देवतया परि चरति ॥ 76

(अन्वारभ्योथ् - सर्वाभिरेव - सूर्य - भूतानां ह्ये - ति य -
दाहुः - सप्तविंशतिश्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(प्राचीनव॒शं॑ - या॒वन्त॑ - ऋ॒ख॒सामे॑ - वा॒ग्वै दे॒वेभ्यो॑ -
दे॒वा वै दे॒वय॑जनं - क॒द्रूश्च॑ - तद्धि॒रण्य॑ - षट् प॒दानि॑ -
ब्र॒ह्मवा॑दिनो वि॒चित्यो॑ - यत् क॒लया॑ ते - वा॒रु॒णो वै क्री॑तः सोम॒
- ए॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(प्राचीनव॒शं॑ - स्वा॒हेत्या॑ह - ये॒ऽन्तः श॒रा - ह्ये॒ष सं -
तप॑सा च - यत्कर्ण॑गृही - तेति॑ लो॒मतो॑ - वा॒रु॒णः - षट्थ्
स॒प्ततिः॑)

First and Last Padam of First Prasnam of 6th Kandam

(प्राचीनव॒शं॑ - परि॑ चरति)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठकाण्डे प्रथमः प्रश्नः

समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

6.2 षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

TS 6.2.1.1

यदु॑भौ वि॒मु॒च्याऽऽ*ति॒थ्यं गृ॒ह्णी॒याद्-य॒ज्ञं वि॒च्छि॒न्धाद्-यदु॑भाव-
वि॒मु॒च्य यथाऽना॑गतायाऽऽति॒थ्यं क्रि॒यते ता॒दृगे॒व तद्-वि॒मु॒क्तो-
ऽन्योऽन॑ड्वान् भवत्य वि॒मु॒क्तोऽन्यो-ऽथाऽऽ*ति॒थ्यं गृ॒ह्णाति य॒ज्ञस्य
सन्त॑त्यै पत्न्य॒न्वार॑भते पत्नी॒ हि पा॑रीणह्यस्येशो पत्नियै॒ वानु॑मतं निर्व॑पति
यद्वै पत्नी॑ य॒ज्ञस्य॑ करोति मिथु॒नं तद॑थो पत्निया॒ ए॒वै- [ ] 1

TS 6.2.1.2

-ष य॒ज्ञस्या॑न्वारं॒भो ऽन॑वच्छित्यै॒ यावद्-भि॒र्वै रा॒जाऽनु॑चरैरागच्छति
सर्वे॑भ्यो॒ वै ते॒भ्य आ॒ति॒थ्यं क्रि॒यते छ॒न्दा॒सि खलु॒ वै सोम॑स्य
रा॒ज्ञोऽनु॑चराण्यग्ने-राति॒थ्यम॑सि वि॒ष्णवे॒ त्वेत्या॑ह गाय॒त्रिया
ए॒वैते॑न करोति सोम॑स्याऽऽ*ति॒थ्यम॑सि वि॒ष्णवे॒ त्वेत्या॑ह त्रि॒ष्टुभ॑ ए॒वैते॑न
करो॑त्यति॒थेरा॒ति॒थ्यम॑सि वि॒ष्णवे॒ त्वेत्या॑ह जग॒त्या- [ ] 2

TS 6.2.1.3

ए॒वैते॑न॒ करो॒त्य॒ग्नये॑ त्वा रा॒य॒स्पो॒षदा॑न्त्रे वि॒ष्णवे॑ त्वे॒त्याहा॑नु॒ष्टुभ॑
 ए॒वैते॑न॒ करो॒ति श्ये॒नाय॑ त्वा सोम॒भृते॑ वि॒ष्णवे॑ त्वे॒त्याह॑ गा॒यत्रि॒या
 ए॒वैते॑न॒ करो॒ति प॒ञ्च कृ॒त्वो गृ॒ह्णाति॑ प॒ञ्चाक्ष॑रा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो
 य॒ज्ञमे॒वाव॑ रु॒न्धे ब्र॒ह्मवा॑दि॒नो वद॑न्ति कस्मा॑त् स॒त्याद्-गा॑यत्रि॒या
 उ॒भय॑त आ॒तिथ्य॑स्य क्रि॒यत॑ इति॒ यदे॒वादः॑ सोम॒मा- [ ] 3

TS 6.2.1.4

ऽह॒रत् तस्मा॑द्-गा॒यत्रि॒या उ॒भय॑त आ॒तिथ्य॑स्य क्रि॒यते पु॒रस्ता॑च्चो
 परि॒ष्टाच्च॑ शि॒रो वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑ यदा॒तिथ्यं॑ न॒वक॑पालः पु॒रोडा॑शो
 भव॑ति तस्मा॑न्न॒वधा॑ शि॒रो वि॒ष्यूतं॑ न॒वक॑पालः पु॒रोडा॑शो भव॑ति ते
 त्रय॑स्त्रि॒कपा॒लास्त्रि॒वृता॑ स्तो॒मेन॑ सं॒मिता॑स्तेज॒स्त्रि॒वृत् तेज॑
 ए॒व य॒ज्ञस्य॑ शी॒र्षन् द॑धाति न॒वक॑पालः पु॒रोडा॑शो भव॑ति ते
 त्रय॑स्त्रि॒कपा॒लास्त्रि॒वृता॑ प्रा॒णेन॑ सं॒मिता॑स्त्रि॒वृद्वै- [ ] 4

TS 6.2.1.5

प्रा॒ण-स्त्रि॒वृत्त॑मे॒व प्रा॒णम॑भिपूर्॒वं य॒ज्ञस्य॑ शी॒र्षन् द॑धाति
 प्र॒जाप॑ते॒र्वा ए॒तानि॑ पक्ष्मा॒णि यद॑श्व॒वाला॑ ऐ॒क्ष्वी ति॒रश्ची॑ यदा॑श्व॒वालः॑

प्र॒स्त॒रो भ॒वत्यै॒क्ष॒वी ति॒रश्ची॑ प्र॒जाप॑तेरेव तच्चक्षुः संभ॒रति॑ दे॒वा वै या
आहु॑तीर॒जुह॑वुस्ता अ॒सुरा॑ निष्का॒वमा॑दन् ते दे॒वाः का॒र्ष्य॑र्यमपश्यन्
कर्म॑ण्यो वै कर्मै॑नेन कुर्वी॑तेति ते का॒र्ष्य॑र्यम॒यान् परि॑धीन- [ ] 5

TS 6.2.1.6

-कुर्व॑त तैर्वै ते रक्षा॑स्यपा॒घ्नत॑ यत् का॒र्ष्य॑र्यम॒याः परि॑ध्यो भव॑न्ति
रक्षा॑सामप॒हत्यै॑ स॒स्पर्श॑यति रक्षा॑सामनन्व-व॒चारा॑य न पु॒रस्ता॑त्
परि॑ दधा॒त्यादि॒त्यो ह्ये॒वोद्यन्॑ पु॒रस्ता॑द्-रक्षा॑स्यप॒हन्त्यू॒र्ध्वे समि॑धा॒वा
दधा॑त्युपरि॒ष्ठादे॒व रक्षा॑स्यप॒ हन्ति॑ यजु॒षाऽन्यां॑ तू॒ष्णीम॑न्यां मिथु॒नत्वा॑य
द्वे आ॑ दधा॒ति द्वि॒पाद्-यज॑मानः प्र॒तिष्ठि॑त्यै ब्र॒ह्मवा॑दिनो वद॑न्त्य- [ ] 6

TS 6.2.1.7

-ग्निश्च॑ वा ए॒तौ सोम॑श्च क॒था सोमा॑याऽऽ*तिथ्यं क्रि॒यते॑ ना॒ग्नय॑ इति
यद॒ग्नाव॑ग्निं मथि॒त्वा प्र॑हरति तेनै॒वाग्नय॑ आ॒तिथ्यं॑ क्रि॒यते॑
ऽथो॑ खल्वा॒हुर॑ग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑ इति यद्ध॒विरा॑साद्या॒ग्निं मन्थ॑ति
ह॒व्यायै॑वाऽऽ*सन्ना॒य सर्वा॑ दे॒वता॑ जनयति ॥ 7

(प॒न्या ए॒व - जग॑त्या - आ - त्रि॒वृद्धै॑ - प॒रिधीन् - व॒दन्त्ये -
क॑च॒त्वारि॑श॒च्च) (A1)

TS 6.2.2.1

दे॒वा॒सु॒राः सँ॑य॒त्ता आ॒सन् ते दे॒वा मि॒थो वि॒प्रि॒या आ॒सन्
 तेऽ॒(१)न्योऽन्य॑स्मै ज्यै॒ष्ठ्या॒याति॑ष्ठ॒मानाः पञ्च॑धा व्य॒क्राम॑न् न॒ग्निर्व॑सु॒भिः
 सो॒मो रु॒द्रैरिन्द्रो म॒रुद्भिर्व॑रु॒ण आ॒दि॒त्यैर्बृ॒हस्प॑तिर्वि॒श्वैर्दे॒वैस्ते
 ऽम॒न्यन्ता॑सु॒रेभ्यो वा इ॒दं भ्रातृ॑व्येभ्यो र॒द्ध्यामो यन्मि॒थो वि॒प्रि॒याः
 स्मो या न इ॒माः प्रि॒यास्त॒नुव॑स्ताः स॒मव॑द्याम॒है ताभ्यः स
 निर्ऋ॑च्छाद्यो- [ ] 8

TS 6.2.2.2

नः प्र॒थमो॑(१)न्योऽन्य॑स्मै द्रु॒ह्यादि॑ति तस्मा॒द्यः स॒तानू॑न॒प्त्रिणां प्र॒थमो
 द्रु॒ह्यति स आ॒र्तिमा॑च्छति यत् ता॒नू॒न॒प्त्रं स॒मव॑द्यति भ्रातृ॑व्याभि॒भूत्यै
 भव॑त्यात्म॒ना परा॑स्य भ्रातृ॑व्यो भवति पञ्च कृ॒त्वोऽव॑द्यति पञ्च॑धा हि
 ते तथ् स॒मवा॑द्यन्ताथो पञ्चा॑क्षरा प॒ङ्क्तिः पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव रु॒न्ध
 आप॑तये त्वा गृ॒ह्णामी॑त्याह प्रा॒णो वा- [ ] 9

TS 6.2.2.3

आप॑तिः प्रा॒णमे॒व प्री॑णाति परि॒पत॑य इ॒त्याह॑ मनो वै परि॒पति॑र्मन
 ए॒व प्री॑णाति त॒नू॒न॒प्त्र इ॒त्याह॑ त॒नुवो॑ हि ते ताः स॒मवा॑द्यन्त

शा॒क्वरा॒येत्या॒ह श॒क्त्यै॒ हि ते ताः॑ सम॒वाद्य॑न्त श॒क्म-
 न्नो॒जिष्ठा॒येत्या॒हौजि॒ष्ठ॒ॐ हि ते त दा॒त्मनः॑ सम॒वाद्य॑न्ता-
 -ना॒धृष्ट॑मस्यना॒धृष्य॑-मि॒त्याहा॒नाधृ॒ष्ट॒ॐ ह्येत॑दना॒धृष्यं॑

दे॒वाना॒मोज॑- [ ] 10

TS 6.2.2.4

इ॒त्याह॑ दे॒वाना॒ॐ ह्येत॑दो॒जोऽभि॑शस्तिपा अ॒नभि॑शस्ते॒न्यमि॒त्याहा॑-
 भि॒शस्ति॑पा ह्येत॑द -नभि॑शस्ते॒न्यम॒नु मे दी॒क्षां दी॒क्षा॑पति-
 र्म॒न्यता॑मि॒त्याह॑ यथा॒यजु॑रेवैतद्-घृ॒तं वै दे॒वा वज्रं॑ कृ॒त्वा सोम॑म॒घ्न-
 न्नन्ति॑कमि॒व खलु॑ वा अ॒स्यैत॑च्चरन्ति यत् ता॒नून॒प्त्रेण॑ प्र॒चर॑न्त्य॒ॐ
 शु॒र॒ॐ शु॒स्ते दे॒व सो॒माऽऽ *प्या॑यतामि॒त्याह॑ य- [ ] 11

TS 6.2.2.5

-दे॒वास्या॑पु॒वाय॑ते यन्मी॒यते॑-तदे॒वास्या॑तेनाऽऽ *प्या॑ययत्या
 तु॒भ्यमि॒न्द्रः प्या॑यता॒मा त्वमि॒न्द्राय॑ प्या॒यस्वे॒त्या-हो॒भावे॒वेन्द्रं॑ च
 सोमं॑ चाऽऽ*प्या॑ययत्या प्या॒यय॑ स॒खीन्थ् स॒न्या मे॒धये॒त्याह॑र्त्वि॒जो
 वा अ॒स्य स॒खाय॑स्ताने॒वाऽऽ*प्या॑ययति स्व॒स्ति ते दे॒व सोम॑
 सु॒त्याम॑शी॒ये- [ ] 12

TS 6.2.2.6

॥-त्याहा ऽऽ*शिषमेवैतामा शास्ते प्र वा एतेऽस्मा-ल्लोकाच्च्यवन्ते ये
सोममा-प्याययन्त्य-न्तरिक्षदेवत्यो हि सोम आप्यायित एष्टा रायः
प्रेषे भगायेत्याह द्यावापृथिवीभ्यामेव नमस्कृत्यास्मिन् लोके
प्रति तिष्ठन्ति देवासुराः सँयत्ता आसन् ते देवा बिभ्यतोऽग्निं प्राविशन्
तस्मादाहुरग्निः सर्वा देवता इति ते- [ ] 13

TS 6.2.2.7

ऽग्निमेव वरूथं कृत्वा ऽसुरानभ्यभव-न्नग्निमिव खलु वा एष
प्रविशति योऽवान्तरदीक्षामुपैति भ्रातृव्याभिभूत्यै भवत्यात्मना
॥ पराऽस्य भ्रातृव्यो भवत्यात्मानमेव दीक्षया पाति प्रजामवान्तरदीक्षया
सन्तरां मेखलां समायच्छते प्रजा ह्यात्मनोऽन्तरतरा तप्तव्रतो
भवति मदन्तीभिर्मार्जयते निर्ह्यग्निः शीतेन वायति समिद्ध्यै या ते
अग्ने ( ) रुद्रिया तनूरित्याह स्वयैवैनद् देवतया व्रतयति सयोनित्वाय
शान्त्यै ॥ 14 (यो - वा - ओज - आह य - दशीये - ति ते -
ऽग्न - एकादश च) (A2)

TS 6.2.3.1

तेषाम॑सुराणां॑ तिस्रः॑ पुर॑ आस-न्नयस्म-य्यवमा॑ऽथ रजता॑ऽथ हरिणी॑
ता दे॒वा जेतुं॑ नाश॑क्नुवन् ता उप॑सदै॒वाजिगी॑षन् तस्मा॑दाहु॒र्यश्चै॒वं
॑वेद॒ यश्च॑ नोप॑सदा वै महा॑पुरं जय॑न्तीति॒ त इषु॑ऽ सम॑स्कुर्वता-
ग्निमनी॑कऽ सोमऽ श॒ल्यं वि॑ष्णुं तेज॑नं तेऽब्रु॑वन् क
इ॒माम॑सिष्यतीति- [ ] 15

TS 6.2.3.2

रु॒द्र इत्य॑ब्रुवन् रु॒द्रो वै क्रू॒रः सौऽस्य॑त्विति॒ सौऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णा
अ॒हमे॒व प॑शूना-मधि॑पतिरसा॒नीति॒ तस्मा॑द् रु॒द्रः प॑शूना-
मधि॑पतिस्ताऽ रु॒द्रोऽवा॑सृजथ् स तिस्रः॑ पुरो॑ भि॒त्त्वैभ्यो॑ लो॒केभ्यो॑-
ऽसुरा॑न् प्राणु॑दत॒ यदु॑प॒सद॒ उप॑सद्यन्ते॒ भ्रातृ॑व्यपराणु॒त्यै नान्या॑माहु॒तिं
पुर॑स्ता-ज्जु॒हुयाद्-यद॑न्यामाहु॒तिं पुर॑स्ताज्जु॒हुया- [ ] 16

TS 6.2.3.3

द॒न्यन्मुखं॑ कुर्याथ् स्रु॒वेणा॑ऽघार॒मा घा॑रयति॒ यज्ञ॑स्य प्र॒ज्ञात्यै॑
परा॑ङति॒क्रम्य॑ जुहोति॒ परा॑च ए॒वैभ्यो॑ लो॒केभ्यो॑ यज॑मानो॒ भ्रातृ॑व्यान्
प्र॒ णु॑दते पुन॑रत्या॒क्रम्यो॑प॒सदं जुहोति॑ प्र॒णु॑द्यैवैभ्यो॑ लो॒केभ्यो॑

भ्रातृ॑व्याञ्जित्वा भ्रातृ॑व्यलो॒क-म॒भ्यारो॑हति दे॒वा वै याः प्रा॒तरु॑प॒सद॑
उपा॒सीद॑-न्नह॒स्ताभि॑रसु॒रान् प्रा॑णुदन्त याः सा॒यञ् र॒त्रियै॑ ताभि॒र्यथ्
सा॒यं प्रा॒तरु॑प॒सद॑- [ ] 17

TS 6.2.3.4

उप॒सद्य॑न्ते ऽहो॒रात्रा॑भ्यामे॒व तद्-य॑ज॒मानो॒ भ्रातृ॑व्यान् प्र णु॑दते
याः प्रा॒तर्या॒ज्याः स्यु॑स्ताः सा॒यं पु॒रोऽनु॑वाक्याः कुर्या॒दया॑तयाम॒त्वाय॑
ति॒स्र उप॒सद॑ उपै॒ति त्रय॑ इ॒मे लो॒का इ॒माने॒व लो॒कान् प्री॑णाति
षट्थ् सं प॒द्यन्ते॒ षड्वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तूने॒व प्री॑णाति द्वा॒दश॒हीने॒ सोम॑
उपै॒ति द्वा॒दश॒ मा॒साः सँव॑त्सरः सं॒वत्सर॑मे॒व प्री॑णाति चतु॒र्विंश॑तिः
सं- [ ] 18

TS 6.2.3.5

प॒द्यन्ते॒ चतु॒र्विंश॑ति-र॒र्धमा॒सा अ॒र्धमा॒साने॒व प्री॑णा॒त्यारा॑ग्रा-
मवा॒न्तर॑दीक्षा-मु॒पेया॑द्यः का॒मये॑ता॒ऽस्मिन् मे॑ लो॒केऽर्धु॑कञ्
स्या॒दित्ये॒कम॑ग्रेऽथ द्वा॒वथ॒ त्रीन॑थ च॒तुर ए॒षा वा आ॑रा॒ग्रा
ऽवा॒न्तर॑दीक्षा ऽस्मि॒न्नेवा॒स्मै लो॒केऽर्धु॑कं भवति प॒रोव॑रीयसी-

मवान्तरदीक्षा-मुपेयाद्यः कामयेतामुष्मिन् मे लोकेऽर्धुकं७
स्यादिति चतुरोऽग्रे ( ) ऽथ त्रीनथ द्वावथैकमेषा वै परोवरीयस्य-
वान्तरदीक्षा ऽमुष्मिन्नेवास्मै लोकेऽर्धुकं भवति ॥ 19

(असिष्यतीति - जुहुयाथ - सायं प्रातरुपसद - श्रतुर्विंशतिः सं
- चतुरोऽग्रे - षोडश च) (A3)

TS 6.2.4.1

सुवर्गं वा एते लोकं यन्ति य उपसद उपयन्ति तेषां य उन्नयते
हीयत एव स नोदनेषीति सूत्रीयमिव यो वै स्वार्थेतां यता७ श्रान्तो
हीयत उत स निष्च्याय सह वसति तस्माथ् सकृदुन्नीय नापरमुन्नयेत
दद्धनोन्नयेतैतद्वै पशूनां रूपं रूपेणैव पशूनव रुन्धे- [ ] 20

TS 6.2.4.2

यज्ञो देवेभ्यो निलायत विष्णू रूपं कृत्वा स पृथिवीं प्राविशत्
तं देवा हस्तान्थ् स रभ्यैच्छन् तमिन्द्र उपर्युपर्यत्यक्रामथ्
सोऽब्रवीत् को माऽयमुपर्युपर्यत्यक्रमी-दित्यहं दुर्गे हन्तेत्यथ
कस्त्वमित्यहं दुर्गादाहर्तेति सोऽब्रवीद् दुर्गे वै हन्ताऽवोचथा
वराहोऽयं वाममोषः- [ ] 21

TS 6.2.4.3

स॒प्तानां॑ गि॒रीणां॑ प॒रस्ता॑द्वि॒तं वे॒द्यम॑सु॒राणां॑ बि॒भर्ति॑ तं ज॒हि
यदि॑ दु॒र्गे ह॒न्ताऽसी॑ति स॒ दर्भ॑पु॒ञ्जील॑मुद्-वृ॒ह्य स॒प्त गि॒रीन्
भि॒त्त्वा तम॑ह॒न्थ् सोऽब्र॑वीद् दु॒र्गाद्वा आ॑हर्तावोच॒था ए॒तमा॑ ह॒रेति॑
तमे॑भ्यो य॒ज्ञ ए॒व य॒ज्ञमाऽह॑रद्यत् तद्वि॒तं वे॒द्यम॑सु॒राणां॑-मवि॑न्दन्त
तदे॒कं वे॒द्यै वेदि॑त्वमसु॒राणां॑- [ ] 22

TS 6.2.4.4

वा इ॒यम॑ग्र आ॒सीद् या॒वदा॑सी॒नः प॒राप॑श्यति तावद् दे॒वानां॑ ते दे॒वा
अ॒ब्रुव॑न्नस्त्वे॒व नोऽस्या॑मपीति॒ किय॑द्वो दा॒स्याम॑ इति॒ याव॑दिय॒
स॒लावृ॑की त्रिः प॒रि॒क्राम॑ति तावन्नो द॒त्तेति॑ स इन्द्रः॑ स॒लावृ॑की रू॒पं
कृ॒त्वेमां॑ त्रिः स॒र्वतः॑ प॒र्य॒क्राम॑त् तदि॒माम॑वि॒न्दन्त॑ यदि॒माम॑वि॒न्दन्त॑ तद्
वे॒द्यै वेदि॑त्व- [ ] 23

TS 6.2.4.5

सा वा इ॒यं स॒र्वेव॑ वेदि॒रिय॑ति श॒क्ष्यामी॑ति त्वा अ॒वमा॑य यजन्ते
त्रि॒ंशत् प॒दानि॑ प॒श्चात् ति॒रश्ची॑ भवति षट्त्रि॒ंशत् प्रा॒ची
चतु॑र्वि॒ंशतिः॑ पु॒रस्ता॑त् ति॒रश्ची॑ द॒शद॑श संप॒द्यन्ते॑ द॒शाक्ष॑रा

वि॒राड॒न्नं वि॒राड् वि॒राजै॒वान्नाद्य॒मव रु॒न्ध उ॒द्धन्ति॒ यदे॒वास्या॒ अमे॒द्ध्यं
तदप॑ ह॒न्त्यु॒द्धन्ति॒ तस्मा॒दोष॑धयः परा॑ भवन्ति ( ) ब॒र्हिः स्तृ॑णाति
तस्मा॒दोष॑धयः पुन॒रा भव॑न्त्युत्तरं ब॒र्हिष उत्तर॑ब॒र्हिः स्तृ॑णाति
प्र॒जा वै ब॒र्हि॒र्यज॑मान उत्तर ब॒र्हि र्यज॑मान-मे॒वा-यज॑माना॒दुत्तरं
करो॑ति तस्मा॒द्-यज॑मानो ऽयज॑माना॒दुत्तरः ॥ 24

(रु॒न्धे - वा॒ममो॒षो - वे॒दित्व॑मसुराणां - वै॒दित्वं - भव॑न्ति -
पञ्च॑वि॒ंशति॑श्च) (A4)

TS 6.2.5.1

यद्वा॑ अनी॒शानो॑ भा॒रमा॑दत्ते वि॒ वै स लि॑शते यद् द्वा॒दश
सा॒हस्यो॑प॒सदः॒ स्युस्ति॒स्त्रोऽही॑नस्य य॒ज्ञस्य॑ वि॒लोम॑ क्रियेत तिस्र
ए॒व सा॒हस्यो॑प॒सदो॒ द्वा॒दशा॑ही॒नस्य॑ य॒ज्ञस्य॑ स॒वीर्य॑त्वायाथो स॒लोम
क्रिय॑ते व॒थ्सस्यै॑कः स्तनो॑ भा॒गी हि सोऽथै॑क॒ स्तनं॑ व्र॒तमु॑पैत्यथ
द्वा॒वथ॑ त्री॒नथ॑ च॒तुर॑ ए॒तद्वै- [ ] 25

TS 6.2.5.2

क्षु॒रप॑वि॒ नाम॑ व्र॒तं यै॑न प्र जा॒तान् भ्रा॑तृ॒व्यान् नु॑दते प्रति
जनि॑ष्यमाणा॒नथो॒ कनी॑यसै॒व भू॒य उपै॑ति च॒तुरोऽग्रे॑ स्त॒नान्

व्रतमु॒पैत्यथ॑ त्री॒नथ॑ द्वावथै॒कमे॒तद्वै॑ सु॒जघ॑नं॒ नाम॑ व्रतं
तप॑स्य॒ सुव॑र्ग्यमथो॒ प्रैव॑ जा॒यते॑ प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्यवा॒गू
रा॒ज॒न्यस्य॑ व्रतं॒ क्रूरे॒व वै॑ यवा॒गूः क्रू॒र इ॒व- [ ] 26

TS 6.2.5.3

रा॒ज॒न्यो वज्र॑स्य॒ रूपं॑ स॒मृद्ध्य॑ आ॒मिक्षा॑ वै॒श्यस्य॑ पा॒कय॑ज्ञस्य॒
रूपं॑ पु॒ष्ट्यै॑ पयो॒ ब्राह्म॑णस्य॒ तेजो॑ वै ब्रा॒ह्मण॑स्तेजः॒ पय॑स्तेज॒सैव॑
तेजः॒ पय॑ आ॒त्मन् ध॑त्ते ऽथो॒ पय॑सा॒ वै गर्भा॑ व॒र्द्धन्ते॒ गर्भ॑ इ॒व खलु॑
वा ए॒ष यद् दी॑क्षितो॒ यदस्य॑ पयो॒ व्रतं॑ भव॒त्यात्मान॑मे॒व तद् व॑र्द्धयति॒
त्रि॒व्रतो॑ वै म॒नुरा॑सीद् द्वि॒व्रता॑ अ॒सुरा॑ ए॒कव्र॑ता- [ ] 27

TS 6.2.5.4

दे॒वाः प्रा॒तर्म॑द्ध्यंदि॒ने सा॑यं तन् म॒नोर्व्र॑तमा॒सीत् पा॒कय॑ज्ञस्य॒ रूपं॑
पु॒ष्ट्यै॑ प्रा॒तश्च॑ सा॒यं चा॑सुराणां॒ निर्म॑द्ध्यं॒ क्षुधो॑ रूपं॒ तत॑स्ते॒ परा॑ऽभवन्
म॒द्ध्यंदि॑ने म॒द्ध्यरा॑त्रे दे॒वानां॑ तत॑स्तेऽभवन्त् सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन्.
यद॑स्य म॒द्ध्यंदि॑ने म॒द्ध्यरा॑त्रे व्रतं॑ भवति म॒द्ध्यतो॑ वा अ॒न्नेन॑ भुज्जते
म॒द्ध्यत॑ ए॒व तदूर्जं॑ ध॑त्ते भ्रातृ॒व्याभि॑भूत्यै॒ भव॑त्या॒त्मना॑- [ ] 28

TS 6.2.5.5

परा॑ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भवति॒ गर्भो॑ वा ए॒ष यद् दी॑क्षितो योनि॑
 दी॑क्षितवि॒मितं॑ यद् दी॑क्षितो दी॑क्षितवि॒मितात् प्र॒वसे॑द् यथा॒ योने॑र्गर्भः
 स्क॑न्दति तादृ॒गेव॑ तन्न प्रव॑स्तव्यमा॒त्मनो॑ गोपी॒थायै॑ष वै व्याघ्रः
 कु॑लगो॒पो यद॑ग्निस्तस्मा॒द् यद् दी॑क्षितः प्र॒वसे॑त् स ए॒नमी॑श्वरोऽनू॒त्थाय॑
 हन्तो॑र्न प्रव॑स्तव्यमा॒त्मनो॑ गुप्त्यै॑ दक्षि॒णतः॑ शय॑ एतद्वै यज॑मानस्या ( )
 ऽऽ*य॑तन॒ऽस्व ए॒वाऽऽ*य॑तने शये॒ ऽग्नि॑मभ्यावृत्य शये॒ देव॑ता ए॒व
 य॒ज्ञम॑भ्यावृत्य शये ॥ 29

(एतद्वै-कूर॒ इवै-क॑व्रता-आ॒त्मना॒-यज॑मानस्य-त्रयो॑दश च) (A5)

TS 6.2.6.1

पु॒रोह॑विषि दे॒वय॑जने याज॒येद्यं॑ का॒मये॑तोपै॒नमु॑त्तरो य॒ज्ञो न॑मेदभि
 सु॒वर्गं॑ लो॒कं ज॑येदित्येतद्वै पु॒रोह॑विर्दे॒वय॑जनं॒ यस्य॑ होता॒ प्रा॒तर॑नुवाक
 -म॒नुब्रु॑व-न्न॒ग्निम॑प आ॒दित्य॑मभि वि॒पश्य॑त्युपै॒नमु॑त्तरो य॒ज्ञो न॑मत्यभि
 सु॒वर्गं॑ लो॒कं ज॑यत्याप्ते दे॒वय॑जने याज॒येद् -भ्रा॑तृव्यवन्तं पन्थां॑
 वा॑ऽधि॒स्पृश॑येत् क॒र्तं वा॑ याव॒न्नान॑से या॒तवै॑- [ ] 30

TS 6.2.6.2

न रथायै॑तद्वा॒ आप्तं॑ दे॒वय॑जनमा॒प्नोत्ये॑व भ्रातृ॑व्यं नैनं॑ भ्रातृ॑व्य
 आप्नो॑त्येको॒न्नते॑ दे॒वय॑जने याजयेत् प॒शुकाम॑-मेको॒न्नता॑द्वै
 दे॒वय॑जनादङ्गिर॑सः प॒शून॑सृजन्तान्तरा॑ सदो॒हवि॑र्धाने उन्नत॑
 स्यादे॒तद्वा॒ एको॒न्नतं॑ दे॒वय॑जनं प॒शुमाने॑व भवति त्र्यु॒न्नते॑ दे॒वय॑जने
 याजये॑त् सुव॒र्गकामं॑ त्र्यु॒न्नता॑द्वै दे॒वय॑जनादङ्गिर॑सः सुव॒र्गं लो॒कमा॑य-
 नन्तरा॑ ऽऽह॒वनी॑यं च हवि॒र्धानं॑ चो- [ ] 31

TS 6.2.6.3

-न्नत॑ स्यादन्तरा॑ हवि॒र्धानं॑ च सद॑श्चान्तरा॑ सदश्च गार्ह॒पत्यं॑
 चैत॑द्वै त्र्यु॒न्नतं॑ दे॒वय॑जनं सुव॒र्गमे॒व लो॒कमे॒ति प्र॑तिष्ठिते दे॒वय॑जने
 याजये॑त् प्र॒तिष्ठा॑काममेतद्वै प्र॒तिष्ठि॑तं दे॒वय॑जनं यथ॑ सर्व॒तः समं॑
 प्रत्ये॒व ति॑ष्ठति यन्नान्या॑ अन्या॑ ओष॒धयो॑ व्यतिष॒क्ताः स्यु॑स्तद्-याजयेत्
 प॒शुकाम॑मेतद्वै प॒शूनां॑ रूपं॑ रूपेणै॒वास्मै॑ प॒शू- [ ] 32

TS 6.2.6.4

नव॑ रुन्धे प॒शुमाने॑व भवति निर्ऋ॒तिगृ॑हीते दे॒वय॑जने याजये॒द्यं
 काम॑येत् निर्ऋ॒त्यास्य॑ य॒ज्ञं ग्रा॑हयेयमित्येतद्वै निर्ऋ॒तिगृ॑हीतं

दे॒व॒य॒ज॒नं॑ य॒थ् स॒दृ॒श्यै॑ स॒त्या ऋ॒क्षं नि॒र्ऋ॒त्यै॒वा॒स्य॑ य॒ज्ञं ग्रा॒ह॒य॒ति॒
व्या॒वृ॒त्ते॑ दे॒व॒य॒ज॒ने॑ या॒ज॒येद् व्या॒वृ॒त्कामं॑ यं पा॒त्रे वा त॒ल्पे वा
मी॒मा॒ꣳसे॒रन् प्रा॒ची॒न॒मा॒ह॒व॒नी॒यात् प्र॒व॒ण॒ꣳ स्या॒त् प्र॒ती॒ची॒नं
गा॒र्ह॒प॒त्या॒दे॒त॒द्वै व्या॒वृ॒त्तं दे॒व॒य॒ज॒नं वि॒ पा॒प्म॒ना ( ) भ्रा॒तृ॒व्ये॒णा-
ऽऽ*व॒र्त॒ते नैनं॑ पा॒त्रे न त॒ल्पे मी॒मा॒ꣳ सन्ते॑ का॒र्ये दे॒व॒य॒ज॒ने
या॒ज॒येद्-भू॒ति॒कामं॑ का॒र्यो वै पु॒रु॒षो भ॒व॒त्ये॒व ॥ 33

(या॒त॒वै - ह॒वि॒र्धा॒नं च - प॒शून् - पा॒प्म॒ना - ऽष्टा॒द॒श च) (A6)

TS 6.2.7.1

ते॒भ्य उत्त॑र॒वे॒दिः सि॒ꣳही॒ रूपं॑ कृ॒त्वो॒भया॑-नन्त॒राऽप॒क्र॒म्या॒तिष्ठ॑त् ते
दे॒वा अ॒म॒न्य॒न्त य॒त॒रा॒न् वा इ॒य॒मु॒पा॒व॒थ्स्य॑ति॒ त इ॒दं भ॒वि॒ष्य॒न्ती॒ति॒
ता॒मु॒पा॒म॒न्त्र॒य॒न्त सा॒ऽब्र॒वी॒द् व॒रं वृ॒णै सर्वा॑न् म॒या का॒मा॒न् व्य॒श्न॒व॒थ
पूर्वा॑ं तु मा॒ऽग्ने॒राहु॑ति॒र॒श्न॒व॒ता इति॑ तस्मा॒दुत्त॑र॒वे॒दिं पूर्वा॑म॒ग्ने-
व्या॒घ्रा॒य॒न्ति वा॒रे॒वृ॒त्ꣳ ह्य॒स्यै श॒म्य॒या परि॑ मिमी॒ते- [ ] 34

TS 6.2.7.2

मा॒त्रै॒वा॒स्यै सा॒थो यु॒क्ते॒नै॒व यु॒क्त॒म॒व रु॒न्धे वि॒त्ता॒य॒नी मे॒ऽसी॒त्या॒ह
वि॒त्ता ह्ये॒ना॒ना॒व॒त् ति॒क्ता॒य॒नी मे॒ऽसी॒त्या॒ह ति॒क्तान् ह्ये॒ना॒ना॒व॒द॒व॒ता॒न्मा

नाथि॑तमि॒त्याह॑ नाथि॑तान् ह्ये॒ना॒ना॒वद॑वता॒न्मा व्यथि॑तमि॒त्याह॑ व्यथि॑तान्
ह्ये॒ना॒ना॒वद्-विदे॑रग्नि॒र्नभो॑ नामा- [ ] 35

TS 6.2.7.3

ग्ने॑ अङ्गि॒र इति॑ त्रि॒र्हर॑ति य ए॒वैषु॑ लो॒केष्वग्नय॑-स्ताने॒वाव॑ रुन्धे
तूष्णीं॑ चतु॒र्थञ् हर॑त्यनि॒-रुक्त॑मे॒वाव॑ रुन्धे सिञ्ही॒रसि॑
महि॒षी॒रसी॑त्याह॑ सिञ्ही॒र्ह्येषा॑ रू॒पं कृ॒त्वोभया॑-नन्तरा ऽप॒क्रम्या॑तिष्ठदु॒रु
प्रथ॑स्वो॒रु ते य॒ज्ञप॑तिः प्रथ॑तामि॒त्याह॑ यज॑मानमे॒व प्र॒जया॑ प॒शुभिः॑

प्रथय॑ति ध्रु॒वा- [ ] 36

TS 6.2.7.4

ऽसी॑ति सञ् ह॒न्ति धृ॒त्यै दे॒वेभ्यः॑ शु॒न्धस्व॑ दे॒वेभ्यः॑ शु॒भस्वे॒त्यव॑
चो॒क्षति॑ प्र च॑ कि॒रति॑ शु॒द्ध्या इन्द्र॑घोषस्त्वा वसु॑भिः पु॒रस्ता॑त्
पा॒त्वित्या॑ह दि॒ग्भ्य ए॒वैनां॑ प्रो॒क्षति॑ दे॒वाञ्छेदु॑-त्तरवेदि॒रुपा॑ववर्ती॒हैव॑
वि ज॑यामहा॒ इत्य॑सुरा॒ वज्र॑मु॒द्यत्य॑ दे॒वान॒भ्याय॑न्त॒ तानिन्द्र॑घोषो वसु॑भिः
पु॒रस्ता॑दपा- [ ] 37

TS 6.2.7.5

-नुदत॑ मनोज॑वाः पि॒तृभि॑ र्दक्षि॑णतः प्र॒चे॒ता रु॒द्रैः
 प॒श्चाद्-वि॒श्वक॑र्माऽऽदि॒त्यैरु॑त्तरतो यदे॒वमु॑त्तरवेदिं प्रोक्ष॑ति दिग्भ्य
 ए॒व तद्-य॑जमानो भ्रातृ॑व्यान् प्र णुदत इन्द्रो॑ यती॑न्थ् साला॑वृ॒केभ्यः
 प्राय॑च्छत् तान् दक्षि॑णत उत्तरवे॒द्या आ॒दन् यत् प्रोक्ष॑णीना-मु॒च्छिष्ये॑त
 तद् दक्षि॑णत उत्तरवे॒द्यै नि न॑येद्-यदे॒व तत्र॑ क्रू॒रं तत् तेन॑ शमयति
 यं द्वि॒ष्यात् तं ध्या॑येच्छुचै ( ) वैन॑मर्पयति ॥ 38

(मिमी॑ते - नाम॑ - ध्रु॒वा - ऽप॑ - शु॒चा - त्रीणि॑ च) (A7)

TS 6.2.8.1

सो॒त्तरवे॑दि॒रब्र॑वीथ् सर्वा॑न् मया॒ कामा॑न् व्य॒श्नव॑थेति ते दे॒वा
 अ॒काम॑यन्तासु॒रान् भ्रातृ॑व्या॒नभि॑ भवे॒मेति॑ तेऽजु॑हवुः सि॒न्ही॒रसि॑
 स॒पत्न॑साही स्वा॒हेति॑ तेऽसु॒रान् भ्रातृ॑व्या-न॒भ्यभ॑वन् तेऽसु॒रान्
 भ्रातृ॑व्या-न॒भिभू॑याकामयन्त प्र॒जां वि॑न्देमहीति तेऽजु॑हवुः सि॒न्ही॒रसि॑
 सु॒प्रजा॑वनिः स्वा॒हेति॑ ते प्र॒जाम॑विन्दन्त ते प्र॒जां वि॑त्त्वा- [ ] 39

TS 6.2.8.2

ऽकामयन्त॑ प॒शून् वि॒न्देम॒हीति॑ ते॒ऽजु॒हवुः॑ सि॒॒॒ही॒रसि॑ रा॒यस्पोष॑वनिः
स्वा॒हेति॑ ते प॒शून्वि॒न्दन्त॑ ते प॒शून् वि॒त्त्वाऽकाम॑यन्त॒ प्रति॑ष्ठां
ँवि॒न्देम॒हीति॑ ते॒ऽजु॒हवुः॑ सि॒॒॒ही॒रस्या॑दि॒त्यव॑निः स्वा॒हेति॑ त इ॒मां
प्रति॑ष्ठामवि॒न्दन्त॑ त इ॒मां प्रति॑ष्ठां ँवि॒त्त्वाऽकाम॑यन्त॒ देव॑ता आ॒शिष
उपे॒यामे॑ति ते॒ऽजु॒हवुः॑ सि॒॒॒ही॒रस्या॑ वह॒ दे॒वान् दे॒वय॑ते- [ ] 40

TS 6.2.8.3

यज॑मानाय स्वा॒हेति॑ ते दे॒वता॑ आ॒शिष॑ उपा॒यन् पञ्च॑ कृ॒त्वो
व्या॒घार॑यति॒ पञ्चाक्ष॑रा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव रु॑न्धे ऽक्ष॒णया॑
व्या॒घार॑यति॒ तस्मा॑दक्ष॒णया॑ प॒शवो॑ऽङ्गानि॒ प्रह॑रन्ति॒ प्रति॑ष्ठित्यै
भू॒तेभ्य॑स्त्वेति॒ सुच॑मु॒द्धृ॒ह्णाति॑ य ए॒व दे॒वा भू॒तास्तेषां॑ तद्-भा॒गधे॒यं
ता॒नेव॑ तेन॒ प्री॑णाति॒ पौतु॑द्र॒वान् परि॑धीन् परि॒ दधा॑त्येषां- [ ] 41

TS 6.2.8.4

ँलो॒कानां॑ ँवि॒धृत्या॑ अ॒ग्नेस्त्रयो॑ ज्याया॒ऽसो भ्रा॑तर आ॒सन् ते
दे॒वेभ्यो॑ ह॒व्यं व॑हन्तः प्रा॒मीय॑न्त॒ सोऽग्नि॑र॒बिभे॑दित्थं ँवा॒व
स्य आ॒र्तिमा॑ऽरिष्यतीति॒ स नि॒लाय॑त॒ स यां व॑नस्पतिष्व॒वस॑तां

पू॒तु॒द्रौ॒ या॒मो॒ष॒धी॒षु॒ ता॒ं सु॒ग॒न्धि॒ते॒ज॒ने॒ यां प॒शु॒षु॒ तां पे॒त्व॒स्यान्त॒रा
शृ॒ङ्गे॒ तं दे॒व॒ताः प्रै॒ष॒मै॒च्छन् तम॑न्व॒वि॒न्दन् तम॑ब्रुव- [ ] 42

TS 6.2.8.5

-न्नु॒प न आ॒ वर्त॑स्व ह॒व्यं नो॑ व॒हेति॒ सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै
यदे॒व गृ॒ही॒त॒स्याहु॑तस्य॒ बहिः॑प॒रि॒धि॒ स्क्व॑न्दात् तन्मे॒ भ्रातृ॑णां
भा॒ग॒धे॒य॒म॒स॒दि॒ति॒ तस्मा॑द्-यद्-गृ॒ही॒त॒स्याहु॑तस्य॒ बहिः॑प॒रि॒धि॒
स्क्व॑न्दति॒ तेषां॑ तद् भा॒ग॒धे॒यं ता॒ने॒व ते॒न प्री॑णाति॒ सोऽम॑न्यतास्थ॒न्वन्तो॑
मे पूर्वे॑ भ्रा॒तरः॑ प्रा॒मै॒ष॒ता॒स्थानि॑ शा॒त॒या इति॑ स या॒न्य- [ ] 43

TS 6.2.8.6

-स्था॒न्य॒शा॒त॒य॒त॒ तत् पू॒तु॒द्रव॑-भ॒वद्-यन्मा॑ं॒ समु॑प॒मृतं॑ तद्-गुल्गु॑लु
यदे॒तान्थ् सं॑भा॒रान्थ् सं॑ भ॒र॒त्य॒ग्नि॒मे॒व तथ् सं॑भ॒र॒त्य॒ग्नेः पु॒री॒ष-
म॒सी॒त्या॒हा॒ग्नेर्ह्य॑तत् पु॒री॒षं यथ् सं॑भा॒रा अथो॑ ख॒ल्वाहु॑रे॒ते वा॒वैनं॑ ते
भ्रा॒तरः॑ प॒रि शे॑रे॒ यत् पौ॑तु॒द्रवाः॑ प॒रि॒धय॑ इति॒ ॥ 44

(वि॒त्त्वा - दे॒व॒य॒त - ए॒षा - म॑ब्रुवन् - या॒नि - चतु॑श्च॒त्वारि॑श्च॒च्च)
(A8)

TS 6.2.9.1

बद्धमव॑ स्यति॑ वरुणपा॑शादे॒वैने॑ मुञ्चति॑ प्र॒णेने॑क्ति॒ मेद्ध्ये॑ ए॒वैने॑
करोति॑ सावि॒त्रियर्चा॑ हु॒त्वा ह॒वि॒र्धाने॑ प्र॒ वर्त॑यति॒ सवि॒तृप्र॑सूत ए॒वैने॑
प्र॒ वर्त॑यति॒ वरु॑णो वा ए॒ष दु॒र्वागु॑भयतो॒ बद्धो॑ यदक्षः॒ स
यदु॒थ् स॒र्जेद्-य॑जमानस्य गृ॒हा-न॒भ्यु॒थ्स॒र्जेथ् सु॒वाग्दे॑व दु॒र्याञ्
आ वदे॑त्याह गृ॒हा वै दु॒र्याः शान्त्यै॑ प॒त्यु- [ ] 45

TS 6.2.9.2

पान॑क्ति॒ पत्नी॑ हि सर्व॑स्य मि॒त्रं मि॒त्र॒त्वाय॑ यद्वै पत्नी॑ य॒ज्ञस्य॑ करोति॒
मि॒थुनं॑ तदथो॒ पत्न्या॑ ए॒वैष य॒ज्ञस्या॑-न्वा॒रंभोऽन॑वच्छि॒त्यै वर्त॑मना वा
अ॒न्वित्य॑ य॒ज्ञञ् रक्षाञ्॑सि जिघाञ्॑सन्ति वैष्ण॒वीभ्या॑मृ॒ग्भ्यां व॑र्त॒मनो
जु॒होति॑ य॒ज्ञो वै विष्णु॑र्य॒ज्ञादे॑व रक्षाञ्॑स्यप॒ हन्ति॑ यद॒ध्वर्यु॑-र॒न॒ग्ना-
वाहु॑तिं जुहु॒या-द॒न्धोऽध्व॑र्युः स्याद्-रक्षाञ्॑सि य॒ज्ञञ् ह॑न्युर्- [ ] 46

TS 6.2.9.3

-हि॒रण्यमु॑पास्य जुहोत्य॒ग्नित्ये॒व जुहोति॑ ना॒न्धोऽध्व॑र्युर्भवति॒ न
य॒ज्ञञ् रक्षाञ्॑सि घ्नन्ति॒ प्राची॑ प्रेत॒मध्व॑रं क॒ल्पय॑न्ती इत्याह
सुव॑र्गमे॒वैने॑ लो॒कं ग॑मयत्यत्र रमे॒थां व॑र्ष॒न् पृथि॑व्या इत्याह॒ वर्ष॑

ह्येतत् पृथिव्या यद् देवयजनं शिरो वा एतद्-यज्ञस्य यद्धविर्धानं
दिवो वा विष्णवुत वा पृथिव्या- [ ] 47

TS 6.2.9.4

इत्याशीर्षदयर्चा दक्षिणस्य हविर्धानस्य मेथीं नि हन्ति शीर्षत
एव यज्ञस्य यजमान आशिषोऽव रुन्धे दण्डो वा औपरस्तृतीयस्य
हविर्धानस्य वषट्कारे-णाक्ष-मच्छिनद्-यत्-तृतीयं छदिर्.
हविर्धानयो-रुदाह्रियते तृतीयस्य हविर्धानस्यावरुद्ध्यै शिरो वा
एतद्-यज्ञस्य यद्धविर्धानं विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसीत्याह
तस्मादेतावद्धा शिरो विष्यूतं विष्णोः ( ) स्यूरसि
विष्णोर्ध्रुवमसीत्याह वैष्णवं हि देवतया हविर्धानं यं प्रथमं
ग्रन्थिं ग्रन्थीयाद्यत् तं न विस्रं सयेदमेहेनाद्ध्वर्युः प्रमीयेत तस्मात्
स विस्रस्यः ॥ 48

(पत्नी -हन्तु-र्वा पृथिव्या-विष्यूतं विष्णोः-षड्विंशतिश्च) (A9)

TS 6.2.10.1

देवस्य त्वा सवितुः प्रसव इत्यग्निमा दत्ते प्रसूत्या
अश्विनौ बर्हुभ्यामित्याहाश्विनौ हि देवानामद्ध्वर्यु आस्तां पूष्णो

हस्ताभ्यामित्याह यत्यै वज्र इव वा एषा यदभिरभिरसि
 नारिरसीत्याह शान्त्यै काण्डे काण्डे वै क्रियमाणे यज्ञं रक्षांसि
 जिघांसन्ति परिलिखितं रक्षः परिलिखिता अरातय इत्याह
 रक्षसामपहत्या- [ ] 49

TS 6.2.10.2

इदमहं रक्षसो ग्रीवा अपि कृन्तामि योऽस्मान् द्वेष्टि यं च वयं
 द्विष्म इत्याह द्वौ वाव पुरुषौ यं चैव द्वेष्टि यश्चैनं द्वेष्टि तयोरेवानन्तरायं
 ग्रीवाः कृन्तति दिवे त्वाऽन्तरिक्षाय त्वा पृथिव्यै त्वेत्याहैभ्य एवैनां
 लोकेभ्यः प्रोक्षति परस्तादर्वाचीं प्रोक्षति तस्मात्- [ ] 50

TS 6.2.10.3

परस्तादर्वाचीं मनुष्या ऊर्जमुप जीवन्ति क्रूरमिव वा एतत् करोति
 यत् खनत्यपोऽव नयति शान्त्यै यवमतीरव नयत्यूर्ग्वै यव ऊर्गुदुंबर
 ऊर्जैवोर्जं समर्द्धयति यजमानेन सम्मितौदुंबरी भवति यावानेव
 यजमानस्तावती-मेवास्मि-न्नूर्जं दधाति पितृणां सदनमसीति
 बर्हिरव स्तृणाति पितृदेवत्या(1)- [ ] 51

TS 6.2.10.4

ह्येतद्-यन्निखातं यद्-बर्.हिरनवस्तीर्य मिनुयात् पितृदेवत्या
 निखाता स्याद्-बर्.हिरवस्तीर्य मिनोत्यस्यामेवैनां मिनोत्यथो
 स्वारुहमेवैनां करोत्युद्-दिवः स्तभानाऽऽन्तरिक्षं पृणेत्याहैषां
 लोकानां विधृत्यै द्युतानस्त्वा मारुतो मिनोत्वित्याह द्युतानो ह
 स्म वै मारुतो देवानामौदुम्बरीं मिनोति तेनैवै- [ ] 52

TS 6.2.10.5

-नां मिनोति ब्रह्मवनिं त्वा क्षत्रवनिमित्याह यथायजुरेवैतद् घृतेन
 द्यावापृथिवी आ पृणेत्यामित्यौदुम्बर्या जुहोति द्यावापृथिवी एव
 रसेनानक्त्या-न्तमन्व-वस्रावयत्यान्तमेव यजमानं तेजसा-
 नक्त्यैन्द्रमसीति छदिरधि नि दधात्यैन्द्रः हि देवतया सदो
 विश्वजनस्य छायेत्याह विश्वजनस्य ह्येषा छाया यथ् सदो
 नवछदि- [ ] 53

TS 6.2.10.6

तेजस्कामस्य मिनुयात् त्रिवृता स्तोमेन सम्मितं तेजस्त्रिवृत् तेजस्व्येव
 भव-त्येकादश-छदीन्द्रियकाम-स्यैकादशाक्षरा त्रिष्टुगिन्द्रियं

त्रि॒ष्टु॒गिन्द्रि॒याव्ये॒व भव॑ति पञ्च॑दश॒छदि॒ भ्रातृ॑व्यवतः पञ्च॑दशो वज्रो
 भ्रातृ॑व्याभिभू॒त्यै सप्त॑दश॒छदि॒ प्रजा॑कामस्य सप्त॑दशः प्रजा॑पतिः
 प्रजा॑पते॒राप्त्या॒ एक॑विंशति॒छदि॒ प्रति॑ष्ठाकाम-स्यैक॑विंशः स्तोमा॑नां
 प्रति॑ष्ठा प्रति॑ष्ठित्या उ॒दरं॒ वै सद॒ ऊर्गु॑दु॒ंबरो॑ मद्ध्य॒त औदु॑ंबरीं मि॒नोति॑
 मद्ध्य॒त ए॒व प्र॒जाना॑मूर्जं॒ दधा॑ति तस्मा॑न्- [ ] 54

TS 6.2.10.7

मद्ध्य॒त ऊ॒र्जा भु॑ञ्जते यज॑मानलो॒के वै दक्षि॑णानि छदी॒षि
 भ्रातृ॑व्यलो॒क उत्तरा॑णि दक्षि॑णान्युत्तरा॑णि करो॒ति यज॑मान-मे॒वा-
 यज॑मानादुत्तरं करो॒ति तस्मा॑द् यज॑मानोऽयज॑मानादुत्तरोऽन्त॑र्वर्तान्
 करो॒ति व्यावृ॑त्त्यै तस्मा॑दरण्यं प्रजा॑ उप जी॒वन्ति॒ परि॑ त्वा गिर्व॑णो
 गिर॒ इत्या॑ह यथा॒यजु॒रेवै॒तदिन्द्र॑स्य स्यू॒रसीन्द्र॑स्य ध्रु॒वम॑सीत्याहैन्द्र॑
 हि दे॒वत॑या सदो॒ ( ) यं प्र॑थमं ग्रन्थिं॒ ग्रथ्नी॑याद्यत् तं न
 वि॒स्रञ् स॑येदमे॒हेना॑ध्व॒र्युः प्र॑मीयेत तस्मा॑त् स वि॒स्रस्यः॑ ॥ 55

(अ॒प॒ह॒त्यै - तस्मा॑त् - पि॒तृदे॒वत्यं॑ - ते॒नैव॑ - न॒व॒छदि॑ - तस्मा॑त्
 - सदः॑ - पञ्च॑दश च) (A10)

TS 6.2.11.1

शि॒रो वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॒ यद्ध॑वि॒र्धानं॑ प्रा॒णा उप॒रवा॑ ह॒विर्धा॑ने
 खा॒यन्ते॑ तस्मा॑च्छी॒र्षन् प्रा॒णा अध॑स्तात् खा॒यन्ते॑
 तस्मा॑दध॒स्ताच्छी॒र्षाः प्रा॒णा रक्षो॑ह॒णो व॒लग॒हनो॑ वैष्ण॒वान्
 ख॒नामी॑त्याह वैष्ण॒वा हि दे॒वत॑यो॒पर॒वा अ॒सुरा॒ वै नि॒र्यन्तो॑ दे॒वानां॑
 प्रा॒णेषु॑ व॒लगान् न्य॒खनन् तान् बा॒हुमा॒त्रेऽन्व॑वि॒न्दन् तस्मा॑द् बा॒हुमा॒त्राः
 खा॒यन्त इ॒दम॒हं तं व॑लग॒मुद्व॑पामि- [ ] 56

TS 6.2.11.2

यं नः॑ स॒मानो॑ यम॒स॒मानो॑ नि॒च॒खाने॑त्याह द्वौ वाव॑ पु॒रुषौ॑
 यश्चै॒व स॒मानो॑ यश्चा॒स॒मानो॑ यमे॒वास्मै॑ तौ व॒लगं॑ नि॒खन॑तस्तमे॒वोद्व॑पति
 संतृ॑ण॒न्ति तस्मा॑त् संतृ॑ण्णा अ॒न्तर॑तः प्रा॒णा न सं भि॑न॒न्ति
 तस्मा॑दसं॒भिन्नाः॑ प्रा॒णा अ॒पोऽव॑ न॒यति॑ तस्मा॑दा॒र्द्रा अ॒न्तर॑तः प्रा॒णा
 यव॑मती॒रव॑ न॒य- [ ] 57

TS 6.2.11.3

-त्यू॒र्वै यवः॑ प्रा॒णा उप॒रवाः॑ प्रा॒णेष्वे॒वोर्जं॑ दधाति ब॒र्हि॒रव॑ स्तृ॒णाति॑
 तस्मा॑ल्लो॒म॒शा अ॒न्तर॑तः प्रा॒णा आ॒ज्ये॒न व्या॑घा॒रय॑ति ते॒जो वा आ॒ज्यं॑

प्रा॒णा उप॒रवाः प्रा॒णेष्वे॒व तेजो॑ दधा॒ति ह॒नू वा ए॒ते य॒ज्ञस्य॑
यदधि॒षव॑णे न सं तृ॒णत्य॑ संतृ॒ण्णे हि ह॒नू अथो॑ खलु दी॒र्घसो॒मे
संतृ॒द्ये धृ॒त्यै शि॒रो वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ यद्ध॒वि॒र्धानं॑- [ ] 58

TS 6.2.11.4

प्रा॒णा उप॒रवा ह॒नू अधि॑षव॒णे जि॒ह्वा च॒र्म ग्रा॒वा॒णो दन्ता॑
मु॒खमा॑हवनी॒यो ना॑सि॒को-त्तर॑वे॒दि-रु॒दर॑ꣳ सदो॑ यदा खलु वै
जि॒ह्वाया द॒थ्स्वधि॑ खा॒दत्य॑थ॒ मुखं॑ गच्छति॒ यदा॑ मुखं गच्छत्यथो॒दरं
गच्छति॑ तस्माद्ध॒वि॒र्धाने॑ च॒र्मन्ना॑धि ग्रा॒वभि॑रभि॒षुत्याऽऽ*ह॒वनी॑ये हु॒त्वा
प्र॒त्यञ्चः॑ प॒रेत्य॑ सद॒सि भ॑क्षयन्ति॒ यो वै वि॒राजो॑ य॒ज्ञमु॒खे दोहं॑ वैद
दुह॑ ए॒वै ( ) ना॒मियं॑ वै वि॒राट् तस्यै॑ त्वक् च॒र्मो॒धोऽधि॑षव॒णे
स्तना॑ उप॒रवा ग्रा॒वा॒णो व॒थ्सा ऋ॒त्विजो॑ दुहन्ति॒ सोमः॑ पयो
य ए॒वं वैद॑ दुह॑ ए॒वैनां॑ ॥ 59

(व॒पा॒मि-य॒व॒मती॑रव॒ नय॑ति-ह॒वि॒र्धानं॑-मे॒व-त्रयो॑वि॒ंशति॑श्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(यदु॒भौ – दे॒वा॒सु॒राः मि॒थ – स्ते॒षाँ – सु॒वर्गं – य॒द्वा अ॒नी॒शानः
– पु॒रो॒ह॒वि॒षि – ते॒भ्यः – सो॒त्त॒र॒वे॒दि – ब॒द्धन् – दे॒व॒स्याऽभि॒ व॒ज्रः
– शि॒रो वा – ए॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(यदु॒भा – वि॒त्या॒ह दे॒वानां॑ – य॒ज्ञो दे॒वे॒भ्यो – न र॒थाय॑ –
यज॑मा॒नाय॑ – प॒र॒स्ता॒द॒र्वा॒ची – न॒व प॒ञ्चा॒शत्)

First and Last Padam of Second Prasnam of 6th Kandam

(यदु॒भौ – दु॒ह ए॒वैनां॑)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठकाण्डे द्वितीयः प्रश्नः समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

6.3 षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

TS 6.3.1.1

चा॒त्वाला॒द्-धि॒ष्णि॒या॒नु॒प॒ व॒प॒ति॒ यो॒नि॒र्वै॒ य॒ज्ञ॒स्य॒ चा॒त्वा॒लं॒ य॒ज्ञ॒स्य॒
स॒यो॒नि॒त्वा॒य॒ दे॒वा॒ वै॒ य॒ज्ञं॒ प॒रा॒ऽज॒य॒न्त॒ त॒मा॒ग्नी॒द्धा॒त् पु॒न॒र॒पा॒ज॒य॒न्ने॒त॒द्वै॒
य॒ज्ञ॒स्या-प॒रा॒जि॒तं॒ य॒दा॒ग्नी॒द्धं॒ य॒दा॒ग्नी॒द्धा॒द्धि॒ष्णि॒या॒न् वि॒हर॒ति॒ य॒दे॒व॒
य॒ज्ञ॒स्या-प॒रा॒जि॒तं॒ त॒त॒ ए॒वैनं॒ पु॒न॒स्त॒नु॒ते॒ प॒रा॒जि॒त्ये॒व॒ ख॒लु॒ वा॒ ए॒ते॒
य॒न्ति॒ ये॒ ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒न॒ꣳ स॒र्प॒न्ति॒ ब॒हि॒ष्प॒व॒मा॒ने॒ स्तु॒त- [ ] 1

TS 6.3.1.2

आ॒हा॒ग्नी॒द॒ग्नी॒न् वि॒ हर॒ ब॒र्हिः॒ स्तृ॒णा॒हि॒ पु॒रो॒डा॒शा॒ꣳ अ॒लं॒ कु॒र्वि॒ति॒
य॒ज्ञ॒मे॒वा॒प॒जि॒त्य॒ पु॒न॒स्त॒न्वा॒ना॒ य॒न्त्य॒ङ्गा॒रै॒र्द्वे॒ स॒व॒ने॒ वि॒ हर॒ति॒
श॒ला॒का॒भि-स्तृ॒तीय॒ꣳ स॒शु॒क्र॒त्वा॒या॒थो॒ सं॒ भ॒र॒त्ये॒वैन॒द्धि॒ष्णि॒या॒ वा॒
अ॒मु॒ष्मि॒न् लो॒के॒ सो॒म॒म॒र॒क्ष॒न् ते॒भ्यो॒ऽधि॒ सो॒म॒मा॒ऽह॒रन्॒ त॒
म॒न्व॒वा॒य॒न्तं॒ प॒र्य॒वि॒श॒न् य॒ ए॒वं वे॒द वि॒न्द॒ते- [ ] 2

TS 6.3.1.3

परिवेष्टारं॑ ते सोमपी॑थेन॒ व्या॑र्ध्यन्त॒ ते दे॒वेषु॑ सोमपी॑थमैच्छन्त॒ तान्
दे॒वा अ॒ब्रुवन्॑ द्वे॒द्वे नाम॑नी कुरु॑र्ध्वमथ॒ प्र वाऽऽ॒प्स्यथ॒ न वेत्य॒ग्नयो
वा अथ॒ धिष्णि॑यास्तस्मा॑द् द्विना॑मा ब्राह्म॑णोऽर्धु॑कस्तेषां॒ ये नेदि॑ष्ठं
पर्य॑विशन्॒ ते सोम॑पीथं॒ प्राऽ*॑प्नुवन्नाह॒वनी॑य आ॒ग्नी॒र्ध्रयो॑ हो॒त्रीयो
मा॒र्जा॒ली॒यस्तस्मा॑त् तेषु॑ जुह्व॑त्यतिहा॒य वषट्॑ करोति॒ वि ह्ये॑- [ ] 3

TS 6.3.1.4

-ते सोम॑पीथेनाऽऽ*र्ध्यन्त॒ दे॒वा वै याः प्रा॑ची-राहु॑ती-रजु॑हवुर्ये
पु॒रस्ता॑दसुरा॒ आसन्॑ ता॒ स्ताभिः॑ प्रा॒णुदन्त॒ याः प्र॑तीची॒र्ये प॒श्चाद॑सुरा
आसन्॑ ता॒ स्ताभिः॑-रपा॑नुदन्त॒ प्रा॒चीर॑न्या आहु॑तयो हू॒यन्ते॑
प्र॒त्यङ्ङा॑सीनो॒ धिष्णि॑यान् व्याघा॑रयति॒ पश्चा॑च्चैव पु॒रस्ता॑च्च॒ यज॑मानो
भ्रातृ॑व्यान् प्र णु॑दते॒ तस्मा॑त् प॒राचीः॑ प्र॒जाः प्र वी॑यन्ते प्र॒तीची॑- [ ] 4

TS 6.3.1.5

जा॒यन्ते प्रा॒णा वा ए॒ते यद्धि॑ष्णि॒या यद॑र्ध्व॒र्युः प्र॒त्यङ् धि॑ष्णि॒या-
न॒तिस॑र्पेत् प्रा॒णान्त् संक॑र्षेत् प्र॒मायु॑कः स्यान्ना॒भिर्वा ए॒षा य॒ज्ञस्य॒
यद्धो॑तो॒र्ध्वः खलु॑ वै नाभ्यै॑ प्रा॒णोऽवा॑डपा॒नो यद॑र्ध्व॒र्युः प्र॒त्यङ्

हो॒ता॒र॒म॒ति॒स॒र्पे॒द॒पा॒ने प्रा॒णं द॒ध्यात् प्र॒मा॒यु॒कः स्या॒न्ना॒ध्व॒र्यु॒रु॒प गा॒ये॒द्
वा॒ग्वी॒र्यो वा अ॒ध्व॒र्यु-र्य॒द॒ध्व॒र्यु॒रु॒प-गा॒ये॒दु॒द्-गा॒त्रे- [ ] 5

TS 6.3.1.6

वा॒च॒ꣳ सं प्र य॒च्छे-दु॒प॒दा॒सु॒का॒ऽस्य वा॒ख् स्या॒द्ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो वद॑न्ति
ना॒सꣳस्थि॑ते सो॒मे॒ऽध्व॒र्युः प्र॒त्य॒ङ्ख् सदो॑ऽती॒या॒दथ॑ क॒था दा॑क्षि॒णानि॒
हो॒तु॒मे॒ति या॒मो हि स तेषां॑ क॒स्मा अ॒ह दे॒वा या॒मं वा॒ऽया॒मं वा॒ऽनु
जा॒स्य॒न्ती॒त्यु-त्तरे॑णा॒ऽऽ*ग्नी॑द्धं प॒री॒त्य जु॒हो॒ति दा॑क्षि॒णानि॒ न
प्रा॒णान्त्सं क॑र्ष॒ति न्य॒न्ये धि॒ष्णि॒या उ॒प्यन्ते॒ ( ) ना॒न्ये या॒न् नि॒व॒प॒ति
ते॒न ता॒न् प्री॑णा॒ति या॒न् ननि॒व॒प॒ति यद॑नुदि॒शति॒ ते॒न ता॒न् ॥ 6

(स्तु॒ते - वि॒न्द॒ते - हि - वी॒यन्ते॑ प्र॒ती॒ची - रु॒द्ग्रा॒त्र - उ॒प्यन्ते॑ -
चतु॑र्द॒श च) (A1)

TS 6.3.2.1

सु॒व॒र्गा॒य वा ए॒तानि॑ लो॒काय॑ हू॒यन्ते॒ यद् वै॒स॒र्ज॒ना॒नि द्वा॒भ्यां
गा॒र्ह॒प॒त्ये जु॒हो॒ति द्वि॒पा॒द् यज॑मा॒नः प्र॒ति॒ष्ठि॒त्या आ॒ग्नी॑द्धे
जु॒हो॒त्यन्त॑रि॒क्ष ए॒वा॒ऽऽ*क्र॑मत आ॒ह॒व॒नी॒ये जु॒हो॒ति सु॒व॒र्ग॒मे॒वैनं॑ लो॒कं

गमयति देवान् वै सुवर्गं लोकं यतो रक्षाऽस्य जिघाऽसन्ते
 सोमेन राजा रक्षाऽस्यपहत्याप्तु-मात्मानं कृत्वा सुवर्गं लोकमायन्
 रक्षसा-मनुपलाभाया ऽऽ*तः सोमो भवत्यथ- [ ] 7

TS 6.3.2.2

वैसर्जनानि जुहोति रक्षसामपहत्यै त्वऽ सोम तनूकृद्भ्य इत्याह
 तनूकृद्ध्येष द्वेषोभ्योऽन्यकृतेभ्य इत्याहान्यकृतानि हि रक्षाऽस्युरु
 यन्ताऽसि वरूथमित्याहोरु णस्कृधीति वावैतदाह जुषाणो
 अप्तुराज्यस्य वेत्वित्याहाप्तुमेव यजमानं कृत्वा सुवर्गं लोकं
 गमयति रक्षसा-मनुपलाभायाऽऽ* सोमं ददत- [ ] 8

TS 6.3.2.3

आ ग्राव्ण आ वायव्यान्या द्रोणकलशमुत् पत्नीमा नयन्त्यन्वनाऽसि
 प्र वर्तयन्ति यावदेवास्यास्ति तेन सह सुवर्गं लोकमेति
 नयवत्यर्चाऽऽग्नीद्ध्रे जुहोति सुवर्गस्य लोकस्याभिनीत्यै ग्राव्णो
 वायव्यानि द्रोणकलशमाग्नीद्ध्र उप वासयति वि ह्येनं तैर्गृह्यते यथ्
 सहोपवासये-दपुवायेत सौम्यर्चा प्र पादयति स्वयै- [ ] 9

TS 6.3.2.4

–वैनं॑ दे॒वतया॑ प्र पा॒दय॑त्यदि॒त्याः स॒दोऽस्य॑दि॒त्याः स॒द आ सी॒देत्या॑ह
यथा॑य॒जुरे॒वैतद्–यज॑मानो वा ए॒तस्य॑ पु॒रा गो॒प्ता भ॑वत्येष वो दे॒व
सवि॑तः सोम॒ इत्या॑ह सवि॑तृप्रसू॒त ए॒वैनं॑ दे॒वता॑भ्यः सं प्र॑यच्छत्येतत्
त्वञ् सोम॑ दे॒वो दे॒वानु॑पागा॒ इत्या॑ह दे॒वो ह्येष॑ सन्– [ ] 10

TS 6.3.2.5

दे॒वानु॑पैतीदम॒हं म॒नुष्यो॑ म॒नुष्या॑नि॒त्याह॑ म॒नुष्यो॑(१) ह्येष॑ सन्
म॒नुष्या॑नु॒पैति॑ यदे॒तद् यजु॑र्न ब्रू॒यादप्र॑जा अ॒पशु॑र्यज॒मानः॑ स्याथ्
सह॑ प्र॒जया॑ सह रा॒यस्पो॒षेणे॑त्याह प्र॒जयै॑व प॒शुभिः॑ स॒हेमं
ँलो॒कमु॑पावर्तते नमो॑ दे॒वेभ्य॑ इत्या॑ह नम॒स्कारो॑ हि दे॒वाना॑ञ्
स्व॒धा पि॒तृभ्य॑ इत्या॑ह स्व॒धाका॑रो हि– [ ] 11

TS 6.3.2.6

पि॒तृणा॑मिदम॒हं निर्व॑रुणस्य पा॒शादि॑त्याह वरु॒णपा॒शादे॒व निर्मु॑च्यते
ऽग्ने॑ व्रतपत आ॒त्मनः॑ पूर्वा॑ तनू॒रादे॑येत्याहुः को हि तद्वे॒द यद्
वसी॑यान्त् स्वे व॒शे भू॑ते पुन॒र्वा द॑दाति न वेति॑ ग्रावा॒णो वै सोम॑स्य

राज्ञो॑ मलि॑म्लु॒से॒ना य एवं॑ वि॒द्वान् ग्राव्ण॑ण॒ आग्नी॑द्ध उपवा॒सय॑ति
नैनं॑ मलि॑म्लु॒से॒ना वि॒न्दति॑ ( ) ॥ 12

(अर्थ-ददते - स्वया - सन्थ - स्वधाकारो हि - विन्दति) (A2)

TS 6.3.3.1

वैष्ण॑व्यर्चा हु॒त्वा यू॒पम॑च्छैति॒ वैष्ण॑वो वै दे॒वत॑या यू॒पः स्वयै॑वैनं॑
दे॒वत॑या ऽच्छै॒त्यत्य॑न्या॒नगां॑ नान्या-नुपा॑गामि॒त्याहा॑ति ह्य॒न्याने॑ति॒ नान्या-
नु॒पैत्य॑र्वाक्त्वा परै॑रविदं॒ परोऽव॑रैरि॒त्याहा॑र्वाग्घ्ये॒नं परै॑र्वि॒न्दति॑ परोऽव॑रैस्तं
त्वा जु॒षे- [ ] 13

TS 6.3.3.2

वैष्ण॑वं दे॒वय॑ज्याया॒ इत्या॑ह दे॒वय॑ज्यायै ह्ये॒नं जु॒षते॑ दे॒वस्त्वा॑ सवि॒ता
मद्ध्वा॑न॒त्तिव॑त्याह तेज॑सै॒वैन-म॑न॒क्त्योष॑धे त्राय॑स्वैन॒ऽस्वधि॑ते
मैन॑ऽहि॒ऽसीरि॑त्याह वज्रो॒ वै स्वधि॑तिः शान्त्यै॒ स्वधि॑तेर्वृ॒क्षस्य॑
बिभ्य॑तः प्रथ॒मेन॑ शक॒लेन॑ सह तेजः॒ परा॑ पतति॒ यः प्रथ॑मः शक॒लः
परा॑पतेत् तम॒प्या ह॑रेथ् सते॑जस- [ ] 14

TS 6.3.3.3

-मे॒वैन॒मा हर॒तीमे॒ वै लो॒का यू॒पात् प्र॒यतो॑ बि॒भ्यति॑ दि॒वम॒ग्रेण॑ मा
ले॒खीर॒न्तरि॑क्षं म॒द्ध्येन॑ मा हि॒सीरि॒त्याहै॒भ्य ए॒वैनं॑ लो॒केभ्यः॑
शम॒यति॑ वन॒स्पते॑ शत॒वल्.शो॒ वि रो॒हेत्या॒व्रश्च॑ने जुहोति॑ तस्मा॑-
दा॒व्रश्च॑नाद्-वृ॒क्षाणां॑ भूया॒स उत्ति॑ष्ठन्ति स॒हस्र॑वल्.शा वि व॒य
रु॒हेमे॒त्याहा॑- ऽऽ*शि॒षमे॒वैता॒मा शा॒स्ते ऽन॑क्षसङ्गं- [ ] 15

TS 6.3.3.4

वृ॒श्चेद्-यद॑क्षसङ्गं वृ॒श्चेद॑धर्षं यज॑मानस्य प्र॒मायु॑क॒ स्याद्यं॑
का॒मये॒ताप्र॑तिष्ठितः स्यादित्या॒रोहं॑ तस्मै॑ वृ॒श्चेदे॑ष वै वन॒स्पती॑ना-
मप्र॑तिष्ठितोऽप्रतिष्ठित ए॒व भ॑वति यं का॒मये॒ताप॒शुः स्यादित्य॑पर्णं तस्मै॑
शु॒ष्काग्रं॑ वृ॒श्चेदे॑ष वै वन॒स्पती॑ना-मप॒शव्यो॑ऽप॒शुरे॒व भ॑वति यं का॒मये॒त
प॒शुमा॑न्थ् स्यादिति॑ बहु॒पर्णं॑ तस्मै॑ बहु॒शाखं॑ वृ॒श्चेदे॑ष वै- [ ] 16

TS 6.3.3.5

वन॒स्पती॑नां प॒शव्यः॑ प॒शुमा॑ने॒व भ॑वति प्र॒तिष्ठि॑तं वृ॒श्चेत्
प्र॒तिष्ठा॑का॒मस्यै॑ष वै वन॒स्पती॑नां प्र॒तिष्ठि॑तो यः स॒मे भू॒म्यै
स्वा॒द्योने॑ रू॒ढः प्र॒त्ये॒व ति॑ष्ठति यः प्र॒त्यङ्गु॑प॒नत॑स्तं वृ॒श्चेत् स॒ हि

मे॒धम॒भ्यु॒प॒न॒तः॑ प॒ञ्चा॒र॒णिं॑ तस्मै॑ वृ॒श्चे॒द्यं॑ का॒मये॒तोपै॒नमु॒त्तरो॑ य॒ज्ञो
नमे॒दिति॑ प॒ञ्चाक्ष॑रा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो॑ य॒ज्ञ उपै॒नमु॒त्तरो॑ य॒ज्ञो- [ ] 17

TS 6.3.3.6

नम॑ति षड॒र॒णिं॑ प्र॒तिष्ठा॑का॒मस्य॑ षड्वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुष्वे॒व प्र॒ति तिष्ठ॑ति
स॒प्ता॒र॒णिं॑ प॒शुका॑मस्य स॒प्तप॑दा श॒क्वरी॑ प॒शवः॑ श॒क्वरी॑ प॒शूने॒वाव॑
रु॒न्धे न॒वा॒र॒णिं॑ तेज॒स्का॒मस्य॑ त्रि॒वृता॑ स्तोमे॒न स॒म्मितं॑ तेज॒स्त्रि॒वृत्
तेज॒स्यै॒व भव॑-त्येका॒दशा॒र॒णि-मि॒न्द्रि॒यका॒म-स्यै॒का॒दशाक्ष॑रा
त्रि॒ष्टु॒गिन्द्रि॒यं त्रि॒ष्टु॒गिन्द्रि॒याव्ये॒व भव॑ति प॒ञ्चद॑शा॒र॒णिं भ्रातृ॑व्यवतः
प॒ञ्चद॑शो व॒ज्रो भ्रातृ॑व्याभि॒भूत्यै॑ स॒प्तद॑शा॒र॒णिं प्र॒जाका॑मस्य स॒प्तद॑शः
प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑ते॒राप॒त्या ( ) एक॑विं॒शत्य॑र॒णिं प्र॒तिष्ठा॑का॒म-
स्यै॒कविं॒शः स्तो॑मानां प्र॒तिष्ठा॑ प्र॒तिष्ठि॑त्या अ॒ष्टाश्रि॑र्भव॒-त्य॒ष्टाक्ष॑रा
गा॒य॒त्री तेजो॑ गा॒य॒त्री गा॒य॒त्री य॒ज्ञमु॒खं तेज॑सै॒व गा॒य॒त्रिया॑ य॒ज्ञमु॒खेन॑
सं॒मितः॑ ॥ 18

(जु॒षे - स॒र्तेज॑स - म॒नक्ष॑सङ्गं - बहु॒शाखं॑ वृ॒श्चे॒देष॑ वै - य॒ज्ञ
उपै॒नमु॒त्तरो॑ य॒ज्ञ - आ॒प॒त्या - एका॒न्नविं॒शति॑श्च) (A3)

TS 6.3.4.1

पृ॒थिव्यै॑ त्वा॒ऽन्तरि॑क्षाय॒ त्वा दि॒वे त्वे॒त्याहै॑भ्य॒ ए॒वैनं॑ लो॒केभ्यः॑
 प्रो॒क्षति॑ प॒राञ्चं॑ प्रो॒क्षति॑ प॒राडि॒व हि सु॒वर्गो॑ लो॒कः क्रू॒रमि॒व वा
 ए॒तत् करो॑ति॒ यत् ख॒नत्य॑पो॒ऽव न॑यति॒ शान्त्यै॑ य॒वम॑ती॒रव॑ न॒यत्यू॑र्ग्वै
 य॒वो य॑ज॒माने॑न॒ यूपः॑ सं॒मितो॑ या॒वाने॑व॒ यज॑मान॒-स्ता॑वती॒-मे॒वास्मि॑-
 न्नूर्जं॑ दधाति- [ ] 19

TS 6.3.4.2

पि॒तृणां॑ स॒दन॑म॒सीति॑ ब॒र्.हि॒रव॑ स्तृ॒णाति॑ पि॒तृदे॒वत्या॑(१)॒
 ह्ये॒तद्-य॑न्नि॒खातं॑ य॒द्-ब॒र्.हि॒रन॑व॒स्तीर्य॑ मि॒नुया॑त् पि॒तृदे॒वत्यो॑ नि॒खातः॑
 स्या॒द् ब॒र्.हि॒रव॑स्ती॒र्य मि॑नो॒त्यस्या॑मे॒वैनं॑ मि॒नोति॑ यू॒पश॑क॒लम॑वा॒स्यति॑
 स॒तेज॑स॒मेवैनं॑ मि॒नोति॑ दे॒वस्त्वा॑ स॒विता॑ म॒ध्वाऽन॑क्त्वि॒त्याह॑
 ते॒जसै॑वैन॒मन॑क्ति सु॒पिप्प॒लाभ्य॑-स्त्वौष॑धी॒भ्य इति॑ च॒षालं॑
 प्र॒ति- [ ] 20

TS 6.3.4.3

मु॒ञ्चति॑ तस्मा॑च्छी॒र्षत॑ ओष॑धयः॒ फलं॑ गृ॒ह्णन्त्य॑न॒क्ति ते॒जो
 वा आ॒ज्यं य॑ज॒माने॑नाग्नि॒ष्ठाऽश्रिः॑ सं॒मिता॑ य॒दग्नि॒ष्ठा-म॑श्रि॒मन॑क्ति

यज॑मानमे॒व तेज॑सा ऽन॒क्त्यान्त॑-मन॒क्त्यान्त॑मे॒व यज॑मानं तेज॒सान॒क्ति
सर्व॑तः परि मृ॒शत्य॑परि॒वर्ग॑-मे॒वास्मिन् तेजो॑ दधा॒त्युद् दिव॑ ॥
स्त॒भाना॑ऽन्तरि॒क्षं पृ॒णेत्या॑है॒षां लो॒कानां॑ वि॒धृत्यै॑ वैष्ण॒व्यर्चा॑- [ ] 21

TS 6.3.4.4

कल्प॑यति वैष्ण॒वो वै दे॒वतया॑ यू॒पः स्वयै॑वैनं दे॒वतया॑ कल्प॑यति
द्वाभ्यां॑ कल्प॑यति द्वि॒पाद् यज॑मानः प्र॒तिष्ठि॑त्यै यं का॒मये॑त तेज॒सैनं॑
दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण व्य॑र्धये॒य-मित्य॑ग्नि॒ष्ठां तस्या॑श्चि-माह॒वनीया॑दित्थं
वे॒त्थं वा॑ऽति ना॒वये॑त् तेज॒सैवैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण व्य॑र्धयति यं
का॒मये॑त तेज॒सैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण सम॑र्धये॒यमित्य॑- [ ] 22

TS 6.3.4.5

-ग्नि॒ष्ठां तस्या॑श्चि॒माह॒वनीये॑न सं मि॒नुया॑त् तेज॒सैवैनं॑ दे॒वता॑भिरिन्द्रि॒येण
सम॑र्धयति ब्र॒ह्मव॑निं त्वा क्ष॒त्रव॑नि॒मित्या॑ह यथा॒यजु॑रे॒वैतत् परि॑
व्यय॑त्यू॒र्वै र॒शना॑ यज॒माने॑न यू॒पः संमि॑तो यज॒मानमे॒वोर्जा॑
सम॑र्धयति नाभि॒दघ्ने॑ परि व्यय॑ति नाभि॒दघ्न॑ ए॒वास्मा ऊ॑र्जं दधा॒ति
तस्मा॑न्नाभि॒दघ्न ऊ॑र्जा भु॒ञ्जते॑ यं का॒मये॑तो॒र्जेन॑- [ ] 23

TS 6.3.4.6

ॐ॒ व्य॒र्ध॒ये॒य-मि॒त्यू॒र्ध्वाँ॑ वा॒ तस्या॑वा॒चीं॑ वा॒ऽवो॑हे॒दूर्जे॑वैनं॒ व्य॒र्ध॒यति॑
यदि॑ का॒मये॑त॒ वर्॒षुकः॑ पर्ज॒न्यः॑ स्या॒दित्य॑-वा॒चीम॑वो॒हेद् वृ॒ष्टिमे॑व
नि य॑च्छति॒ यदि॑ का॒मये॑ताव॒र्षुकः॑ स्या॒दित्यू॒र्ध्वाँमु॒दूहे॑द् वृ॒ष्टिमे॑वो॒द्
य॑च्छति॒ पित॑रूणां॒ निखा॑तं॒ मनु॑ष्याणामू॒र्ध्वं निखा॑ता॒दा र॒शना॑या
ओष॑धीनाँ॒ र॒शना॑ विश्वे॒षां- [ ] 24

TS 6.3.4.7

दे॒वानामू॒र्ध्वँ॑ र॒शना॑या॒ आ च॒षाला॑दिन्द्र॒स्य च॒षालँ॑
सा॒द्ध्याना॑मति॒रिक्तँ॑ स॒ वा ए॒ष सर्व॑दे॒वत्यो॑ य॒द्वूपो॑ य॒द्वूपं॑ मि॒नोति॑
सर्वा॑ ए॒व दे॒वताः॑ प्री॒णाति॑ य॒ज्ञेन॑ वै दे॒वाः सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॑यन्
तेऽम॑न्यन्त॒ मनु॑ष्या॒ नोऽन्वा॑भविष्यन्तीति॒ ते यू॒पेन॑ योपयित्वा सु॒वर्गं॑
लो॒कमा॑यन् तमृ॒षयो॑ यू॒पेनै॒वानु॑ प्रा॒जान॑न् तद् यू॒पस्य॑ यू॒पत्वं- [ ] 25

TS 6.3.4.8

य॒द् यू॒पं मि॒नोति॑ सु॒वर्ग॑स्य॒ लो॒कस्य॑ प्र॒ज्ञात्यै॑ पु॒रस्ता॑न् मि॒नोति॑
पु॒रस्ता॑द्धि॒ यज्ञ॑स्य॒ प्र॒ज्ञाय॑ते प्र॒ज्ञातँ॑ हि तद् यदति॑पन्न आ॒हुरि॑दं
का॒र्यमा॑सीदिति॒ सा॒द्ध्या वै दे॒वा य॒ज्ञम॑त्यमन्यन्त॒ तान् य॒ज्ञो ना॑स्पृशत्

तान् यद् य॒ज्ञस्यातिरि॒क्तमासी॒त् तदस्पृ॑शदतिरि॒क्तं वा॑ ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑
यद॒ग्नाव॒ग्निं म॑थित्वा प्र॒हरत्यतिरि॒क्तमे॒त- [ ] 26

TS 6.3.4.9

-द्यू॒पस्य॑ यदू॒र्ध्वं च॒षाला॒त् तेषां॑ तद् भा॒गधे॒यं ताने॒व तेन॑ प्रीणाति
दे॒वा वै स॒ञ्स्थिते॑ सोमे प्र सु॒चोऽह॒रन् प्र॑ यू॒पं तेऽम॑न्यन्त य॒ज्ञवेश॑सं
वा॑ इ॒दं कु॒र्म इति॑ ते प्र॒स्तर॑ञ् सु॒चां निष्क्र॑यण-मपश्यन्थ् स्वरुं
यू॒पस्य॑ स॒ञ्स्थिते॑ सोमे प्र प्र॒स्तर॑ञ् ह॒रति जु॒होति॑
स्वरु॑मय॒ज्ञवेश॑साय ॥ 27

(द॒धाति॑ - प्र॒त्यृ - चा - स॒मर्द्ध॑ये॒यमित्यू॑ - जै॒नं - वि॒श्वेषां॑ -
यू॒पत्व॑ - म॒तिरि॒क्तमे॒तद् - द्वि॒चत्वा॑रि॒ञ्शच्च॑) (A4)

TS 6.3.5.1

सा॒द्ध्या वै दे॒वा अ॒स्मिँल्लो॒क आ॒सन् नान्य॑त् किं च॒न मि॒षत्
तेऽग्नि॑मे॒वाग्नये॑ मे॒धाया॑ ऽल॒भन्त॑ न ह्यन्यदा॒लंभ्य॑-मवि॒न्दन्
ततो॑ वा इ॒माः प्र॒जाः प्रा॒जाय॑न्त यद॒ग्नाव॒ग्निं म॑थित्वा प्र॒हरति॑
प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय रु॒द्रो वा ए॒ष यद॑ग्निर्यज॒मानः॑ प॒शुर्य॑त्
प॒शुमा॒लभ्या॑ग्निं मन्थे॒द् रु॒द्राय॑ यज॒मान- [ ] 28

TS 6.3.5.2

—मपि दद्ध्यात् प्रमायुकः स्यादथो खल्वाहु॒रग्निः॑ सर्वा॑ दे॒वता॑
ह॒विरे॒तद्यत् प॒शुरिति॑ यत् प॒शुमा॒लभ्या॒ग्निं म॒न्थति॑ ह॒व्यायै॒वाऽऽ*स॒न्नाय॑
सर्वा॑ दे॒वता॑ ज॒नय॑—त्युपा॒कृत्यै॒व म॒न्थ्य—स्त॒न्नेवाऽऽ*ल॒ब्धं
ने॒वाना॑ल॒ब्ध—म॒ग्ने—ज॒नित्र॑—म॒सीत्या॑हा॒ग्नेर्ह्येत॑—ज्ज॒नित्रं॑ वृ॒षणौ॑ स्थ
इत्याह॑ वृषणौ— [ ] 29

TS 6.3.5.3

ह्ये॒ता—वु॒र्वश्य॑स्यायु—र॒सीत्या॑ह मिथु॒नत्वाय॑ घृ॒तेना॒क्ते वृ॒षणं॑
दधा॒थामि॒त्याह॑ वृषण॑ ह्ये॒ते दधा॑ते ये अ॒ग्निं गा॒यत्रं॑ छ॒न्दोऽनु॑
प्र जा॒यस्वे॒त्याह॑ छ॒न्दोभि॑रे॒वैनं॑ प्र ज॒नय॑त्य॒ग्नये॑ म॒थ्यमा॑ना॒यानु॑
ब्रू॒हीत्या॑ह सा॒वित्री॑मृ॒चम॒न्वाह॑ स॒वितृ॑प्र॒सूत॑ ए॒वैनं॑ म॒न्थति॑ जा॒तायानु॑
ब्रूहि— [ ] 30

TS 6.3.5.4

प्र॒ह्रिय॑मा॒णायानु॑ ब्रू॒हीत्या॑ह काण्डे॑काण्ड ए॒वैनं॑ क्रि॒यमा॑णे स॒मर्ध॑यति
गा॒यत्रीः॑ सर्वा॑ अ॒न्वाह॑ गा॒यत्र॑छ॒न्दा वा अ॒ग्निः स्वे॒नैवैनं॑ छ॒न्दसा॑
स॒मर्ध॑यत्य॒ग्निः पु॒रा भ॑वत्य॒ग्निं म॑थित्वा प्र ह॒रति॑ तौ स॒ंभ॑वन्तौ

यज॒मान॒म॒भि॒ सं॒ भव॒तो॒ भव॒तं॒ नः॒ सम॒नसा॒वित्या॒ह॒ शान्त्यै॒ प्र॒हृत्य॒
जुहो॒ति जा॒तायै॒वास्मा॒ अन्न॒मपि॑ ( ) दधा॒त्याज्ये॑न जुहोत्येतद्वा अ॒ग्नेः
प्रि॒यं धाम॒ यदा॒ज्यं प्रि॒येणै॒वैनं॒ धाम्ना॒ सम॒र्धय॒त्यथो॒ तेजसा॒ ॥ 31

(यज॒मान-मा॒ह वृष॑णौ-जा॒ताया॒नु ब्रू॑ह्या-प्य-ष्टाद॑श च) (A5)

TS 6.3.6.1

इ॒षे त्वेति॑ ब॒र्हि॒रा द॑त्त इ॒च्छत॑ इ॒व ह्ये॒ष यो॒ यज॑त उप॒वीर॒सीत्या॒होप॒
ह्ये॒नाना॑करोत्यु॒पो दे॒वान् दै॒वीर्वि॒शः प्रा॒गुरि॒त्याह॒ दै॒वीर्ह्ये॒ता वि॒शः
स॒तीर्दे॒वानु॑पयन्ति व॒ह्नीरु॒शिज॒ इत्या॒ह॒र्त्विजो॒ वै व॒ह्य उ॒शिज॒-
स्तस्मा॑दे॒वमा॒ह बृ॒हस्प॑ते धा॒रया॒ वसू॑नीत्या- [ ] 32

TS 6.3.6.2

-ह ब्र॒ह्म वै दे॒वानां॒ बृ॒हस्प॑ति ब्र॒ह्मणै॒वास्मै॑ प॒शून्व॑ रुन्धे ह॒व्या
ते॒ स्वद॑न्तामि॒त्याह॒ स्वद॑यत्ये॒वैना॒न् दे॒व त्व॑ष्ट॒र्वसु॑ र॒ण्वेत्या॒ह त्व॑ष्टा
वै प॒शूनां॑ मि॒थुना॑ना॒ रूप॑कृद् रूपमे॒व प॒शुषु॑ दधाति रे॒वती॑
रम॑ध्वमि॒त्याह॒ प॒शवो॒ वै रे॒वतीः॑ प॒शूने॒वास्मै॑ रमयति दे॒वस्य॑ त्वा
सवि॒तुः प्र॑स॒व इति॑- [ ] 33

TS 6.3.6.3

र॒श॒ना॒मा द॒त्ते प्र॒सू॒त्या अ॒श्वि॒नौर्बा॒हु॒भ्या-मि॒त्याहा॒श्वि॒नौ हि
 दे॒वा॒नाम॒ध्व॒र्यू आ॒स्तां पू॒ष्णो ह॒स्ताभ्या॒मि॒त्याह॒ य॒त्या ऋ॒तस्य॑ त्वा
 दे॒व॒ह॒विः पा॒शेनाऽऽ* र॒भ इ॒त्याह॑ स॒त्यं वा ऋ॒तं स॒त्येनै॒वैन॑मृ॒तेना
 ऽऽ*र॒भ॒ते ऽक्ष्ण॑या परि॒ हर॒ति व॒द्ध्यं हि प्र॒त्यञ्चं॑ प्रति॒ मुञ्च॑न्ति
 व्या॒वृ॒त्यै ध॒र्षा मा॒नुषा॒निति॑ नि यु॒नक्ति॑ धृ॒त्या अ॒द्भ्य- [ ] 34

TS 6.3.6.4

स्त्वौष॑धी॒भ्यः प्रो॒क्षामी॒त्याहा॒द्भ्यो ह्येष॑ ओष॑धी॒भ्यः सं॒भव॑ति
 यत् प॒शुर॑पां पे॒रुरसी॒त्याहैष॑ ह्य॒पां पा॒ता यो मे॒धायाऽऽ* र॒भ्यते॑
 स्वा॒त्तं चि॒त् स॒देव॑ ह॒व्यमा॒पो दे॒वीः स्व॒द॒तैन॑मि॒त्याह॑
 स्व॒द॒य॒त्येवैन॑-मु॒परि॑ष्ठात् प्रो॒क्षत्यु॒परि॑ष्ठादे॒वैनं॑ मे॒द्ध्यं करो॑ति
 पा॒य॒य॒त्यन्तर॑त ए॒वैनं॑ ( ) मे॒द्ध्यं करो॑त्य॒धस्ता॒दुपो॑क्षति॒ सर्व॑त
 ए॒वैनं॑ मे॒द्ध्यं करो॑ति ॥ 35

(व॒सूनी॑ति-प्र॒स॒व इ॒त्य-द्भ्यो-ऽन्तर॑त ए॒वैनं॑ - द॒श च) (A6)

TS 6.3.7.1

अ॒ग्नि॒ना वै हो॒त्रा दे॒वा अ॒सुरा॑-न॒भ्य॑भ॒व-न्न॒ग्नये॑ स॒मिद्ध्य॑मा॒नाया॑नु
 ब्रू॒हीत्या॑ह॒ भ्रातृ॑व्याभिभू॒त्यै स॒प्तद॑श सा॒मिधे॑नीर॒न्वाह॑ स॒प्तद॑शः
 प्र॒जाप॑तिः प्र॒जाप॑तेरा॒प्त्यै स॒प्तद॑शान्वाह॒ द्वाद॑श मा॒साः पञ्च॑र्त॒वः
 स सँ॑व॒त्सरः॑ सँ॑व॒त्सरं॑ प्र॒जा अ॒नु प्र॒जाय॑न्ते प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय
 दे॒वा वै सा॒मिधे॑नीर॒नूच्य॑ य॒ज्ञं ना॒न्वप॑श्यन्थ् स
 प्र॒जाप॑ति-स्तू॒ष्णीमा॑घार- [ ] 36

TS 6.3.7.2

-मा ऽघा॑रयत् ततो॒ वै दे॒वा य॒ज्ञम॑न्वप॒श्यन्॒ यत् तू॒ष्णी-मा॑घार-
 मा॑घारयति य॒ज्ञस्या॑नु॒ख्यात्या॑ अ॒सुरे॑षु वै य॒ज्ञ आ॑सीत् तं
 दे॒वास्तू॒ष्णीं॑ हो॒मेना॑वृ॒ज्जत॑ यत् तू॒ष्णी-मा॑घार-मा॑घारयति
 भ्रातृ॑व्यस्यै॒ व तद् य॒ज्ञं वृ॑द्धे परि॒धीन्थ्॑ सं मा॒र्षि पु॒नात्ये॑वैनान् त्रि॒स्त्रिः
 सं मा॒र्षि त्र्या॑वृ॒द्धि य॒ज्ञोऽथो॑ रक्ष॒साम॑प॒हत्यै॑ द्वाद॑श सं प॒द्यन्ते॑
 द्वाद॑श- [ ] 37

TS 6.3.7.3

मा॒साः सँ॒व॒थ्स॒रः सँ॒व॒थ्स॒रमे॒व प्री॒णा॒त्यथो॑ सँ॒व॒थ्स॒रमे॒वास्मा॑
उप॑ दधाति सु॒वर्ग॑स्य लो॒कस्य॑ सम॒ष्ट्यै शिरो॑ वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑
यदा॑घारोऽग्निः सर्वा॑ दे॒वता॑ यदा॑घार-मा॒घार॑यति शी॒र्षत॑ ए॒व य॒ज्ञस्य॑
यज॑मानः सर्वा॑ दे॒वता॑ अव॑ रुन्धे शिरो॑ वा ए॒तद् य॒ज्ञस्य॑ यदा॑घार
आ॒त्मा प॒शुरा॑घारमा॒घार्य॑ प॒शुं सम॑नक्त्यात्मन्ने॒व य॒ज्ञस्य॑- [ ] 38

TS 6.3.7.4

शिरः॑ प्रति दधाति सं ते प्रा॒णो वा॒युना॑ गच्छतामि॒त्याह॑ वा॒युदे॒वत्यो॑ वै
प्रा॒णो वा॒यावे॒वास्य॑ प्रा॒णं जु॒होति॑ सं य॒ज्ञत्रैर॑ङ्गानि सं
य॒ज्ञप॑तिराशिषेत्याह य॒ज्ञप॑तिमे॒वास्याऽऽशि॑षं गमयति वि॒श्वरू॑पो
वै त्वाष्ट्र॑ उप॒रिष्ठात् प॒शुम॑भ्यवमीत् तस्मा॑-दुप॒रिष्ठात् प॒शोर्नाव॑ द्यन्ति
यदुप॒रिष्ठात् प॒शुं सम॑नक्ति मे॒द्ध्यमे॒वै- [ ] 39

TS 6.3.7.5

-नं करोत्यृ॒त्विजो॑ वृणीते छन्दा॑स्ये॒व वृणी॑ते सप्त वृणीते सप्त
ग्रा॒म्याः प॒शवः॑ सप्ताऽऽर॒ण्याः सप्त॑ छन्दा॑स्यु॒भय॑स्या वरु॒द्ध्य
एका॑दश प्रयाजान्. यजति दश॑ वै प॒शोः प्रा॒णा आ॒त्मैका॑दशो

या॒वा॒ने॒व॒ प॒शु॒स्तं॒ प्र॒ य॒ज॒ति॒ व॒पा॒मे॒कः॒ परि॒ श॒य॒ आ॒त्मै॒वाऽऽ*त्मा॒नं॒
 परि॒ श॒ये॒ व॒ज्रो॒ वै॒ स्व॒धि॒ति॒र्व॒ज्रो॒ यू॒प॒श॒क॒लो॒ घृ॒तं॒ ख॒लु॒ वै ( )
 दे॒वा॒ व॒ज्रं॒ कृ॒त्वा॒ सो॒म॒म॒घ्नन्॒ घृ॒ते॒ना॒क्तौ॒ प॒शुं॒ त्रा॒ये॒था॒मि॒त्या॒ह॒
 व॒ज्रे॒णै॒वैनं॒ व॒शो॒ कृ॒त्वाऽऽल॒भते॒ ॥ 40

(आ॒धारं॒ – प॒द्यन्ते॒ द्वा॒द॒शा॒ – ऽऽत्म॒न्ने॒व॒ य॒ज्ञस्य॒ – मे॒ध्यमे॒व –
 ख॒लु॒ वा – अ॒ष्टा॒द॒श॒ च) (A7)

TS 6.3.8.1

पर्य॑ग्नि॒ करो॒ति॒ सर्व॑हु॒तमे॒वैनं॑ करो॒त्य-स्क॑न्दा॒या-स्क॑न्नं॒ हि
 तद् यद् धु॒तस्य॒ स्क॑न्दति॒ त्रिः॒ पर्य॑ग्नि॒ करो॒ति॒ त्र्या॑वृ॒द्धि॒ य॒ज्ञोऽथो॒
 रक्ष॑सा॒मप॑हत्यै॒ ब्र॒ह्म॒वा॒दि॒नो॒ वद॑न्त्यन्वा॒रभ्यः॑ प॒शू(३)र्ना॒न्वा॒रभ्या॑(३)
 इति॑ मृ॒त्यवे॒ वा ए॒ष नी॑यते॒ यत् प॒शुस्तं॑ य॒दन्वा॒रभेत॑ प्र॒मायु॑को
 यज॑मानः स्या॒दथो॒ ख॒ल्वा॒हुः॒ सुव॑र्गा॒य वा ए॒ष लो॒काय॑
 नी॒यते॒ यत्- [ ] 41

TS 6.3.8.2

प॒शु॒रिति॑ य॒न्नान्वा॒रभेत॑ सुव॒र्गाल्लो॒काद् यज॑मानो ही॒येत॑
 व॒पाश्र॑पणी॒भ्या-म॒न्वा॒रभ॑ते॒ तन्ने॒वान्वा॒रब्धं॑ ने॒वान्वा॒रब्ध॑मु॒प

प्रेष्य॑ हो॒तर्ह॒व्या दे॒वेभ्य॑ इ॒त्याहे॒षित॑ हि क॒र्म क्रि॒यते रे॒वती॑र्य॒ज्ञप॑तिं
प्रि॒यधा ऽवि॑श॒तेत्या॑ह यथाय॒जुरे॒वैत॑द॒ग्निना॑ पु॒रस्ता॑देति र॒क्षसा॑मप॒हत्यै॑
पृथि॒व्याः संपृ॑चः पा॒हीति॑ ब॒र्हि- [ ] 42

TS 6.3.8.3

-रु॒पास्य॑त्य-स्क॒न्दाया॑-स्क॒न्नं हि॑ तद् यद् ब॒र्हिषि॑ स्क॒न्दत्य॑थो
ब॒र्हिष॑दमे॒वैनं॑ करोति प॒राडा॑ वर्त॒तेऽध्व॑र्युः प॒शोः सं॒ज्ञप्य॑मानात्
प॒शुभ्य॑ ए॒व तन्नि॑ हु॒त आ॒त्मनो॑ऽना॒व्रस्का॑य ग॒च्छति॑ श्रि॒यं प्र
प॒शूना॑प्नोति य ए॒वं वे॑द प॒श्चाल्लो॑का वा ए॒षा प्रा॑च्यु॒दानी॑यते यत्
प॒त्नी न॑मस्त आ॒ताने॑त्याहाऽऽ*दि॒त्यस्य॑ वै र॒श्मय॑- [ ] 43

TS 6.3.8.4

आ॒ताना॑स्तेभ्य॑ ए॒व न॑म॒स्करो॑त्यन॒र्वा प्रे॑हीत्याह भ्रातृ॒व्यो वा अ॒र्वा
भ्रातृ॑व्यापनु॒त्यै घृ॑तस्य कु॒ल्याम॑नु स॒ह प्र॑जया स॒ह
रा॒यस्पो॑षेणे-त्याहा ऽऽ*शि॒षमे॒वैता॑मा शा॒स्त आपो॑ दे॒वीः
शु॒द्धायु॑व इ॒त्याह॑ यथाय॒जुरे॒वैत॑त् ॥ 44

(लो॒काय॑ नी॒यते॑ यद् - ब॒र्हि- र॒श्मयः॑ - स॒प्तत्रि॑ंशच्च) (A8)

TS 6.3.9.1

प॒शो॒र्वा आ॒लब्ध॑स्य प्रा॒णाञ्छु॑गृच्छति वा॒क्त आ॒प्याय॑तां प्रा॒णस्त आ॒
प्याय॑तामि॒त्याह॑ प्रा॒णेभ्य॑ ए॒वास्य॑ शुच॑श् शमयति सा प्रा॒णेभ्योऽधि॑
पृथि॒वीश् शुक्॑ प्र वि॒शति॑ शमहो॑भ्यामि॒ति नि नय॑त्यहो॒रात्रा॑भ्यामे॒व
पृथि॒व्यै शुच॑श् शमय॒त्योष॑धे त्रायस्वैन॑ स्व॒धिते॑ मै॒नश्
हि॒सीरि॑त्याह वज्रो॒ वै स्व॒धितिः॑- [ ] 45

TS 6.3.9.2

शान्त्यै॑ पा॒र्श्वत॑ आ च्छ॑यति म॒द्ध्यतो॑ हि म॒नुष्या॑ आ च्छ॑यन्ति
ति॒रश्ची॑न॒मा च्छ॑यत्यनू॒चीन॑श् हि म॒नुष्या॑ आ॒च्छय॑न्ति व्यावृ॒त्यै रक्ष॑सां
भा॒गोऽसी॑ति स्थवि॒मतो ब॒र्हि॒रक्त्वाऽपा॑स्यत्यस्नै॒व रक्षा॑सि नि॒रव॑दयत
इ॒दम॒हश् रक्षो॑ऽध॒मं तमो॑ नयामि यो॑ऽस्मान् द्वेष्टि॒ यं च॑ व॒यं द्विष्म॑
इ॒त्याह॑ द्वौ वा॒व पु॒रुषौ॑ यं चै॒व- [ ] 46

TS 6.3.9.3

द्वेष्टि॒ यश्चैनं॑ द्वेष्टि॒ तावु॑भाव॒धमं॑ तमो॑ नयती॒षे त्वेति॑
व॒पामु॑त्खि॒दती॑च्छत इ॒व ह्येष॑ यो यज॑ते यदु॒पतृ॑न्धाद्-रु॒द्रोऽस्य॑
प॒शून् घा॑तुकः स्याद् यन्नो॒पतृ॑न्धा-दय॑ता स्या-द॒न्योप॑तृण॒त्यन्यया॑

न धृत्यै घृतेन द्यावापृथिवी प्रोर्ण्वाथामित्याह द्यावापृथिवी एव
रसेनानक्त्यच्छिन्नो- [ ] 47

TS 6.3.9.4

रायः सुवीर इत्याह यथायजुरेवैतत् क्रूरमिव वा एतत् करोति
यद् वपा-मुत्खिद-त्युर्वन्तरिक्ष-मन्विहीत्याह शान्त्यै प्र वा
एषोऽस्माल्लोकाच्च्यवते यः पशुं मृत्यवे नीयमानमन्वारभते
वपाश्रपणी पुनरन्वारभतेऽस्मिन्नेव लोके प्रति तिष्ठत्यग्निना
पुरस्तादेति रक्षसामपहत्या अथो देवता एव हव्येना- [ ] 48

TS 6.3.9.5

-न्वेति नान्तममङ्गारमति हरेद् यदन्तममङ्गारमति हरेद्-देवता अति
मन्येत वायो वीहि स्तोकानामित्याह तस्माद् विभक्ताः स्तोका अव
पद्यन्तेऽग्रं वा एतत् पशूनां यद् वपाऽग्रमोषधीनां बर्हिर्ग्रेणैवाग्रं
समर्द्धयत्यथो ओषधीष्वेव पशून् प्रतिष्ठापयति स्वाहाकृतीभ्यः
प्रेष्येत्याह- [ ] 49

TS 6.3.9.6

य॒ज्ञस्य॑ समि॒ष्ट्यै प्रा॒णापा॒नौ वा ए॒तौ प॑शू॒नां य॑त् पृ॒षदा॒ज्यमा॒त्मा वपा॑
पृ॒षदा॒ज्यम॑भि॒घार्य॑ व॒पाम॑भि॒घारय॑त्या॒त्मन्ने॒व प॑शू॒नां प्रा॒णापा॒नौ द॑धाति
स्वा॒होर्ध्व॑नभ॒सं मा॒रुतं॑ ग॒च्छत॑मित्या॒होर्ध्व॑नभा॒ ह स्म॒ वै मा॒रुतो॑
दे॒वानां॑ व॒पाश्र॑पणी॒ प्र ह॑रति॒ तेनै॒वैने॒ प्र ह॑रति॒ विषू॑ची॒ प्र ह॑रति
तस्मा॑द् विष्व॒ञ्चौ प्रा॒णापा॒नौ ॥ 50

(स्व॑धि॒ति - श्रै॒वा - छि॑न्नो - ह॒व्येने॒ - ध्येत्या॑ह -

षट्च॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A9)

TS 6.3.10.1

प॒शुमा॒लभ्य॑ पु॒रोडा॑शं॒ निर्व॑पति॒ समे॑धमे॒वैन॒मा ल॑भते॒ वप॑या
प्र॒चर्य॑ पु॒रोडा॑शेन॒ प्र च॑रत्यू॒र्ग्वै पु॒रोडा॑श॒ ऊर्ज॑मे॒व प॑शू॒नां
म॒द्ध्यतो॑ द॒धात्य॑थो॒ पशो॑रे॒व छि॑द्रम॒पि द॑धाति॒ पृषदा॒ज्यस्यो॑प॒हत्य॑
त्रिः पृ॒च्छति॑ शृ॒तं ह॒वी(३):॑ श॒मित॑रिति॒ त्रिष॑त्या॒ हि दे॒वा योऽशृ॑तं
शृ॒तमा॑ह॒ स ए॒नसा॑ प्रा॒णापा॒नौ वा ए॒तौ प॑शू॒नां- [ ] 51

TS 6.3.10.2

यत् पृषदाज्यं पशोः खलु वा आलब्धस्य हृदयमात्माऽभि समेति
यत् पृषदाज्येन हृदय-मभिघारयत्यात्मन्नेव पशूनां प्राणापानौ दधाति
पशुना वै देवाः सुवर्गं लोकमायन् तेऽमन्यन्त मनुष्या
नोऽन्वाभविष्यन्तीति तस्य शिरः छित्त्वा मेधं प्राक्षारयन्त्स
प्रक्षोऽभवत् तत् प्रक्षस्य प्रक्षत्वं यत् प्लक्षशाखो-त्तरबर्हि-र्भवति
समेधस्यैव- [ ] 52

TS 6.3.10.3

पशोरव द्यति पशुं वै ह्रियमाणं रक्षास्यनु सचन्तेऽन्तरा यूपं
चाऽऽ*हवनीयं च हरति रक्षसामपहत्यै पशोर्वा आलब्धस्य मनोऽप
क्रामति मनोतायै हविषोऽवदीयमानस्यानु ब्रूहीत्याह मन एवास्याव
रुन्ध एकादशावदानान्यव द्यति दश वै पशोः प्राणा आत्मैकादशो
यावानेव पशुस्तस्याव- [ ] 53

TS 6.3.10.4

द्यति हृदयस्याग्रेऽव द्यत्यथ जिह्वाया अथ वक्षसो यद्वै हृदयेनाभिगच्छति
तज्जिह्वाया वदति यज्जिह्वाया वदति तदुरसोऽधि निर्वदत्येतद्वै

प॒शोर्य॑थापूर्॒वं ँ॑स्यै॒वम॒वदा॑य॒ यथा॒काम॑-मु॒त्तरे॑षाम॒वद्य॑ति॒ यथा
पूर्॒वमे॒वा॒स्य प॒शोर॑वत्तं॒ भव॑ति॒ मद्ध्य॑तो॒ गुद॑स्या॒व द्य॑ति॒ मद्ध्य॑तो॒ हि
प्रा॒ण उ॒त्तम॑स्या॒व द्य॑त्यु- [ ] 54

TS 6.3.10.5

-त्त॒मो हि॒ प्रा॒णो य॑दी॒तरं॑ ँ॒दी॒तर॑-मु॒भय॑मे॒वाजा॑मि॒ जाय॑मानो॒ वै
॥ ब्रा॒ह्मण॑स्त्रि॒भिर्ऋ॒णवा॑ जा॒यते॒ ब्रह्म॑च॒र्येण॑र्षि॒भ्यो य॒ज्ञेन॑ दे॒वेभ्यः॑ प्र॒जया॑
पि॒तृभ्य॑ ए॒ष वा अ॒नृ॒णो यः पु॒त्री य॒ज्वा ब्रह्म॑चा॒रिवा॒सी तद॑व॒दानै॑रे॒वाव
द॒यते॑ तद॒वदा॑नाना-म॒वदा॑न॒त्वं दे॒वासु॑राः सँ॒यत्ता आ॒सन् ते दे॒वा
अ॒ग्निम॑ब्रु॒वन् त्वया॑ वी॒रेणा॑सु॒रान॒भि भ॑वा॒मेति॑- [ ] 55

TS 6.3.10.6

सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै प॒शोरु॑द्धारमु॒द्धरा॑ इति॒ स ए॒तमु॑द्धारमु॒दहर॑त
दोः पूर्॒वा॒र्धस्य॑ गु॒दं मद्ध्य॑तः श्रो॒णिं जघ॑ना॒र्धस्य॑ ततो॒ देवा॑ अभ॒वन्
परा॑ऽसु॒रा यत् त्र्य॒ङ्गाणां॑ स॒मव॑द्यति॒ भ्रातृ॑व्याभि॒भूत्यै॑ भव॒त्यात्म॑ना
॥ परा॑ऽस्य॒ भ्रातृ॑व्यो भव॒त्यक्ष॑णयाऽव द्यति॒ तस्मा॑दक्ष॒णया प॒शवो॑ऽङ्गानि॒
प्र॒ हर॑न्ति॒ प्रति॑ष्ठित्यै ॥ 56 (ए॒तौ प॑शू॒नां - स॒मे॒धस्यै॒व - तस्या॑ऽवो -
त॒मस्या॑व॒ द्यती॑ - ति - प॒ञ्च॑च॒त्वारि॑श॒च्च) (A10)

TS 6.3.11.1

मे॒द॒सा॒ सु॒चौ॒ प्रो॒र्णो॑ति॒ मे॒दो॑रू॒पा॒ वै प॒श॒वो॑ रू॒पमे॒व प॒शु॑षु दधाति
यू॒ष॒न्न॒व॒धाय॒ प्रो॒र्णो॑ति॒ र॒सो॒ वा ए॒ष प॒शू॒नां॑ य॒द्व र॒समे॒व प॒शु॑षु दधाति
पा॒र्श्वे॒न व॒सा॒हो॒मं प्र॒यो॑ति॒ म॒द्ध्यं॑ वा ए॒तत् प॒शू॒नां॑ य॒त् पा॒र्श्वं॑ र॒सं
ए॒ष प॒शू॒नां॑ य॒द्वसा॒ यत् पा॒र्श्वे॒न व॒सा॒हो॒मं प्र॒यो॑ति॒ म॒द्ध्य॒त ए॒व
प॒शू॒नां॑ र॒सं दधा॑ति घ्नन्ति- [ ] 57

TS 6.3.11.2

वा ए॒तत् प॒शुं॑ य॒थ् सं॒ज्ञ॒प॒य॒न्त्यै॒न्द्रः॑ ख॒लु॒ वै दे॒व॒त॒या प्रा॒ण
ऐ॒न्द्रो॑ऽपान ऐ॒न्द्रः॑ प्रा॒णो अ॒ङ्गे॑ अ॒ङ्गे॑ नि दे॒द्ध्य॒दि॒त्याह॑ प्रा॒णापा॒नावे॒व
प॒शु॑षु दधाति दे॒व त्व॒ष्ट॒र्भू॑रि ते स॒मे॒त्वित्या॑ह त्वाष्ट्रा हि
दे॒व॒त॒या प॒श॒वो॑ वि॒षु॒रू॒पा य॒थ् स॒ल॒क्ष्मा॒णो भ॒व॒थेत्या॑ह वि॒षु॒रू॒पा ह्ये॒ते
स॒न्तः स॒ल॒क्ष्मा॒ण ए॒तर्हि॑ भ॒व॒न्ति दे॒व॒त्रा य॒न्त- [ ] 58

TS 6.3.11.3

-म॒व॒से स॒खा॒योऽनु॑ त्वा मा॒ता पि॒तरो॑ म॒द॒न्त्वित्या॑हा-नु॒मत॑मे॒वैनं॑
मा॒त्रा पि॒त्रा सु॒वर्गं॑ लो॒कं ग॒म॒य॒त्य॒र्ध॒र्चे॑ व॒सा॒हो॒मं जु॒हो॒त्य॒सौ वा
अ॒र्ध॒र्च इ॒यम॒र्ध॒र्च इ॒मे ए॒व र॒से॒नान॑क्ति दि॒शो जु॒हो॒ति दि॒श ए॒व

र॒से॒ना॒न॒क्त्य॒थो दि॒ग्भ्य ए॒वोर्ज॑ꣳ र॒स॒म॒व रु॒न्धे प्रा॒णापा॒नौ वा ए॒तौ
प॒शूनां॑ य॒त् पृ॒षदा॒ज्यं वा॒नस्प॒त्याः ख॒लु- [ ] 59

TS 6.3.11.4

वै दे॒वत॒या प॒शवो॑ य॒त् पृ॒षदा॒ज्यस्यो॑-प॒ह॒त्याऽऽ*ह॒ वन॒स्पत॒येऽनु॑
ब्रू॒हि वन॒स्पत॒ये प्रे॒ष्येति॑ प्रा॒णापा॒नावे॒व प॒शुषु॑ द॒धात्य॒न्यस्या॑न्यस्य
स॒म॒व॒त्तꣳ स॒म॒व॒द्यति॑ तस्मा॒न्नाना॑रूपाः प॒शवो॑ यू॒ष्णोप॑ सिञ्चति र॒सो
वा ए॒ष प॒शूनां॑ य॒द्यू र॒समे॒व प॒शुषु॑ द॒धाती॑डा॒मुप॑ ह॒यते॑ प॒शवो॑ वा
इ॒डा प॒शूने॒वोप॑ ह॒यते॑ च॒तुर॒प ह॒यते॑- [ ] 60

TS 6.3.11.5

च॒तुष्पा॒दो हि प॒शवो॑ यं का॒मये॑ता प॒शुः स्या॒दित्य॑मे॒दस्कं॑ तस्मा॒ आ
द॒द्ध्यान्मे॑दो॒रूपा॑ वै प॒शवो॑ रू॒पेणै॒वैनं॑ प॒शुभ्यो॑ निर्भ॒जत्य॑प॒शुरे॒व
भ॒वति॑ यं का॒मये॑त प॒शुमा॒न्थ् स्या॒दिति॑ मे॒दस्व॒त् तस्मा॒ आ
द॒द्ध्यान्मे॑दो॒रूपा॑ वै प॒शवो॑ रू॒पेणै॒वास्मै॑ प॒शून्व रु॒न्धे प॒शुमा॒ने॒व
भ॒वति॑ प्र॒जाप॑तिर्य॒ज्ञम॑सृ॒जत॒ स आ॒ज्यं- [ ] 61

TS 6.3.11.6

पु॒रस्ता॑दसृ॒जत॑ प॒शुं म॑द्ध्यतः पृ॒षदा॑ज्यं प॒श्चात् तस्मा॑दाज्येन
 प्रया॒जा इ॑ज्यन्ते प॒शुना॑ म॑द्ध्यतः पृ॒षदा॑ज्येना-नूया॒जा-
 स्तस्मा॑देतन्मिश्रमिव प॒श्चात् सृष्ट॑ ह्येका॑दशानूया॒जान् य॑जति द॒श
 वै प॒शोः प्रा॒णा आ॒त्मैका॑दशो यावा॑नेव प॒शुस्त॑मनु यजति घ्नन्ति वा
 ए॒तत् प॒शुं य॑त् सं॒ज्ञप॑यन्ति प्रा॒णापा॒नौ ख॒लु वा ए॒तौ प॒शूनां॑ य॑त्
 पृ॒षदा॑ज्यं य॑त् पृ॒षदा॑ज्येना ( ) नूया॒जान् य॑जति प्रा॒णापा॒नावे॒व प॒शुषु॑
 दधाति ॥ 62

(घ्नन्ति - यन्तं - खलु - चतुरूपं ह्वयत - आज्यं - यत्
 पृषदाज्येन - षट् च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(चा॒त्वा॒ला॒त् - सु॒व॒र्गा॒य॒ यद् वै॒स॒र्ज॒ना॒नि - वै॒ष्ण॒व्य॒र्चा - पृ॒थि॒व्यै -
सा॒ध्या - इ॒षे त्वे - त्य॒ग्नि॒ना - पर्य॑ग्नि - प॒शोः - प॒शु॒मा॒ल॒भ्य -
मे॒द॒सा सु॒चा - वे॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(चा॒त्वा॒ला॒द् - दे॒वा॒नु॒पै॒ति - मु॒ञ्च॒ति - प्र॒ह्नि॒य॒मा॒णाय॑ - पर्य॑ग्नि -
प॒शु॒मा॒ल॒भ्य - च॒तु॒ष्पा॒दो - द्वि॒ष॒ष्टिः)

First and Last Padam of Third Prasnam of 6th Kandam

(चा॒त्वा॒ला॒त् - प॒शु॒षु द॒धा॒ति)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठकाण्डे तृतीयः प्रश्नः

समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

6.4 षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

TS 6.4.1.1

य॒ज्ञेन॑ वै प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत ता उप॒यडि॑भ-रे॒वासृ॑जत
यदुप॒यज॑ उप॒यज॑ति प्र॒जा ए॒व तद् यज॑मानः सृजते जघना॒र्धाद॑व
द्व॒ति जघ॑ना॒र्धाद्वि॑ प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते स्थवि॒मतोऽ॒व द्व॒ति स्थवि॑मतो हि
प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते ऽसं॒भिन्द॑न्न॒व द्व॒ति प्रा॑णाना-मसं॒भेदा॑य न
पर्या॑वर्तयति यत् पर्या॑वर्तयेदुदा॒वर्तः प्र॒जा ग्रा॑हुकः स्याथ् समु॒द्रं ग॑च्छ
स्वाहे॑त्याह॒ रेत- [ ] 1

TS 6.4.1.2

ए॒व तद् द॑धात्यन्तरि॒क्षं ग॑च्छ स्वाहे॑त्याहाऽन्तरि॒क्षेणै॑वास्मै॑ प्र॒जाः
प्र॒ जन॑यत्यन्तरि॒क्षं ह्यनु॑ प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते दे॒वः स॑वि॒तारं॑ ग॑च्छ
स्वाहे॑त्याह स॒वितृ॑प्रसूत ए॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र॒ जन॑यत्य-हो॒रात्रे॑ ग॑च्छ

स्वा॒हेत्या॒हा-हो॒रात्रा॒भ्या-मे॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र॒ जन॑यत्य-हो॒रात्रे
ह्यनु॑ प्र॒जाः प्र॒जाय॑न्ते मि॒त्रावरु॑णौ गच्छ॒ स्वाहे॑- [ ] 2

TS 6.4.1.3

-त्याह॑ प्र॒जास्वे॒व प्र॒जाता॑सु प्रा॒णापा॑नौ द॒धाति॑ सोमं गच्छ॒ स्वाहेत्या॑ह
सौ॒म्या हि॑ दे॒वतया॑ प्र॒जा य॒ज्ञं गच्छ॑ स्वा॒हेत्या॑ह प्र॒जा ए॒व य॒ज्ञियाः॑
करो॑ति छन्दा॒ँसि गच्छ॑ स्वा॒हेत्या॑ह प॒शवो॑ वै छन्दा॒ँसि
प॒शूने॒वाव॑ रुन्धे द्या॒वापृ॑थि॒वी गच्छ॑ स्वा॒हेत्या॑ह प्र॒जा ए॒व प्र॒जाता॑
द्या॒वापृ॑थि॒वीभ्या॑मु॒भयतः॑ परि॒ गृह्णा॑ति न॒भो- [ ] 3

TS 6.4.1.4

दि॒व्यं गच्छ॑ स्वा॒हेत्या॑ह प्र॒जाभ्य॑ ए॒व प्र॒जाता॑भ्यो वृ॒ष्टिं नि॒यच्छ॑त्यग्निं
वै॒श्वान॑रं गच्छ॑ स्वा॒हेत्या॑ह प्र॒जा ए॒व प्र॒जाता॑ अ॒स्यां प्र॒ति ष्ठा॑पयति
प्रा॒णानां॑ वा ए॒षोऽव॑ द्यति योऽव॒द्यति॑ गु॒दस्य॑ म॒नो मे॒ हा॒र्दि य॒च्छेत्या॑ह
प्रा॒णाने॒व य॒थास्था॑नमु॒प ह्य॑ते प॒शोर्वा॑ आ॒लब्ध॑स्य हृ॒दय॑ँ शु॒गृच्छ॑ति
सा हृ॒दय॑शूल- [ ] 4

TS 6.4.1.5

—म॒भि॒ समे॒ति॒ यत् पृ॒थि॒व्याꣳ हृ॒दय॑शूल—मु॒द्वास॑येत् पृ॒थि॒वीꣳ
 शु॒चाꣳर्प॑येद् यद॒प्स्व॑पः शु॒चाꣳर्प॑येच्छु॒ष्क॑स्य चाऽऽ*र्द्र॑स्य च
 स॒न्धा॒वुद्वास॑त्यु॒भय॑स्य॒ शान्त्यै॒ यं द्वि॒ष्यात् तं ध्या॑ये—च्छु॒चै॒वैन—
 म॒र्प॑यति ॥ 5

(रेतो॑ — मि॒त्रावरु॑णौ गच्छ॒ स्वाहा॒ — नभो॑ — हृ॒दय॑शूलं —
 द्वा॒त्रिꣳश॑च्च) (A1)

TS 6.4.2.1

दे॒वा वै य॒ज्ञमा॒ग्नी॑द्ध्रे व्य॒भज॑न्त॒ ततो॒ यद॒त्यशि॑ष्यत॒ तद॒ब्रु॒वन् वस॑तु
 नु न इ॒दमि॑ति॒ तद् वस॑तीवरी॒णां वस॑ती वरि॒त्वं तस्मि॑न् प्रा॒तर्न
 सम॑शक्नुवन् तद॒प्सु प्रा॒वेश॑यन् ता वस॑ती वरी॒रभ॑वन्
 वस॑तीवरी॒र्गृह्णा॑ति य॒ज्ञो वै वस॑ती वरी॒र्य॒ज्ञमे॒वाऽऽ*र॑भ्य गृही॒त्वोप॑
 वस॑ति॒ यस्या॑गृही॒ता अ॒भि नि॒म्रो॒चे—द॒नार॑ब्धोऽस्य य॒ज्ञः स्या॑— [ ] 6

TS 6.4.2.2

द्य॒ज्ञं वि॑ च्छि॒न्धा—ज्ज्यो॑तिष्या॒ वा गृ॒ह्णी॒याद्वि॑रण्यं वा ऽव॒धाय॑
 सशु॑क्राणामे॒व गृ॒ह्णा॑ति यो वा ब्रा॒ह्म॒णो बहु॑याजी तस्य कुं॒भ्या॑नां

गृ॒ह्णी॒याथ् स हि गृ॒ही॒त व॒सती॒वरी॒को व॒सती॒वरी॒र्गृ॒ह्णाति॑ प॒शवो॒ वै
व॒सती॒वरीः॑ प॒शूने॒वाऽऽ*र॒भ्य गृ॒ही॒त्वोप॑ व॒सति॑ यद॒न्वीपं॑ तिष्ठन्
गृ॒ह्णी॒यान्निर्मा॒र्गुका॑ अ॒स्मात् प॒शवः॑ स्युः प्र॒तीपं॑ तिष्ठन् गृ॒ह्णाति॑
प्रति॒रुद्ध्यै॒वास्मै॑ प॒शून् गृ॒ह्णातीन्द्रो॑- [ ] 7

TS 6.4.2.3

वृ॒त्रम॒हन्थ् सौऽ(१)पोऽ(१)भ्य॑म्रियत तासां॑ य॒न्मेद्ध्यं॑ य॒ज्ञियञ्
सदे॒वमासीत्॑ तद॒त्यमु॑च्यत ता वह॒न्तीर॑भवन् वह॒न्तीनां॑ गृ॒ह्णाति॑ या
ए॒व मे॒द्ध्या य॒ज्ञियाः॑ सदे॒वा आ॒पस्ता॑ सा॒मेव॑ गृ॒ह्णाति॑ ना॒न्तमा॑
वह॒न्तीर॑तीयाद्- यद॒न्तमा॑ वह॒न्तीर॑तीयाद् य॒ज्ञम॑ति म॒न्येत॑ न स्था॒वराणां॑
गृ॒ह्णी॒याद् वरु॑णगृ॒हीता॑ वै स्था॒वरा॑ यथ् स्था॒वराणां॑ गृ॒ह्णी॒याद्- [ ] 8

TS 6.4.2.4

-वरु॑णेनास्य य॒ज्ञं ग्रा॑हयेद् यद्वै दि॒वा भव॑त्यपो रा॒त्रिः प्र वि॑शति
तस्मा॑त् ता॒म्रा आ॒पो दि॒वा ददृ॑श्रे यन्न॒क्तं भव॑त्यपोऽहः॒ प्र वि॑शति
तस्मा॑च्चन्द्रा॒ आपो॑ न॒क्तं ददृ॑श्रे छा॒यायै॑ चाऽऽ*त॒पतश्च॑ स॒न्धौ
गृ॒ह्णात्य॑-हो॒रात्रयो॑रे॒वास्मै॑ वर्णं॑ गृ॒ह्णाति॑ ह॒विष्म॑तीरि॒मा आ॒प इत्या॑ह
ह॒विष्कृ॑ताना॒मेव॑ गृ॒ह्णाति॑ ह॒विष्माञ् अस्तु॑- [ ] 9

TS 6.4.2.5

सूर्य॑ इ॒त्याह॑ स॒शुक्रा॑णामे॒व गृ॑ह्णात्यनु॒ष्टुभा॑ गृ॒ह्णाति॑ वा॒ग्वा
 अनु॒ष्टुग् वा॒चैवै॒नाः सर्व॑या गृ॒ह्णाति॑ चतु॒ष्पद॑यर्चा गृ॒ह्णाति॑ त्रिः सा॑दयति
 स॒प्त सं प॑द्यन्ते स॒प्तप॑दा श॒क्वरी॑ प॒शवः॑ श॒क्वरी॑ प॒शूने॒वाव रु॑न्धे
 ऽस्मै॑ वै लो॒काय॑ गा॒र्हप॑त्य आ धी॒यते॑ ऽमुष्मा॑ आ॒हव॑नीयो॒ यद्
 गा॒र्हप॑त्य उप॒साद॑ये॒दस्मिन्॑ लो॒के प॑शु॒मान्त् स्या॑द्
 यदा॑हव॒नीये॑ ऽमुष्मिन्- [ ] 10

TS 6.4.2.6

लो॒के प॑शु॒मान्त् स्या॑दु॒भयो॑रुप॒ साद॑यत्यु॒भयो॑रे॒वैनं॑ लो॒कयोः॑
 प॒शुम॑न्तं करोति स॒र्वतः॑ परि॒ हर॑ति रक्ष॒साम॑प॒हत्या॑
 इन्द्रा॑ग्नियो॒र्भाग॑धेयीः स्थे॒त्याह॑ यथा॒यजु॑रे॒वैतदा॑ग्नी॒द्ध्र उप॑
 वा॒सय॑त्येत॒द्वै य॒ज्ञस्या॑पराजितं॒ यदा॑ग्नी॒द्ध्रं य॒देव॑ य॒ज्ञस्या॑पराजितं
 तदे॒वैना॑ उप॒ वास॑यति॒ यतः॑ खलु॒ वै य॒ज्ञस्य॑ वि॒तत॑स्य न क्रि॒यते॑ ( )
 तदनु॑ य॒ज्ञं र॑क्षा॒स्यव॑ चरन्ति॒ यद् वह॑न्तीनां गृ॒ह्णाति॑ क्रि॒यमा॑णमे॒व

तद् य॒ज्ञस्य॑ श॒ये र॒क्षसा॑-मनन्ववचाराय॑ न होता ई॒लय॑न्त्या
तृ॒तीय॑सव॒नात् परि॑ शेरे य॒ज्ञस्य॑ संत॒त्यै ॥ 11

(स्या - दि॒न्द्रो - गृ॒ह्णी॑या - द॒स्त्व - मु॒ष्मिन् - क्रि॒यते -
षड्विं॑शतिश्च) (A2)

TS 6.4.3.1

ब्र॒ह्मवा॑दिनो वदन्ति॑ स त्वा अ॒ध्वर्युः॑ स्याद्यः॑ सोममुपावहरन्थ्
सर्वा॑भ्यो दे॒वता॑भ्य उपावहरेदिति॑ ह॒दे त्वेत्या॑ह म॒नुष्ये॑भ्य ए॒वैतेन॑
करोति॑ म॒नसे॑ त्वेत्या॑ह पि॒तृभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोति॑ दि॒वे त्वा सू॒र्याय॑
त्वेत्या॑ह दे॒वेभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोत्ये॒तावती॑र्वै दे॒वता॑स्ताभ्य ए॒वैनं॑
सर्वा॑भ्य उपावहरति॑ पु॒रा वा॒चः- [ ] 12

TS 6.4.3.2

प्र॒वदि॑तोः प्रा॒तरनु॑वाकमुपाकरोति॑ याव॒त्येव॑ वाक् ताम॒व रु॒न्धे
ऽपोऽग्ने॑ऽभिव्याहरति॑ य॒ज्ञो वा आपो॑ य॒ज्ञमे॒वाभि॑ वाचं॑ वि॒सृज॑ति
सर्वा॑णि छ॒न्दा॒स्यन्वा॑ह प॒शवो॑ वै छ॒न्दा॒सि प॒शूने॒वाव॑ रु॒न्धे
गा॒यत्रि॒या तेज॑स्कामस्य॑ परि॑ द॒ध्यात् त्रि॒ष्टुभे॑न्द्रि॒य का॑मस्य॑ जग॒त्या

प॒शु॒का॒म॒स्या॒नु॒ष्टु॒भा॑ प्र॒ति॒ष्ठा॒का॒म॒स्य॑ प॒ङ्क्त्या॑ य॒ज्ञ॒का॒म॒स्य॑
वि॒रा॒जा॒ऽन्न॒का॒म॒स्य॑ शृ॒णो॒त्व॒ग्निः॑ स॒मि॒धा॒ ह॒वं- [ ] 13

TS 6.4.3.3

म॒ इत्या॑ह स॒वि॒तृ॒प्र॒सू॒त ए॒व दे॒वता॑भ्यो नि॒वे॒द्या॒पोऽच्छै॑त्यप॒ इष्य॑
हो॒त॒रि॒त्या॒हे॒षि॒त॒ऽ हि॒ क॒र्म क्रि॒य॒ते मै॒त्रा॒व॒रु॒णस्य॑ च॒म॒सा॒द्ध्व॒र्य॒वा
द्र॒वे॒त्या॒ह मि॒त्रा॒व॒रु॒णौ वा अ॒पां ने॒तारौ॑ ता॒भ्या॒मे॒वैना॑ अ॒च्छै॑ति
दे॒वी॒रा॒पो अ॒पां न॒पा॒दि॒त्या॒हाऽऽ*हु॒त्यै॒वैना॑ नि॒ष्क्री॑य गृ॒ह्णा॒त्यथो॑
ह॒वि॒ष्कृ॑ताना-मे॒वाभि॑घृ॒तानां॑ गृ॒ह्णा॒ति- [ ] 14

TS 6.4.3.4

का॒र्षि॒रसी॑त्या॒ह श॒म॒ल॒मे॒वाऽऽ*सा॒मप॑ प्ला॒व॒य॒ति स॒मु॒द्रस्य॑ वोऽक्षि॑त्या
उ॒न्नय॑ इत्या॒ह तस्मा॑दद्य॒मानाः॑ पी॒य॒मा॒ना आ॒पो न क्षी॑यन्ते यो॒निर्वै॑
य॒ज्ञस्य॑ चा॒त्वा॒लं य॒ज्ञो व॑स॒ती॒वरी॑र्.हो॒तृ॒च॒म॒सं च॑ मै॒त्रा॒व॒रु॒णच॑म॒सं च॑
स॒ऽस्प॑श्य व॑स॒ती॒वरी॑र्व्या॒नय॑ति य॒ज्ञस्य॑ स॒यो॒नि॒त्वा॒याथो॑ स्वा॒दे॒वैना॑
यो॒नेः प्र॑ ज॒नय॑त्य॒ध्व॒र्योऽवे॑र॒पा(३) इत्या॑हो॒ते ( ) -म॑न॒न्न॒मु॒रु॒ते॒माः

पश्येति॑ वा॒वैतदा॑ह॒ यद्य॑ग्नि॒ष्टोमो॑ जु॒होति॑ यद् यु॒क्थ्यः॑ परि॒धौ नि॑
मा॒र्ष्टि॑ यद् यति॒रात्रो॑ यजुर्वदन् प्र पद्यते यज्ञक्रतूनां व्यावृत्तयै ॥ 15

(वा॒चो-हव॑-म॒भिघृ॑तानां गृह्णात्यु - त - पञ्चविंशतिश्च) (A3)

TS 6.4.4.1

दे॒वस्य॑ त्वा स॒वितुः॑ प्रस॒व इति॑ ग्रा॒वाण॑मा द॒त्ते प्र॑सू॒त्या अ॒श्विनौ-
र्बा॒हुभ्या॑मित्याहाश्विनौ हि दे॒वाना॑म॒ध्वर्यू॑ आस्तां पू॒ष्णो
हस्ता॑भ्यामित्याह॒ यत्यै॑ प॒शवो॑ वै सोमो॑ व्या॒न उपा॑ञ्शुस॒वनो
यदुपा॑ञ्शुस॒वन-म॒भि मिमी॑ते व्या॒नमे॒व प॒शुषु॑ दधा॒तीन्द्रा॑य त्वेन्द्रा॒य
त्वेति॑ मिमी॒त इन्द्रा॑य हि सोम॑ आ॒हिय॑ते पञ्च॒ कृत्वो॑ यजुषा

मिमी॒ते- [ ] 16

TS 6.4.4.2

पञ्चा॑क्षरा प॒ङ्क्तिः॑ पा॒ङ्क्तो य॒ज्ञो य॒ज्ञमे॒वाव॑ रुन्धे पञ्च॒ कृत्व॑स्तू॒ष्णीं
दश॑ सं पद्यन्ते दशा॑क्षरा वि॒राडन्नं॑ वि॒राड् वि॒राजै॒वान्नाद्य॑मव रुन्धे
श्वा॒न्नाः स्थ॑ वृ॒त्रतु॑र इत्याहैष वा अ॒पाञ् सोम॑पी॒थो य ए॒वं वे॒द
ना॒फ्स्वा॒र्तिमा॑च्छति॒ यत्ते॑ सोम॑ दि॒वि ज्योति॑रित्याहैभ्य ए॒वैनं॑- [ ] 17

TS 6.4.4.3

लो॒केभ्यः॑ सं॒ भर॑ति सोमो॒ वै रा॒जा दि॒शोऽभ्य॑द्द॒ध्याय॑त् स दि॒शोऽनु॑
प्रा॒वि॒शत् प्रा॒गपा॑गुदग॒धरा॑गित्याह दि॒ग्भ्य ए॒वैन॑ꣳ सं॒ भर॑त्यथो दि॒श
ए॒वास्मा॑ अव॒ रुन्धे॑ ऽम्ब॒ नि ष्व॑रेत्याह॒ कामु॑का ए॒नꣳ स्त्रि॑यो भवन्ति
य ए॒वं वैद॑ यत् ते सो॒मादा॑भ्यं॒ नाम॒ जागृ॑वीत्या- [ ] 18

TS 6.4.4.4

-है॒ष वै सोम॑स्य सोमपी॒थो य ए॒वं वैद॑ न सौ॒म्यामा॑र्तिमा॒च्छति॑
घ्नन्ति॑ वा ए॒तत् सोमं॑ यदभिषु॒ण्वन्त्य॑ꣳ शू॒नप॑ गृह्णाति॒ त्राय॑त
ए॒वैनं॑ प्रा॒णा वा अ॒ꣳश॒वः प॒शवः॑ सोमो॒ ऽꣳशू॒न् पुन॑रपि सृजति
प्रा॒णाने॒व प॒शुषु॑ दधाति॒ द्वौद्वा॒वपि॑ सृजति॒ तस्मा॑द् द्वौद्वा॑ प्रा॒णाः ॥ 19
(यजु॑षा मिमीत - ए॒नं - जागृ॑वीति - चतु॑श्चत्वारि॒ꣳश॒च्च) (A4)

TS 6.4.5.1

प्रा॒णो वा ए॒ष यदु॑पाꣳशु॒ र्यदु॑पाꣳश्व॒ग्रा ग्र॒हा गृह्य॑न्ते प्रा॒णमे॒वानु॑
प्र॒ यन्त्य॑रु॒णो ह॑ स्माऽऽ*हौ॒पवेशिः॑ प्रा॒तस्स॒वन ए॒वाहं॑ य॒ज्ञꣳ सꣳ
स्था॑पयामि तेन॒ ततः॑ सꣳस्थि॑तेन च॒रामी॑त्यष्टौ कृ॒त्वोऽग्रे॑-ऽभिषु॑णो-
त्य॒ष्टाक्ष॑रा गाय॒त्री गाय॑त्रं प्रा॒तस्स॒वनं प्रा॑तस्स॒वनमे॒व तेना॑

ऽऽ*प्नोत्येकादश कृत्वो द्वितीय-मेकादशाक्षरा त्रिष्टुप् त्रैष्टुभं

माद्ध्यन्दिनं- [ ] 20

TS 6.4.5.2

सवनं माद्ध्यन्दिनमेव सवनं तेनाऽऽ*प्नोति द्वादश कृत्वस्तृतीयं
द्वादशाक्षरा जगती जागतं तृतीयसवनं तृतीयसवनमेव तेना

ऽऽ*प्नोत्येतां ह वाव स यज्ञस्य सऽस्थितिमुवाचा

स्कन्दायास्कन्नं हि तद्-यद्-यज्ञस्य सऽस्थितस्य स्कन्दत्यथो

खल्वाहुर्गायत्री वाव प्रातस्सवने नातिवाद इत्यनतिवादुक एनं

भ्रातृव्यो भवति य एवं वेद तस्मादष्टावष्टौ- [ ] 21

TS 6.4.5.3

कृत्वोऽभिषुत्यं ब्रह्मवादिनो वदन्ति पवित्रवन्तोऽन्ये ग्रहा गृह्यन्ते

किंपवित्र उपांशुरिति वाक्पवित्र इति ब्रूयाद्-वाचस्पतये पवस्व

वाजिन्नित्याह वाचैवैनं पवयति वृष्णो अंशुभ्यामित्याह वृष्णो

ह्येतावंशू यौ सोमस्य गभस्तिपूत इत्याह गभस्तिना ह्येनं पवयति

देवो देवानां पवित्रमसीत्याह देवो ह्येष- [ ] 22

TS 6.4.5.4

सन् दे॒वानां॑ प॒वि॒त्रं॑ यै॒षां॑ भा॒गोऽसि॑ तेभ्यस्त्वे॒त्याह॑ ये॒षा॒ ७ ह्ये॒ष
भा॒गस्तेभ्य॑ ए॒नं गृ॑ह्णाति स्वां कृ॒तोऽसी॑त्याह प्रा॒णमे॒व स्व॑मकृत
मधु॑मती॒र्न इ॒षस्कृ॑धी॒त्याह॑ सर्व॑मे॒वास्मा॑ इ॒द॒ ७ स्व॑दयति वि॒श्वेभ्य॑-
स्त्वे॒न्द्रि॒येभ्यो॑ दि॒व्येभ्यः॑ पा॒र्थि॒वेभ्य॑ इ॒त्याहो॑भयै॒ष्वे॒व दे॒वमनु॑ष्येषु
प्रा॒णान् द॑धाति म॒नस्त्वा- [ ] 23

TS 6.4.5.5

ऽष्टि॑व॒त्याह॑ म॒न ए॒वाश्नु॑त उ॒र्वन्त॑रि॒क्ष-म॒न्वि॒ही॒त्याहा॑-न्त॒रि॒क्षदे॒वत्यो॑
हि प्रा॒णः स्वा॒हा॑ त्वा सु॒भ॒वः सू॒र्याये॒त्याह॑ प्रा॒णा वै स्व॑भ॒वसो॑
दे॒वास्ते॒ष्वे॒व प॒रोक्षं॑ जु॒होति॑ दे॒वेभ्य॑स्त्वा म॒रीचि॑पे॒भ्य इ॒त्याहा॑
ऽऽ*दि॒त्यस्य॑ वै र॒श्मयो॑ दे॒वा म॒रीचि॑पास्ते॒षां तद् भा॒गधे॒यं ता॒ने॒व
ते॒न प्री॑णाति य॒दि का॒मये॑त व॒र्षु॒कः प॒र्जन्यः॑- [ ] 24

TS 6.4.5.6

स्या॒दिति॑ नी॒चा ह॒स्तेन॑ नि मृ॒ज्याद्-वृ॑ष्टिमे॒व नि य॑च्छति य॒दि
का॒मये॑ताव॒र्षु॒कः स्या॒दित्यु॑त्ता॒नेन॑ नि मृ॒ज्याद्-वृ॑ष्टिमे॒वोद्-य॑च्छति
यद्य॑भि॒चरे॑द॒मुं ज॒ह्यथ॑ त्वा हो॒ष्यामी॑ति ब्रू॒यादा॑हु॒तिमे॒वैनं॑ प्रे॒प्सन्

हन्ति॑ यदि॑ दूरे॑ स्यादा॑ तमि॒तोस्ति॑ष्ठेत् प्रा॒णमे॒वास्या॑नु॒गत्य॑ हन्ति॑
यद्य॑भि॒चरे॑दमु॒ष्य- [ ] 25

TS 6.4.5.7

त्वा प्रा॒णे सा॒दया॑मीति॑ सा॒दये॒दस॒न्नो वै प्रा॒णः प्रा॒णमे॒वास्य॑ सा॒दयति॑
षड्भि॒र॒शुभिः॑ पव॒यति॑ षड् वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तुभि॒रेवैनं॑ पव॒यति॑
त्रिः पव॒यति॑ त्रय॑ इमे॒ लोका॑ ए॒भिरे॒वैनं॑ लो॒कैः पव॒यति॑ ब्रह्म॒वादि॒नो
वद॑न्ति कस्मा॑त् स॒त्यात् त्रयः॑ प॒शूना॑ ह॒स्तादा॒ना इति॑ यत् त्रि॒रुपा॑
शु ह॒स्तेन॑ वि॒गृह्णा॑ति तस्मा॑त् त्रयः॑ प॒शूना॑ ह॒स्तादा॒नाः
पुरु॑षो ( ) ह॒स्ती म॒र्कटः॑ ॥ 26

(मा॒ध्यंदि॑न - म॒ष्टाव॑ष्टा - वे॒ष - म॒नस्त्वा॑ - प॒र्जन्यो॑ - ऽमु॒ष्य -
पुरु॑षो - द्वे च) (A5)

TS 6.4.6.1

दे॒वा वै यद् य॒ज्ञेऽकु॑र्वत॒ तद॑सु॒रा अकु॑र्वत॒ ते दे॒वा उपा॑शौ य॒ज्ञं
स॒ंस्था॑प्यमप॒श्यन् तमु॑पाशौ स॒मस्था॑पयन् तेऽसु॒रा वज्र॑मु॒द्यत्य॑
दे॒वान॒भ्याय॑न्त॒ ते दे॒वा बि॑भ्यत॒ इन्द्र॑मु॒पाधा॑वन्

तानिन्द्रो॑ऽन्तर्या॑मे॒णान्तर॑धत्त॒ तदन्तर्या॑मस्यान्तर्या॑मत्वं यदन्तर्या॑मो गृह्यते
भ्रातृ॑व्याने॒व तद् यज॑मानोऽन्तर्द्ध॑त्ते ऽन्तस्ते- [ ] 27

TS 6.4.6.2

दधामि॑ द्यावा॑पृथि॒वी अ॒न्तरु॒-र्वन्तरि॑क्ष-मि॒त्याहै॑भिरे॒व लो॒कैर्यज॑मानो
भ्रातृ॑व्या॒नन्तर्द्ध॑त्ते ते दे॒वा अ॒मन्य॑न्तेन्द्रो॒ वा इ॒दम॑भूद्यद्
वय॑ꣳ स्म इति॑ तेऽब्रु॑वन् म॒घव॑न्ननु॒ न आ॒ भजे॑ति स॒जोषा॑ दे॒वैर॑वरैः
परै॑श्चेत्यब्र॒वीद्ये॒ चैव॑ दे॒वाः परे॒ ये चा॒वरे॑ तानु॒भया॑- [ ] 28

TS 6.4.6.3

नन्वा॑भजथ् स॒जोषा॑ दे॒वैर॑वरैः परै॑श्चेत्या॒ह ये चै॒व दे॒वाः परे॒ ये
चा॒वरे॑ तानु॒भया॑-नन्वा॑भज-त्यन्तर्या॑मे म॒घव॑न् मा॒दय॑स्वेत्या॒ह
य॒ज्ञादे॒व यज॑मानं॒ नान्तरै॑त्युप॒याम॑-गृही॒तो ऽसी॑त्याहा॒पान॑स्य धृ॒त्यै
यदु॒भाव॑पवि॒त्रौ गृ॒ह्येया॑तां प्रा॒णम॑पानोऽनु॒ न्यृच्छे॑त् प्र॒मायु॑कः
स्यात् प॒वित्र॑वानन्तर्या॑मो गृह्यते- [ ] 29

TS 6.4.6.4

प्रा॒णापा॑नयो-र्वि॒धृत्यै॑ प्रा॒णापा॑नौ वा ए॒तौ यदु॑पाꣳश्चन्तर्या॑मौ व्या॒न
उपा॑ꣳशु स॒वनो॑ यं का॒मये॑त प्र॒मायु॑कः स्या॒दित्य॑सꣳ स्पृष्टौ॑ तस्य

सादयेद्-व्यानेनैवास्य प्राणापानौ वि च्छिनत्ति ताजक् प्र मीयते यं
कामयेत् सर्वमायुरियादिति स७ स्पृष्टौ तस्य सादयेद्-व्यानेनैवास्य
प्राणापानौ सं तनोति सर्वमायुरेति ॥ 30

(त - उभयान् - गृह्यते - चतुश्चत्वारिंशच्च) (A6)

TS 6.4.7.1

वाग्वा एषा यदैन्द्रवायवो यदैन्द्रवायवाग्रा ग्रहा गृह्यन्ते वाचमेवानु
प्र यन्ति वायुं देवा अब्रुवन्थ सोम७ राजान७ हनामेति सौ॥ब्रवीद्
वरं वृणै मदग्रा एव वो ग्रहा गृह्यान्ता इति तस्मादैन्द्रवायवाग्रा
ग्रहा गृह्यन्ते तमघ्नन्थ सोऽपूयत् तं देवा नोपाधृष्णुवन् ते वा
युमब्रुवन्निमं नः स्वदये- [ ] 31

TS 6.4.7.2

-ति सौ॥ब्रवीद् वरं वृणै मद्देवत्यान्येव वः पात्राण्युच्यान्ता इति
तस्मान्नानादेवत्यानि सन्ति वायव्यान्युच्यन्ते तमैभ्यो वायुरेवास्वदयत्
तस्माद्यत् पूयति तत् प्रवाते वि षजन्ति वायुर्.हि तस्य पवयिता
स्वदयिता तस्य विग्रहणं नाविन्दन्थ सादितिरब्रवीद् वरं वृणा अथ
मया वि गृह्णीद्ध्वं मद्देवत्या एव वः सोमाः - [ ] 32

TS 6.4.7.3

स॒न्ना अस॒-न्रित्यु॑प॒याम॑गृहीतोऽसी-त्याहा-दिति॑दे॒वत्या॑स्तेन
यानि॑ हि दा॒रुम॑याणि पा॒त्राण्य॑स्यै तानि॑ यो॒नेः संभू॑तानि यानि॑
मृ॒न्मया॑नि सा॒क्षात् तान्य॑स्यै तस्मा॑दे॒वमा॑ह वा॒ग्वै परा॑च्य-
व्याकृ॑ताऽवदत् ते दे॒वा इन्द्र॑मब्रुवन्नि॒मां नो वाचं॑ व्याकुर्वि॒ति
सोऽब्र॑वीद् वरं॑ वृ॒णै मह्यं॑ चै॒वैष वा॒यवे॑ च स॒ह ( ) गृ॑ह्याता
इति॑ तस्मा॑दैन्द्रवा॒यवः स॒ह गृ॑ह्यते तामिन्द्रो॑ मद्ध्यतोऽव॒क्रम्य
व्याक॑रोत् तस्मा॑दियं॑ व्याकृ॑ता वागु॒द्यते॑ तस्मा॑त् सकृ॑दिन्द्राय
मद्ध्यतो॑ गृह्यते॒ द्विर्वा॑यवे द्वौ हि स वरा॑ववृणीत ॥ 33

(स्व॒दय - सोमाः॑ - स॒हा - षा॒वि॒शति॑श्च) (A7)

TS 6.4.8.1

मि॒त्रं दे॒वा अब्रु॑वन्थ् सोम॑ राजा॒नं ह॑नामेति सोऽब्र॑वीन्नाह
सर्व॑स्य वा अ॒हं मि॒त्रम॑स्मीति॒ तम॑ब्रुवन्. ह॑नामैवेति सोऽब्र॑वीद् वरं॑
वृ॒णै प॒यसै॒व मे सोम॑ श्री॒णन्निति॑ तस्मा॑न्-मै॒त्रावरु॑णं प॒यसा

श्री॒णन्ति॑ तस्मात् प॒शवोऽ॒पाक्रामन्॑ मि॒त्रः सन् कू॒रम॒करि॑ति कू॒रमि॒व
खलु॑ वा ए॒षः – [ ] 34

TS 6.4.8.2

करो॑ति यः सोमे॑न यज॑ते तस्मात् प॒शवोऽ॒प क्राम॑न्ति यन्मै॑त्राव॒रुणं
पय॑सा श्री॒णाति॑ प॒शुभिरे॒व तन्मि॒त्रं सम॑र्द्धयति प॒शुभिर्य॑जमानं
पु॒रा खलु॑ वावै॑वं मि॒त्रोऽ॒वेद॑प मत् कू॒रं चक्रु॑षः प॒शवः॑ क्रमि॒ष्यन्तीति॑
तस्मा॑दे॒वमवृ॑णीत व॒रुणं॑ दे॒वा अब्रु॑वन् त्वयाऽ॒श॒भुवा॑ सोमं
रा॒जानं॑ ह॒नामे॑ति सोऽब्र॑वीद् वरं वृ॑णै मह्यं चै – [ ] 35

TS 6.4.8.3

वैष॑ मि॒त्राय॑ च स॒ह गृ॑ह्याता इति तस्मा॑न्मै॑त्राव॒रुणः स॒ह गृ॑ह्यते
तस्मा॑द् रा॒जा रा॒जानम॑श॒भुवा॑ घ्नन्ति वैश्ये॑न वैश्यं॑ शू॒द्रेण॑
शू॒द्रं न वा॑ इ॒दं दि॒वा न न॑क्तमासीदव्यावृ॑त्तं ते दे॒वा
मि॒त्राव॑रुणावब्रुवन्नि॒दं नो॑ वि॒वास॑यतमिति ताव॑ब्रू॒तां वरं॑ वृ॒णाव॑हा
ए॒क ए॒वाऽऽ॒वत् पू॒र्वो ग्र॑हो गृ॑ह्याता इति तस्मा॑दैन्द्र॒वाय॑वः ( )
पू॒र्वो मै॑त्राव॒रुणाद्-गृ॑ह्यते प्रा॒णापा॒नौ ह्ये॑तौ यदु॑पा॒श्वन्तर्या॑मौ

मि॒त्रोऽ॒हर॒जन॒यद्-वरु॑णो रा॒त्रिं ततो॑ वा इ॒दं व्यौ॑च्छ॒द्यन्-मै॒त्रावरु॑णो
गृ॒ह्यते व्यु॑ष्ट्यै ॥ 36

(ए॒ष - चै॑ - न्द्रवा॒यवो - द्वावि॑शतिश्च) (A8)

TS 6.4.9.1

य॒ज्ञस्य॑ शिरोऽच्छि॒द्यत॑ ते दे॒वा अ॒श्विना॑वब्रुवन् भि॒षजौ॑ वै स्थ इ॒दं
य॒ज्ञस्य॑ शि॒रः प्र॒ति ध॒त्तमि॒ति ता॑वब्रू॒तां व॑रं वृ॒णाव॑है ग्र॒ह ए॒व
ना॒वत्रा॑पि गृ॒ह्यता॑मि॒ति ता॑भ्या-मे॒तमा॑श्वि॒न-म॑गृ॒ह्णन् ततो॑ वै तौ
य॒ज्ञस्य॑ शि॒रः प्र॒त्यध॑त्तां य॒दाश्वि॑नो गृ॒ह्यते॑ य॒ज्ञस्य॑
निष्कृ॑त्यै तौ दे॒वा अब्रु॑वन्नपू॒तौ वा इ॒मौ म॑नुष्यच॒रौ- [ ] 37

TS 6.4.9.2

भि॒षजा॒विति॑ तस्मा॒द् ब्रा॒ह्मणे॑न भे॒षजं॑ न का॒र्यम॑पू॒तो ह्यै॑(1)षौ
ऽमे॒द्ध्यो यो॑ भि॒षक्तौ॑ ब॒हिष्प॑व॒माने॑न पवयित्वा ता॑भ्या-मे॒तमा॑श्वि॒न-
म॑गृ॒ह्णन् तस्मा॒द् ब॒हिष्प॑व॒माने॑ स्तु॒त आ॑श्वि॒नो गृ॒ह्यते॑ तस्मा॒देवं॑ वि॒दुषा॑
ब॒हिष्प॑व॒मान॑ उ॒पस॑द्यः प॒वित्रं॑ वै ब॒हिष्प॑व॒मान॑ आ॒त्मान॑मे॒व प॑वयते

तयोऽस्त्रे॒धा भै॒षज्यं॑ वि॒ न्यदधु॑रग्नौ तृतीयम॒प्सु तृतीयं॑ ब्राह्म॒णे तृतीयं॑
तस्मा॑दुदपात्र- [ ] 38

TS 6.4.9.3

-मुपनि॒धाय॑ ब्राह्म॒णं दक्षि॑णतो निषाद्य भै॒षजं॑ कुर्या॒द् याव॑देव
भै॒षजं॑ तेन करोति सम॒र्धुक॑मस्य कृतं भवति ब्रह्म॒वादि॑नो वदन्ति
कस्मा॑त् स॒त्यादे॑कपात्रा द्विदे॒वत्या॑ गृह्यन्ते द्विपात्रा हूयन्ते इति
यदे॑कपात्रा गृह्यन्ते तस्मा॑देकोऽन्तरतः प्रा॒णो द्विपात्रा॑ हूयन्ते
तस्मा॑द् द्वौद्वौ ब॒हिष्ठा॑त् प्रा॒णाः प्रा॒णा वा ए॒ते यद् द्विदे॒वत्याः॑
प॒शव॑ इ॒डा य॒दिडां॑ पूर्वा द्विदे॒वत्ये॑भ्य उपह्वयेत- [ ] 39

TS 6.4.9.4

प॒शुभिः॑ प्रा॒णान॑न्तर्दधीत प्र॒मायु॑कः स्याद् द्विदे॒वत्यान्
भक्ष॑यित्वे॒डामु॑प ह्वयते प्रा॒णाने॒वाऽऽत्म॑न् धित्वा प॒शूनु॑प ह्वयते
वाग्वा ऐ॒न्द्रवा॑यवश्चक्षु-मै॒त्रावरु॑णः श्रोत्रमा॒श्विनः॑ पु॒रस्ता॑दैन्द्रवायवं
भक्ष॑यति तस्मा॑त् पु॒रस्ता॑द् वा॒चा व॑दति पु॒रस्तान्मै॒त्रावरु॑णं तस्मा॑त्
पु॒रस्ता॑च्चक्षुषा पश्यति स॒र्वतः॑ परि॒हार॑मा॒श्विनं॑ तस्मा॑त् स॒र्वतः॑
श्रोत्रे॑ण शृणोति प्रा॒णा वा ए॒ते यद् द्विदे॒वत्याः॑- [ ] 40

TS 6.4.9.5

अरि॑क्तानि॒ पात्रा॑णि सा॒दय॑ति तस्मा॒दरि॑क्ता अन्त॒रतः॑ प्रा॒णा य॑तः खलु॒
वै य॒ज्ञस्य॑ वि॒तत॑स्य न क्रि॒यते॑ तदनु॒ य॒ज्ञꣳ रक्षाꣳस्य॑व चरन्ति॒
यदरि॑क्तानि॒ पात्रा॑णि सा॒दय॑ति क्रि॒यमाण॑मेव तद् य॒ज्ञस्य॑ शये रक्ष॒सा
-मन॑न्वव॒चारा॑य दक्षि॑णस्य ह॒विर्धा॑नस्योत्त॒रस्यां॑ वर्त॒न्याꣳ सा॒दय॑ति
वाच्ये॑व वाचं॑ दधा॒त्या तृ॑तीयस॒वना॑त् परि शेरे॒ य॒ज्ञस्य॑ सन्तत्यै ॥ 41

(मनु॒ष्यच॒रा - वुद॒पात्र - मुप॒ह्वये॑त - द्विदे॒वत्याः॑ -

षट्च॒त्वारिꣳश॑च्च) (A9)

TS 6.4.10.1

बृह॑स्पति॒र्देवानां॑ पु॒रोहि॑त आसी-च्छण्डा॒मर्का॑-वसु॒राणां॑ ब्रह्म॑ण् वन्तो
दे॒वा आ॑सन् ब्रह्म॑ण् वन्तोऽसु॒रास्ते॑(1) ऽन्योऽन्यं॑ नाश॒क्नुव॑-न्नभि॒भवि॑तुं
ते दे॒वाः शण्डा॒मर्का॑-वुपा॒मन्त्र॑यन्त ता व॒ब्रूतां॑ वरं॑ वृणा॒वहै॑ ग॒हावे॒व
ना॒वत्रा॑पि गृह्ये॒तामि॑ति ताभ्या॒मेतौ॑ शु॒क्राम॑न्थिना-वगृह्णन् ततो॑ दे॒वा
अ॒भवन्॑ पराऽसु॒रा यस्यै॒वं वि॒दुषः॑ शु॒क्राम॑न्थिनौ गृह्ये॒ते भ॑वत्यात्म॒ना
परा- [ ] 42

TS 6.4.10.2

ऽस्य॑ भ्रा॒तृ॒व्यो भव॑ति तौ दे॒वा अ॒प॒नु॒द्याऽऽ*॒त्म॒न इन्द्रा॑या॒जु॒ह॒वु-र॑प॒नु॒त्तौ
 श॒ण्डा॒म॒र्कौ स॒हा॒मु॒नेति॑ ब्रू॒याद्यं॑ द्वि॒ष्याद्य॑मे॒व द्वेष्टि॑ तेनै॒नौ स॒हाप॑ नुद॒ते
 स प्र॑थमः सं॒कृ॒ति-वि॒श्व॒क॒र्मेत्ये॒वैना-वा॒त्म॒न इन्द्रा॑या-जु॒ह॒वुरिन्द्रो॑
 ह्ये॒तानि॑ रू॒पाणि॑ क॒रि॒क्र॒द॒च॒र॒द॒सौ वा आ॒दि॒त्यः शु॒क्रश्च॒न्द्र॒मा म॒न्थ्य॒पि-
 गृ॒ह्य प्रा॒ञ्चौ नि- [ ] 43

TS 6.4.10.3

-ष्क्रा॒म॒त-स्तस्मा॑त् प्रा॒ञ्चौ य॒न्तौ न प॑श्यन्ति प्र॒त्य॒ञ्चावा॒वृत्य॑
 जु॒हु॒त॒स्तस्मा॑त् प्र॒त्य॒ञ्चौ य॒न्तौ प॑श्यन्ति चक्षु॒षी वा ए॒ते य॒ज्ञस्य॑
 यच्छु॒क्राम॑न्थि॒नौ ना॒सि॒कोत्त॑रवेदि॒रभि॑तः परि॒क्रम्य॑ जु॒हु॒त॒स्तस्मा॑द॒भितो॑
 ना॒सि॒कां चक्षु॑षी तस्मा॒न्ना॒सि॒कया॑ चक्षु॒षी वि॑धृ॒ते सर्व॑तः परि
 क्राम॑तो रक्ष॒साम॑प॒हत्यै दे॒वा वै याः प्रा॒चीराहु॑तीरजु॒ह॒वुर्ये
 पु॒रस्ता॑दसुरा आ॒सन् ता॑स्ता॒भिः प्रा- [ ] 44

TS 6.4.10.4

-णु॒द॒न्त याः प्र॒ती॒ची॒र्ये प॒श्चाद॑सुरा आ॒सन् ता॑स्ता॒भिर॒पा॒नु॒द॒न्त
 प्रा॒चीर॑न्या आहु॒तयो॑ हू॒यन्ते॑ प्र॒त्य॒ञ्चौ शु॒क्राम॑न्थि॒नौ प॒श्चाच्चै॒व

पुरस्ताच्च॑ यज॑मानो॒ भ्रातृ॑व्यान् प्र॑ णुद॑ते तस्मात् परा॑चीः प्र॒जाः
 प्र॑ वी॒यन्ते प्र॒तीची॑र्जायन्ते शु॒क्राम॑न्थिनौ वा अनु॑ प्र॒जाः प्र॑
 जायन्तेऽ॒त्रीश्चाद्या॑श्च सु॒वीराः॑ प्र॒जाः प्र॒जन॑यन् परी॑हि शु॒क्रः
 शु॒क्रशो॑चिषा- [ ] 45

TS 6.4.10.5

सुप्र॒जाः प्र॒जाः प्र॒जन॑यन् परी॑हि म॒न्थी म॒न्थिशो॑चिषेत्या॒हैता वै
 सु॒वीरा॒ या अ॒त्रीरे॑ताः सुप्र॒जा या आद्या॑ य एवं॑ वेदा॒न्यस्य॑ प्र॒जा
 जाय॑ते नाऽऽद्या॑ प्र॒जाप॑तेरक्ष्यश्चयत् तत् पराऽऽ*प॑तत् तद् वि॒कङ्क॑तं
 प्रावि॑शत् तद् वि॒कङ्क॑ते ना॒रमत॑ तद् य॒वं प्रावि॑शत् तद् य॒वेऽर॑मत॑ तद्
 य॒वस्य॑- [ ] 46

TS 6.4.10.6

य॒वत्वं य॑द् वै॒कङ्क॑तं म॒न्थिपा॑त्रं भ॒वति॑ स॒क्तुभिः॑ श्री॒णाति॑ प्र॒जाप॑तेरे॒व
 तच्चक्षुः॑ सं भ॒रति॑ ब्र॒ह्मवा॑दिनो॒ वद॑न्ति कस्मा॑त् स॒त्यान्म॑न्थिपा॒त्रञ्
 स॒दो ना॑श्नु॒त इत्या॑र्तपा॒त्रञ् ही॑ति ब्रू॒याद्-य॑दश्नु॒वीता॑न्धोऽ॒ध्वर्युः॑
 स्या॒दार्ति॑मा॒र्च्छेत् तस्मान्ना॑श्नु॒ते ॥ 47

(आ॒त्म॒ना॒ परा॒ – नि॒ – ष्र॒ – शु॒क्र॒शो॒चि॒षा॒ – यव॒स्य॒ –

सप्त॒त्रिं॒शच्च॑) (A10)

TS 6.4.11.1

दे॒वा वै॑ यद् य॒ज्ञेऽकु॑र्वत॒ तद॑सु॒रा अ॑कुर्वत॒ ते दे॒वा आ॑ग्रय॒णाग्रा॑न्
ग्र॒हा॒नप॑श्यन्॒ तान॑गृह्णत॒ ततो॑ वै तेऽग्रं॒ पर्या॑यन्॒ यस्यै॒वं वि॑दुष
आ॒ग्रय॑णा॒ग्रा ग्र॒हा गृ॑ह्यन्तेऽग्रमे॒व स॒मा॒ना॒नां पर्ये॑ति रु॒ग्णव॑त्यर्चा
भ्रातृ॑व्यवतो गृह्णीयाद्–भ्रातृ॑व्यस्यै॒व रु॒क्त्वाग्रं॑ स॒मा॒ना॒नां पर्ये॑ति ये
दे॒वा दि॒व्येका॑दश॒ स्थे॒त्याहै॑– [ ] 48

TS 6.4.11.2

–ताव॑तीर्वै॒ दे॒वता॑स्ताभ्य॒ ए॒वैनं॑ सर्वा॒भ्यो गृ॑ह्णात्येष॒ ते यो॒नि
वि॒श्वेभ्य॑स्त्वा दे॒वेभ्य॑ इत्याह॒ वैश्व॑दे॒वो ह्येष॑ दे॒वत॑या वा॒ग्वै
दे॒वेभ्यो॑–ऽपा॒क्राम॑द्–य॒ज्ञाया॑तिष्ठमा॒ना ते॑ दे॒वा वा॒च्यप॑क्रान्तायां॒ तूष्णीं॑
ग्र॒हा॒नगृ॑ह्णत॒ साम॑न्यत॒ वाग॑न्तर्यन्ति॒ वै मे॒ति साऽऽग्र॑यणं॒ प्रत्या॑गच्छत्
तदा॑ग्र॒यण॑स्याऽऽग्र॒यण॑त्वं– [ ] 49

TS 6.4.11.3

तस्मा॑दाग्र॒यणे॑ वा॒ग्वि सृ॑ज्यते॒ यत् तू॑ष्णीं॒ पूर्वे॑ ग्र॒हा गृ॑ह्यन्ते
यथा॑त्स॒रीय॑ति॒ म आ॒ख इ॒यति॒ नाप॑ रा॒थस्या॒-मी॒त्युपा॑वसृ॒जत्ये॒वमे॒व
तद॑ध्व॒र्युरा॒ग्रय॑णं॒ गृही॑त्वा॒ यज्ञ॑मा॒रभ्य॑ वा॒चं वि॑ सृ॒जते॒ त्रिर्हि॑
करो॑त्यु॒द्गातृ॑-ने॒व तद् वृ॑णीते॒ प्रजा॑पति॒र्वा ए॒ष यदा॑ग्र॒यणे
यदा॑ग्र॒यणं॒ गृही॑त्वा॒ हिं करो॑ति॒ प्रजा॑पति॒रेव॑- [ ] 50

TS 6.4.11.4

तत् प्र॒जा अ॒भि जि॑घ्रति॒ तस्मा॑द् व॒थ्सं जा॒तं गौ॒रभि॑ जि॒घ्रत्या॒त्मा वा
ए॒ष य॒ज्ञस्य॑ यदा॑ग्र॒यणः॑ स॒वने॑स॒वनेऽभि॑ गृ॒ह्णात्या॒त्मन्ने॒व य॒ज्ञ
सं त॒नोत्यु॑परि॒ष्ठादा॑ न॒यति॒ रेत॑ ए॒व तद् द॑धात्य॒धस्ता॑दुप॒ गृह्णा॑ति
प्र ज॒नय॑त्ये॒व तद्ब्र॑ह्मवा॒दिनो॑ वदन्ति॒ कस्मा॑त् स॒त्याद्-गा॑यत्री क॒निष्ठा
छ॒न्दसा॑ स॒ती सर्वा॑णि स॒वनानि॑ वह॒तीत्ये॒ ( )-ष॑ वै गा॑यत्रि॒यै व॒थ्सो
यदा॑ग्र॒यणस्त॑मे॒व तद॑भिनि॒वर्त॑ सर्वा॑णि स॒वनानि॑ वहति
तस्मा॑द् व॒थ्सम॑पाकृ॒तं गौ॒रभि॑ नि॒ वर्त॑ते ॥ 51

(आ॒हाऽऽ - ग्र॒यण॑त्वं - प्र॒जाप॑ति॒रेवे॒ - ति॑ - वि॒शति॑श्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(य॒ज्ञेन॑ ता॒ उप॒यडि॑भ - दे॒वा वै य॒ज्ञमा॒ग्नी॑ध्रे - ब्र॒ह्मवा॑दिनः स त्वै -
दे॒वस्य॑ ग्रा॒वाणं॑ - प्रा॒णो वा उ॒पा॒श्वग्रा॑ - दे॒वा वा उ॒पा॒शौ - वा॒ग्वै
- मि॒त्रं - य॒ज्ञस्य॑ - बृ॒हस्प॑ति - दे॒वा वा आ॒ग्रय॑णा॒ग्रा - ने॒काद॑श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(य॒ज्ञेन॑ - लो॒के प॒शुमा॑न्थ॒ स्याथ् - स॒वनं॑ मा॒ध्यन्दि॑नं - वा॒ग्वा -
अ॒रिक्ता॑नि - तत् प्र॒जा - ए॒कप॑ञ्चा॒शत्)

First and Last Padam of Fourth Prasnam of 6th Kandam

(य॒ज्ञेन॑ - नि॒ वर्त॑ते)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठकाण्डे चतुर्थः प्रश्नः

समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

6.5 षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

TS 6.5.1.1

इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ वज्र॒मुदय॑च्छत् स वृ॒त्रो वज्रा॑दुद्य॒ताद॑बिभेत् सोऽब्र॑वीन्मा
मे प्र हार॑स्ति वा इ॒दं मयि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते प्र दा॑स्यामीति॒ तस्मा॑ उ॒क्थ्यं॑
प्राय॑च्छत् तस्मै॑ द्वितीय॒मुदय॑च्छत् सोऽब्र॑वीन्मा मे प्र हार॑स्ति वा इ॒दं
मयि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते प्र दा॑स्यामीति- [ ] 1

TS 6.5.1.2

तस्मा॑ उ॒क्थ्यमे॒व प्राय॑च्छत् तस्मै॑ तृतीय॒मुदय॑च्छत् तं वि॒ष्णुर॑न्वतिष्ठत
जहीति॑ सोऽब्र॑वीन्मा मे प्र हार॑स्ति वा इ॒दं मयि॑ वी॒र्यं॑ तत् ते प्र
दा॑स्यामीति॒ तस्मा॑ उ॒क्थ्यमे॒व प्राय॑च्छत् तं निर्मा॑यं भू॒तम॑हन् य॒ज्ञो हि
तस्य॑ मा॒याऽऽसीद्-यदु॒क्थ्यो गृ॒ह्यत॑ इन्द्रि॒यमे॒व- [ ] 2

TS 6.5.1.3

तद् वी॒र्यं॑ य॒जमानो॑ भ्रातृ॒व्यस्य॑ वृ॒ङ्क्ते॑ इन्द्रा॒य त्वा बृ॒हद्-वते॑ वय॒स्वत॑
इत्या॒हेन्द्रा॒य हि स तं॑ प्राय॑च्छत् तस्मै॑ त्वा वि॒ष्णावे॑ त्वेत्या॒ह यदे॒व

विष्णु॒रन्वति॑ष्ठत ज॒हीति॑ तस्मा॒द्-विष्णु॑मन्वाभजति त्रि॒र्निर्गृ॑ह्णाति त्रि॒र्हि
स तं तस्मै॑ प्रायच्छ॒देष॑ ते योनिः पुन॑र्हविरसीत्याह

पुनः॑पुन- [ ] 3

TS 6.5.1.4

-ह्य॑स्मा-त्रि॒र्गृह्णा॑ति चक्षु॒र्वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ यदु॒क्थ्य॑-स्तस्मा॑दु॒क्थ्य॑
हु॒तः सो॒मा अ॒न्वाय॑न्ति तस्मा॑दात्मा चक्षु॒रन्वे॑ति तस्मा॒देकं॑ य॒न्तं
ब॒हवोऽनु॑ यन्ति तस्मा॒देको॑ ब॒हूनां॑ भ॒द्रो भ॑वति तस्मा॒देको॑ ब॒ह्वीर्जा॑या
वि॒न्दते॑ यदि का॒मये॑ता-ध्व॒र्यु-रा॒त्मानं॑ य॒ज्ञ य॒शसे॑ना-र्प॒येय॑-
मि॒त्यन्तरा॑ऽह॒वनीयं॑ च ह॒विर्धा॑नं च तिष्ठ॒न्नव॑ नये- [ ] 4

TS 6.5.1.5

दा॒त्मान॑मे॒व य॒ज्ञय॑श॒सेना॑र्पयति यदि का॒मये॑त यज॒मानं॑
य॒ज्ञ य॒शसे॑ना-र्प॒येय॑-मि॒त्यन्तरा॑ स॒दोह॑वि॒र्धाने॑ तिष्ठ॒न्नव॑
नये॒द्-यज॑मानमे॒व य॒ज्ञय॑श॒सेना॑-र्पयति यदि का॒मये॑त स॒दस्यान्॑
य॒ज्ञ य॒शसे॑ना-र्प॒येय॑मि॒ति स॒द आ॒लभ्या॑व नयेथ् स॒दस्या॑ने॒व
य॒ज्ञय॑श॒सेना॑र्पयति ॥ 5

(इती॑ - न्द्रि॒यमे॒व - पुनः॑ पुन - न॒येत् - त्रय॑स्त्रि॒शच्च॑) (A1)

TS 6.5.2.1

आयु॒र्वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ यद् ध्रु॒व उत्त॑मो ग्र॒हाणां॑ गृह्य॒ते तस्मा॑दायुः
 प्रा॒णाना॑मुत्त॒मं मू॒र्धनं॑ दि॒वो अ॒रतिं॑ पृथि॒व्या इत्या॑ह मू॒र्धनमे॒वैनं॑
 स॒माना॑नां करोति वैश्वा॒नर॑मृ॒ताय॑ जा॒तम॒ग्निमि॑त्याह वैश्वा॒नरं॑ हि
 दे॒वत॑याऽऽयु॒रुभ॑यतो वैश्वा॒नरो गृह्य॑ते तस्मा॑दुभ॒यतः॑ प्रा॒णा अध॑स्ता-
 च्चोप॑रिष्ठा-च्चादि॒र्धनो॑ऽन्ये ग्र॒हा गृह्य॑न्तेऽर्ध्नी ध्रु॒वस्तस्मा॑- [ ] 6

TS 6.5.2.2

-द॒र्ध्यवा॑ङ् प्रा॒णोऽन्ये॑षां प्रा॒णाना॑मुपो॒प्तेऽन्ये॑ ग्र॒हाः सा॒द्यन्ते॑ऽनुपो॒प्ते
 ध्रु॒वस्तस्मा॑-द॒स्थान्याः॑ प्र॒जाः प्र॒ति तिष्ठ॑न्ति मा॒सेना॑न्या अ॒सुरा॑ वा
 उत्त॑रतः पृथि॒वीं पर्या॑चि॒कीर्ष॑न् तां दे॒वा ध्रु॒वेणा॑दृ॒हन् तद् ध्रु॒वस्य॑
 ध्रु॒वत्वं य॑द् ध्रु॒व उत्त॑रतः सा॒द्यते॑ धृ॒त्या आयु॒र्वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑
 यद् ध्रु॒व आ॒त्मा हो॒ता यद्धो॑तृच॒मसे॑ ध्रु॒व-म॒वन॑य॒त्यात्म॑न्नेव
 य॒ज्ञस्या॑- [ ] 7

TS 6.5.2.3

-यु॒र्दधा॑ति पु॒रस्ता॑दुक्थस्या॒वनी॑य इत्या॑हुः पु॒रस्ता॑द॒ध्यायु॑षो भु॒ङ्क्ते
 म॒द्ध्यतो॑ऽवनी॒य इत्या॑हुर्म॒द्ध्यमे॑न ह्यायु॑षो भु॒ङ्क्ते उत्त॑रा॒र्धेऽवनी॑य

इत्याहु॒रु॒त्तमे॒न ह्या॒युषो॒ भुङ्क्ते॑ वै॒श्वदे॒व्यामृ॒चि श॒स्यमा॒नाया॒मव॒ नय॑ति
वै॒श्वदे॒व्यो वै प्र॒जाः प्र॒जास्वे॒वाऽऽ*यु॑र्दधाति ॥ 8

(ध्रु॒वस्तस्मा॑ – दे॒व य॒ज्ञस्यै॑ – का॒न्नच॑त्वा॒रि॒श॒च्च) (A2)

TS 6.5.3.1

य॒ज्ञेन॒ वै दे॒वाः सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॒यन् तेऽम॑न्यन्त॒ मनु॒ष्या
नोऽन्वा॑भविष्यन्तीति॒ ते सँव॑त्सरेण॒ योप॑यित्वा सु॒वर्गं॑ लो॒कमा॒यन्
तमृ॑षय॒ ऋतु॑ग्रहैरे॒वानु॒ प्राजा॑नन्. यदृ॒तुग्रा॑ गृह्यन्ते सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्य॑
प्र॒जात्यै॑ द्वाद॒श गृह्य॑न्ते द्वाद॒श मा॒साः सँव॑त्सरः सँव॑त्सरस्य॒ प्र॒जात्यै॑
सह॑ प्रथ॒मौ गृह्ये॑ते स॒होत्त॑मौ तस्मा॒द् द्वौद्वा॑वृ॒तू उ॒भयो॑मुख-मृ॒तुपा॑त्रं
भव॑ति को- [ ] 9

TS 6.5.3.2

हि तद्-वे॒द यत॑ ऋ॒तूनां॑ मुख॒मृ॒तुना॒ प्रे॒ष्येति॒ षट् कृ॑त्व आ॒ह
षड्वा॑ ऋ॒तव॑ ऋ॒तूने॒व प्री॑णात्यृ॒तुभि॑रिति॒ चतु॑श्चतु॒ष्पद॑ ए॒व प॒शून्
प्री॑णाति॒ द्विः पु॒नर्.ऋ॒तुना॑ऽऽह॒ द्वि॒पद॑ ए॒व प्री॑णात्यृ॒तुना॒ प्रे॒ष्येति॒
षट् कृ॑त्व आ॒हर्तु॑भि॒रिति॒ चतु॑स्तस्मा॒-च॒तुष्पा॑दः प॒शव॑
ऋ॒तूनु॑प जी॒वन्ति॒ द्विः- [ ] 10

TS 6.5.3.3

पुनर्ऋ॒तुनाऽऽह॑ तस्माद्-द्वि॒पादश्चतु॑ष्पदः प॒शूनुप॑ जी॒वन्त्य॑तुना
 प्रेष्येति॑ षट् कृ॒त्व आ॒हर्तु॑भिरिति॑ चतु॒र्द्विः पुनर्ऋ॒तुनाऽऽहा॑
 ऽऽक्र॑मणमे॒व तथ् सेतुं॑ य॒जमानः॑ कुरु॒ते सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्य॑ सम॒ष्ट्यै
 नान्योऽन्य॑मनु प्रप॑द्येत॒ यदन्योऽन्य॑मनु प्रप॑द्येत॒र्तुर्ऋ॒तुमनु॑ प्रप॑द्येत॒र्तवो॑
 मो॒हुकाः स्युः- [ ] 11

TS 6.5.3.4

प्रसि॑द्धमे॒वा-द॒ध्वर्यु॑र्दक्षि॒णेन॑ प्रप॑द्यते प्रसि॑द्धं प्र॒तिप्र॑स्थातो॒त्तरेण॑
 तस्मा॑दादित्यः षण्मा॒सो दक्षि॑णेनैति॒ षडु॑त्तरेणो-प॒याम॑गृहीतोऽसि स॒ꣳ
 सर्पोऽस्य॑ꣳहस्प॒त्याय॑ त्वेत्या॒हास्ति॑ त्रयो॒दशो॑ मा॒स इत्या॑हुस्तमे॒व तत्
 प्री॑णाति ॥ 12

(को - जी॒वन्ति॑ द्विः - स्यु - श्रु॑तुस्त्रिꣳशच्च) (A3)

TS 6.5.4.1

सु॒वर्गाय॑ वा ए॒ते लो॒काय॑ गृह्यन्ते॒ यदृ॑तुग्रहा ज्योति॑रिन्द्रा॒ग्नी
 यदै॑न्द्रा॒ग्नमृ॑तुपा॒त्रेण॑ गृह्णाति॒ ज्योति॑रे॒वास्मा॑ उप॒रि॑ष्ठाद्-दधाति
 सु॒वर्गस्य॑ लो॒कस्यानु॑ख्यात्या ओजो॒भृतौ॑ वा ए॒तौ दे॒वानां॑ य॒दिन्द्रा॑ग्नी

यदैन्द्रा॒ग्नो गृ॒ह्यत ओज॑ ए॒वाव रु॒न्धे वैश्व॑दे॒वꣳ शु॒क्रपा॑त्रेण
गृ॒ह्णाति॑ वैश्व॑दे॒व्यो वै प्र॒जा अ॒सावा॑दि॒त्यः शु॒क्रो यद्-वैश्व॑दे॒वꣳ
शु॒क्रपा॑त्रेण गृ॒ह्णाति॑ तस्मा॑द॒सावा॑दि॒त्यः- [ ] 13

TS 6.5.4.2

सर्वाः॑ प्र॒जाः प्र॒त्यङ्मु॑देति॒ तस्मा॑त् सर्व॑ ए॒व म॑न्यते मां प्र॒त्युद॑गादि॒ति
वैश्व॑दे॒वꣳ शु॒क्रपा॑त्रेण गृ॒ह्णाति॑ वैश्व॑दे॒व्यो वै प्र॒जास्तेजः॑ शु॒क्रो यद्-
वैश्व॑दे॒वꣳ शु॒क्रपा॑त्रेण गृ॒ह्णाति॑ प्र॒जास्वे॒व तेजो॑ दधाति ॥ 14

(तस्मा॑द॒सावा॑दि॒त्य - स्त्रि॑ꣳश॒च्च) (A4)

TS 6.5.5.1

इन्द्रो॑ म॒रुद्भिः॑ साँ॒विद्ये॑न मा॒द्ध्यन्दि॑ने स॒वने वृ॒त्रम॑हन्. यन्मा॑द्ध्यन्दि॒ने
स॒वने म॑रु॒त्वती॑या गृ॒ह्यन्ते॑ वा॒र्त्रघ्ना॑ ए॒व ते य॑ज॒मान॑स्य गृ॒ह्यन्ते॑ तस्य
वृ॒त्रं ज॒घ्नुष॑ ऋ॒तवो॑ऽमु॒ह्यन्त्स॑ ऋ॒तुपा॑त्रेण म॒रुत्व॑ती॒यान॑गृ॒ह्णात् ततो॑ वै
स ऋ॒तून् प्रा॑जा॒नाद्-यद्दृ॑तुपा॒त्रेण॑ म॒रुत्व॑ती॒या गृ॒ह्यन्त॑ ऋ॒तूनां॑ प्र॒जात्यै॑
वज्रं॑ वा॒ एतं॑ य॒जमा॑नो भ्रातृ॒व्याय॑ प्र॒ हरति॑ यन्म॑रु॒त्वती॑या उदे॒व
प्र॒थमे॑न- [ ] 15

TS 6.5.5.2

यच्छति॑ प्र॒ हरति॑ द्वितीये॑न स्तृणु॑ते तृतीये॑नाऽऽ*यु॒धं वा॑ ए॒तद्-
यज॑मानः स॒ ऽ स्फुर॑ते यन्मरु॒त्वतीया॑ ध॒नुरे॒व प्रथ॑मो ज्या द्वितीय॑
इषु॑स्तृतीयः॒ प्रत्ये॒व प्रथ॑मेन॒ धत्ते॒ विसृ॑जति द्वितीये॑न वि॒द्ध्यति॑
तृतीये॑नेन्द्रो वृ॒त्रं ह॒त्वा परा॑ं पराव॑त-मगच्छ-दपारा॑धमि॒ति मन्य॑मानः
स हरि॑तोऽभव॑त् स ए॒तान् मरु॒त्वतीया॑-ना॒त्मस्पर्॑णा-नपश्य॑त्
तान॑गृह्णीत- [ ] 16

TS 6.5.5.3

प्राण॑मे॒व प्रथ॑मेना-स्फृणु॑तापा॒नं द्वितीये॑नाऽऽत्मा॑नं तृतीये॑नाऽऽत्मस्पर्॑णा
वा ए॒ते यज॑मानस्य गृह्य॑न्ते यन्मरु॒त्वतीयाः॑ प्राण॑मे॒व प्रथ॑मेन
स्फृणु॑तेऽपा॒नं द्वितीये॑नाऽऽ*त्मा॑नं तृतीये॑नेन्द्रो वृ॒त्रम॑हन् तं दे॒वा अब्रु॑वन्
म॒हान् वा अ॒यम॑भू॒द्यो वृ॒त्रम॑वधी॒दिति॑ तन्महेन्द्र॑स्य महेन्द्र॑त्व॒ं स ए॒तं
माहेन्द्र॑-मु॒द्धार-मुद॑हरत वृ॒त्रं ह॒त्वाऽन्या॑सु दे॒वता॑स्व ( )
धि॒ यन्मा॑हेन्द्रो गृह्य॑त उ॒द्धार॑मे॒व तं यज॑मान उ॒द्धर॑तेऽन्या॑सु प्र॒जास्वधि॑

शुक्रपात्रेण गृह्णाति यजमानदेवत्यो वै माहेन्द्रस्तेजः शुक्रो
यन्माहेन्द्रः शुक्रपात्रेण गृह्णाति यजमान एव तेजो दधाति ॥ 17

(प्रथमेना - गृह्णीत - देवतास्व - षाविंशतिश्च) (A5)

TS 6.5.6.1

अदितिः पुत्रकामा साद्ध्येभ्यो देवेभ्यो ब्रह्मौदनमपचत् तस्या
उच्छेषणमददुस्तत् प्राश्नाथ् सा रेतोऽधत्त तस्यै चत्वार आदित्या
अजायन्त सा द्वितीयमपचत् साऽमन्यतोच्छेषणान्म इमेऽजत
यदग्रे प्राशिष्यामीतो मे वसीयाऽसो जनिष्यन्त इति साऽग्रे प्राश्नाथ्
सा रेतोऽधत्त तस्यै व्यृद्धमाण्डमजायत साऽऽदित्येभ्य एव- [ ] 18

TS 6.5.6.2

तृतीयमपचद्-भोगाय म इदं श्रान्तमस्त्विति तेऽब्रुवन् वरं वृणामहै
योऽतो जायाता अस्माकं स एकोऽसद्योऽस्य प्रजायामृद्ध्यता
अस्माकं भोगाय भवादिति ततो विवस्वानादित्यो ऽजायत तस्य वा
इयं प्रजा यन्मनुष्यास्तास्वेक एवर्द्धो यो यजते स देवानां भोगाय
भवति देवा वै यज्ञा- [ ] 19

TS 6.5.6.3

—दृ॒द्र—म॒न्तरा॒यन्त् स आ॒दि॒त्या॒नन्वा॒क्रम॒त ते द्वि॒दे॒व॒त्यान् प्रा॒प॒द्यन्त॒
तान् न प्र॒ति प्रा॒यच्छन् तस्मा॒दपि व॒द्ध्यं प्र॒पन्नं न प्र॒ति प्र॒यच्छन्ति॒
तस्मा॒द् द्वि॒दे॒व॒त्यैभ्य आ॒दि॒त्यो निर्गृ॑ह्यते यदु॒च्छे॒षणा—दजा॑यन्त॒
तस्मा॒दु॒च्छे॒षणाद्—गृ॒ह्यते ति॒सृभि॑र् ऋ॒ग्भिर्गृ॑ह्णाति मा॒ता पि॒ता
पु॒त्रस्त॑दे॒व तन्मि॑थु॒नमु॒ल्बं गर्भो॑ ज॒रायु॑ तदे॒व तन्— [ ] 20

TS 6.5.6.4

—मि॒थु॒नं प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्य ऊ॒र्ग॒र्दधि॑ द॒ध्ना म॒द्ध्यतः॑
श्री॒णा॒त्यूर्ज॑मे॒व प॒शूनां॑ म॒द्ध्यतो॑ द॒धाति॑ शृ॒तात॒ङ्क्ये॑न मे॒द्ध्यत्वा॒य
तस्मा॒दामा॑ प॒क्वं दु॒हे प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्यः परि॑श्रि॒त्य गृ॑ह्णाति
प्रति॒रु॒द्ध्यैवा॒स्मै प॒शून् गृ॑ह्णाति प॒शवो॑ वा ए॒ते यदा॑दि॒त्य ए॒ष रु॒द्रो
यद॒ग्निः परि॑श्रि॒त्य गृ॑ह्णाति रु॒द्रादे॒व प॒शून्त॑र्द॒धा— [ ] 21

TS 6.5.6.5

—त्ये॒ष वै वि॒वस्वा॒नादि॒त्यो यदु॑पा॒ꣳ शु॒स॒व॒नः स ए॒तमे॒व सो॒मपी॒थं
परि॑ श॒य आ तृ॑तीय॒स॒व॒नाद्—वि॒वस्व॑ आदि॒त्यैष॑ ते सो॒मपी॒थ इ॒त्याह॑
वि॒वस्व॑न्तमे॒वाऽऽ*दि॒त्यꣳ सो॒मपी॒थेन॑ स॒म॒र्ध॒यति॑ या दि॒व्या

वृष्टि॑स्तया॑ त्वा॑ श्री॒णामी॒ति वृष्टि॑कामस्य श्री॒णीयाद्-वृष्टि॑मेवाव॒ रुन्धे॑
यदि॑ ताज॒क् प्र॒स्कन्दे॒द्-वर्षु॑कः पर्जन्यः॑ स्याद्यदि॑ चिरमवर्षु॑को न
( ) सादय॑त्यसन्नाद्धि॒ प्रजाः॑ प्रजायन्ते॒ नानु॑ वषट् करोति
यदनु॑वषट्कुर्याद्-रुद्रं॑ प्रजा॒ अन्वव॑सृजेन्न हु॒त्वान्वी॑क्षेत॒ यदन्वी॑क्षेत
चक्षु॑रस्य प्र॒मायु॑कः स्यात् तस्मान्नान्वी॑क्ष्यः ॥ 22

(एव - य॒ज्ञा - ज्ज॒रायु॑ तदेव॒ तद् - न्तर्द॑धाति - न -
सप्तविं॑शतिश्च) (A6)

TS 6.5.7.1

अन्तर्या॑मपात्रेण॑ सावि॒त्रमा॒ग्रय॑णाद्-गृह्णा॑ति प्रजाप॑तिर्वा एष
यदा॒ग्रय॑णः प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय न सादय॑त्यसन्नाद्धि॒ प्रजाः॑ प्रजायन्ते॒
नानु॑ वषट् करोति॒ यदनु॑वषट्कुर्याद्-रुद्रं॑ प्रजा॒ अन्वव॑सृजेदेष वै
गाय॑त्रो दे॒वानां॑ यथ् सवि॒तैष गाय॑त्रियै लो॒के गृह्य॑ते यदा॒ग्रय॑णो
यदन्तर्या॑मपात्रेण॑ सावि॒त्रमा॒ग्रय॑णाद्-गृह्णा॑ति स्वादे॒वैनं॑ योने॒र्निर्गृह्णा॑ति
विश्वे॑- [ ] 23

TS 6.5.7.2

दे॒वास्तृ॒तीय॑ꣳ स॒वनं॑ नोद॒यच्छन्॑ ते स॒वितारं॑ प्रा॒तस्स॒वनभा॑गꣳ
सन्तं॑ तृ॒तीयस॒वनम॒भि पर्य॑णयन् ततो॒ वै ते तृ॒तीयꣳ स॒वनमु॑दयच्छन्.
यत् तृ॒तीयस॒वने सा॒वित्रो॑ गृह्यते तृ॒तीयस्य॑ स॒वनस्यो॑द्यत्यै
स॒वितृपा॑त्रेण वै॒श्वदे॒वं कल॑शाद्-गृह्णाति वै॒श्वदे॒व्यो वै प्र॒जा वै॒श्वदे॒वः
कल॑शः स॒विता प्र॑स॒वानामी॒शे यथ् स॒वितृपा॑त्रेण वै॒श्वदे॒वं कल॑शाद्-
गृह्णाति स॒वितृप्र॑सूत ए॒वास्मै॑ प्र॒जाः प्र- [ ] 24

TS 6.5.7.3

ज॒नय॑ति सो॒मे सोम॑म॒भि गृह्णा॑ति रे॒त ए॒व तद्-द॑धाति सु॒शर्मा॑ऽसि
सुप्र॑तिष्ठान इत्याह सो॒मे हि सोम॑म॒भिगृह्णा॑ति प्र॒तिष्ठि॑त्या ए॒तस्मिन् वा
अपि॑ ग्र॒हे म॒नुष्यै॑भ्यो दे॒वेभ्यः॑ पि॒तृभ्यः॑ क्रि॒यते सु॒शर्मा॑ऽसि सुप्र॑तिष्ठान
इत्याह म॒नुष्यै॑भ्य ए॒वैतेन॑ करोति बृ॒हदि॑त्याह दे॒वेभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोति
नम॑ इत्याह पि॒तृभ्य॑ ए॒वैतेन॑ करोत्ये ( ) ता॒वती॑ वै दे॒वता॑स्ताभ्य
ए॒वैनꣳ सर्वा॑भ्यो गृह्णात्येष ते योनिर्वि॒श्वैभ्य॑स्त्वा दे॒वेभ्य॑ इत्याह
वै॒श्वदे॒वो ह्येषः॑ ॥ 25

(वि॒श्वे – प्र – पि॒तृ॒भ्य ए॒वैते॒न क॒रोत्ये – का॒न्नवि॒श्र॒तिश्च) (A7)

TS 6.5.8.1

प्रा॒णो वा ए॒ष यदु॒पा॒शु-र्यदु॒पा॒शुपा॒त्रेण॑ प्रथ॒मश्चो॒त्त॒मश्च॑ ग्र॒हौ
गृ॒ह्येते॑ प्रा॒णमे॒वानु॑ प्र॒यन्ति॑ प्रा॒णम॒नूद्य॑न्ति प्र॒जाप॑तिर्वा ए॒ष यदा॑ग्र॒यणः॑
प्रा॒ण उ॒पा॒शुः प॒त्नीः प्र॒जाः प्र॒ जन॑यन्ति यदु॒पा॒शुपा॒त्रेण॑
पा॒त्नीव॑तमा॒ग्र॒यणाद्-गृ॒ह्णाति॑ प्र॒जानां॑ प्र॒जन॑नाय तस्मा॒त् प्रा॒णं प्र॒जा
अनु॑ प्र जा॒यन्ते॑ दे॒वा वा इ॒त इ॒तः प॒त्नीः सु॒वर्गं- [ ] 26

TS 6.5.8.2

ँलो॒कम॑जिगा॒श्व॒सन् ते सु॒वर्गं॑ ँलो॒कं न प्रा॑जा॒नन् त ए॒तं
पा॒त्नीव॑तमप॒श्यन् तम॑गृ॒ह्णत॑ ततो॒ वै ते सु॒वर्गं॑ ँलो॒कं प्रा॑जा॒नन् यत्
पा॒त्नीव॑तो गृ॒ह्यते॑ सु॒वर्ग॑स्य लो॒कस्य॑ प्र॒ज्ञा॒त्यै स सो॒मो ना॑तिष्ठत स्त्री॒भ्यो
गृ॒ह्यमा॑णस्तं घृ॒तं ँव॑ज्रं कृ॒त्वाऽघ्न॑न् तं नि॒रिन्द्रि॑यं भू॒तम॑गृ॒ह्णन् तस्मा॑त्
स्त्रि॒यो नि॒रिन्द्रि॑या अ॒दाया॑दी॒रपि॑ पा॒पात् पु॒श्व॑ उप॒स्ति॒तरं- [ ] 27

TS 6.5.8.3

ँव॑दन्ति यद्-घृ॒तेन॑ पा॒त्नीव॑त॒ श्री॒णाति॑ व॒ज्रेणै॒वैनं॑ ँव॒शे कृ॒त्वा
गृ॒ह्णा-त्यु॑प॒याम॑गृ॒हीतो॑ऽसी॒त्याहे॒यं ँवा॑ उप॒याम॑स्तस्मा॒दिमां॑

प्र॒जा अनु॒ प्र जा॑यन्ते बृ॒हस्प॑तिसुतस्य त इत्या॑ह ब्र॒ह्म वै दे॒वानां॑
 बृ॒हस्प॑तिर्ब्र॒ह्मणै॑वास्मै प्र॒जाः प्र जन॑यतीन्द्रो इत्या॑ह रे॒तो वा
 इन्द्रू॑ रे॒त ए॒व तद्-द॑धातीन्द्रियाव इ- [ ] 28

TS 6.5.8.4

-त्या॑ह प्र॒जा वा इन्द्रि॑यं प्र॒जा ए॒वास्मै॑ प्र जन॑यत्यग्ना(3)
 इत्या॑हाग्निर्वै रे॒तोधाः॑ प॒त्नीव॑ इत्या॑ह मिथु॒नत्वा॑य स॒जूर्दे॒वेन॑ त्वष्ट्रा
 सोमं॑ पि॒बेत्या॑ह त्वष्ट्रा॒ वै प॑शूनां मिथु॒नानां॑ रूप॒कृद्-रूप॑मे॒व प॑शुषु
 दधा॑ति दे॒वा वै त्वष्ट्रा॑रमजिघा॒सन्थ् स प॒त्नीः प्रा॑पद्यत तं न प्रति
 प्राय॑च्छन् तस्मा॒दपि॑- [ ] 29

TS 6.5.8.5

वद्ध्यं॑ प्रपन्नं न प्रति प्रय॑च्छन्ति तस्मा॒त् पा॒त्नीव॑ते त्वष्ट्रेऽपि॑ गृह्यते
 न सा॑दयत्यसन्नाद्धि प्र॒जाः प्रजा॑यन्ते नानु॑ वषट् करोति यदनु॑वषट्
 कुर्या॑द्-रु॒द्रं प्र॒जा अ॒न्वव॑सृजेद्-यन्नानु॑वषट्कुर्या॑द्-द॒शान्त॑-म॒ग्नीथ्
 सोमं॑ भक्षयेदुपा॒श्वनु॑ वषट् करोति न रु॒द्रं प्र॒जा अ॒न्वव॑सृजति
 शान्त॑म॒ग्नीथ् सोमं॑ भक्षय॒त्यग्नी॑-त्रेष्टु॒रुप॑स्थमा सीद- [ ] 30

TS 6.5.8.6

नेष्टः॑ पत्नी॑-मु॒दानयेत्या॑हा-ग्नी॒देव॑ नेष्ट॑रि रेतो॑ दधाति॑ नेष्टा॑
 पत्नियामुद्-गात्रा॑ सं ख्यापयति॑ प्रजापति॑र्वा एष॑ यदुद्गाता॑ प्रजानां॑
 प्रजन॑नायाप॒ उप॒ प्र॒ वर्तयति॑ रेत॑ ए॒व तथ्॑ सिञ्चत्यूरु॑णोप॒ प्र
 वर्तय॑त्यूरुणा॒ हि रेतः॑ सिच्यते॑ नग्नं॑ कृत्यो-रुमुप॑ प्र वर्तयति॑ यदा
 हि नग्न॑ ऊरुर्भवत्यथ॑ मिथुनी॑ ( ) भवतोऽथ॑ रेतः॑ सिच्यतेऽथ॑ प्रजाः॑
 प्र जायन्ते ॥ 31

(पत्नीः॑ सु॒वर्ग - मुप॑स्ति॒तर - मि॒न्द्रियाव॑ इत्य - पि - सीद -
 मिथु॑न्य - षौ च) (A8)

TS 6.5.9.1

इन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑हन् तस्य॑ शीर्षक॑पाल-मुदौ॑ब्जथ् स द्रो॑णकलशोऽभवत्
 तस्मा॑त् सोमः॑ समस्र॑वथ् स हारि॑योजनोऽभवत् तं व्य॑चिकि॒त्स-
 ज्जु॒हवानी॑(3) मा हौषा॑(3)मिति॑ सोऽम॑न्यत यद्धो॑ष्याम्याम॑ हौष्यामि॑
 यन्न॑ होष्यामि॑ यज्ञ॑वेशसं॑ करिष्यामीति॑ तमदि॑ध्रयत॒ होतु॑
 सोऽग्नि॑रब्रवीन्न॒ मय्याम॑ हौष्य॑सीति॒ तं धा॑नाभिरश्रीणात्- [ ] 32

TS 6.5.9.2

त॒ञ् शृ॒तं भू॒तम॑जुहो॒द्-य॒द्भाना॑भिर्. हा॒रियो॑जनञ् श्री॒णाति॑ शृ॒तत्वा॑य
 शृ॒तमे॒वैनं॑ भू॒तं जु॑होति ब॒ह्वीभिः॑ श्री॒णात्ये॒तावती॑-रे॒वास्या॑-मु॒ष्मिन्
 'लो॒के का॑मदु॒घा भ॑वन्त्यथो ख॒ल्वाहु॑रेता वा इन्द्र॒स्य पृ॑श्नयः
 का॑मदु॒घा य॒द्भारि॑योजनीरिति तस्मा॒द्-ब॒ह्वीभिः॑ श्री॒णीया॑दृ॒ख्सामे॑ वा
 इन्द्र॒स्य ह॑री सोम॒पानौ॑ तयोः परि॒धय॑ आ॒धानं॑ 'यद॑प्र॒हृत्य॑ परि॒धी-
 ज्जु॒हुया॑-दन्तरा॒धाना॑भ्यां- [ ] 33

TS 6.5.9.3

घा॒सं प्र॑ यच्छेत् प्र॒हृत्य॑ परि॒धीज्जु॑होति निरा॒धाना॑भ्यामे॒व घा॒सं प्र॑
 यच्छ॑त्यु॒न्नेता॑ जुहोति या॒तयामे॒व ह्येत॑र्ह्य॒द्ध्वर्युः॑ स्व॒गाकृ॑तो
 यद॑द्ध्व॒र्युर्जु॑हुयाद्-यथा वि॒मुक्तं॑ पु॒नर्यु॑नक्ति ता॒दृगे॒व तच्छी॑र्ष-
 न्नाधि॒निधाय॑ जुहोति शी॒र्षतो॑ हि स स॒मभव॑द्-वि॒क्रम्य॑ जुहोति
 वि॒क्रम्य॑ हीन्द्रो वृ॒त्रम॑हन्त् समृ॒द्ध्यै प॑शवो वै हा॒रियो॑जनीर्यथ्
 संभि॒न्द्याद॑ल्पा- [ ] 34

TS 6.5.9.4

ए॒नं प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॑ उप॒तिष्ठे॒रन् यन्न॑ सं॒भिन्द्याद्-ब॒हव॑ ए॒नं
प॒शवो॑ऽभु॒ञ्जन्त॑ उप॒ तिष्ठे॒रन् मन॑सा सं बा॒धत॑ उ॒भयं॑ क॒रोति॑ ब॒हव॑
ए॒वैनं॑ प॒शवो॑ भु॒ञ्जन्त॑ उप॒ तिष्ठन्त॑ उ॒न्नेतर्यु॑प॒हवमि॑च्छन्ते य ए॒व
तत्र॑ सोम॒पीथ॑स्तमे॒वाव रु॑न्धत उत्तर॒वेद्यां॑ नि॒वप॑ति प॒शवो॑ वा उत्तर॒वेदिः॑
प॒शवो॑ हा॒रियो॒जनीः॑ प॒शुष्वे॒व प॒शून् प्र॑ति ष्ठा॒पय॑न्ति ( ) ॥ 35

(अ॒श्रीणा॑ - द॒न्तरा॑धानाभ्या - म॒ल्पाः॑ - स्था॒पय॑न्ति) (A9)

TS 6.5.10.1

ग्र॒हान् वा॑ अनु प्र॒जाः प॒शवः॑ प्र जा॒यन्त॑ उपा॒ञ्चन्तर्या॑-मा॒वजा॒वयः॑
शु॒क्राम॒न्थिनौ॑ पु॒रुषा॑ ऋ॒तुग्र॒हा-ने॑क॒शफा॑ आ॒दित्य॑ग्र॒हं गा॒व
आ॒दित्य॑ग्र॒हो भू॑यि॒ष्ठाभि॑र् ऋ॒ग्भिर्गृ॑ह्यते तस्मा॒द्-गा॒वः प॒शूनां॑ भू॑यि॒ष्ठा
यत् त्रि॒रुपा॑ञ् शु॒ञ् हस्ते॑न वि॒गृह्णा॑ति तस्मा॒द् द्वौ त्री॒नजा॑
ज॒नय॑त्य॒थाव॑यो भू॒यसीः॑ पि॒ता वा ए॒ष यदा॑ग्र॒यणः॑ पु॒त्रः क॒लशो॑
यदा॑ग्र॒यण॑ उप॒दस्ये॑त् क॒लशा॑द्-गृ॒ह्णीया॑द्-य॒था पि॒ता- [ ] 36

TS 6.5.10.2

पु॒त्रं क्षि॒त उप॒धाव॑ति ता॒दृगे॒व तद्य॑त् क॒लश॑ उप॒दस्ये॑-दा॒ग्रय॑णाद्-
 गृ॒ह्णीया॑द्-यथा पु॒त्रः पि॒तरं॑ क्षि॒त उप॒धाव॑ति ता॒दृगे॒व तदा॑त्मा वा
 ए॒ष य॒ज्ञस्य॑ यदा॒ग्रय॑णो यद्ग्र॒हो वा क॒लशो॑ वोप॒दस्ये॑-दा॒ग्रय॑णाद्-
 गृ॒ह्णीया॑दा॒त्मन॑ ए॒वाधि॑ य॒ज्ञं निष्क॑रोत्यवि॒ज्ञातो॑ वा ए॒ष गृ॒ह्यते॑
 यदा॒ग्रय॑णः स्था॒ल्या गृ॒ह्णाति॑ वाय॒व्येन॑ जुहोति तस्माद्- [ ] 37

TS 6.5.10.3

ग॒र्भेणा॑ वि॒ज्ञातेन॑ ब्र॒ह्महा॑ ऽव॒भृथ॑मव॒ यन्ति॑ परा॒ स्था॒लीर॑स्यन्त्युद्-
 वाय॒व्यानि॑ हरन्ति तस्मा॒त् स्त्रियं॑ जा॒तां परा॑ऽस्यन्त्युत् पु॒मां स॑
 हरन्ति॑ यत् पु॒रोरु॑चमाह॒ यथा॑ वस्य॒स आ॒हर॑ति ता॒दृगे॒व तद्-यद्-ग्र॑हं
 गृ॒ह्णाति॑ यथा॒ वस्य॑स आ॒हृत्य॑ प्रा॒ऽऽह॑ ता॒दृगे॒व तद्-यथ् सा॒दय॑ति यथा॒
 वस्य॑स उप॒निधा॑या-प॒क्राम॑ति ता॒दृगे॒व तद् य ( ) द्वै य॒ज्ञस्य॑ सा॒म्ना
 यजु॑षा क्रि॒यते॑ शिथि॒लं तद्-यद्-चा॒ तद् दृ॒ढं पु॒रस्ता॑दुपयामा॒ यजु॑षा
 गृ॒ह्यन्त॑ उप॒रिष्ठा॑-दुपयामा॒ ऋ॒चा य॒ज्ञस्य॑ धृ॒त्यै ॥ 38

(यथा॑ पि॒ता-तस्मा॑-द॒पक्रा॑मति ता॒दृगे॒व तद् य-द॒ष्टा द॑श च) (A10)

TS 6.5.11.1

प्रान्यानि॑ पात्राणि॑ युज्यन्ते॑ नान्यानि॑ यानि॑ पराचीनानि॑ प्रयुज्यन्ते॑ऽमुमेव॑
तैर्लोकमभि॑ जयति॑ पराडिव॑ ह्यसौ॑ लोको॑ यानि॑ पुनः॑ प्रयुज्यन्ते॑
इममेव॑ तैर्लोकमभि॑ जयति॑ पुनः॑ पुनरिव॑ ह्ययं॑ लोकोः॑ प्रान्यानि॑
पात्राणि॑ युज्यन्ते॑ नान्यानि॑ यानि॑ पराचीनानि॑ प्रयुज्यन्ते॑ तान्यन्वोषधयः॑
परा॑ भवन्ति॑ यानि॑ पुनः॑- [ ] 39

TS 6.5.11.2

प्रयुज्यन्ते॑ तान्यन्वोषधयः॑ पुनरा॑ भवन्ति॑ प्रान्यानि॑ पात्राणि॑ युज्यन्ते॑
नान्यानि॑ यानि॑ पराचीनानि॑ प्रयुज्यन्ते॑ तान्यन्वारण्याः॑ पशवोऽरण्यमप॑
यन्ति॑ यानि॑ पुनः॑ प्रयुज्यन्ते॑ तान्यनु॑ ग्राम्याः॑ पशवो॑ ग्राममुपावयन्ति॑
यो वै॑ ग्रहाणां॑ निदानं॑ वेद॑ निदानवान्॑ भवत्याज्यमित्युक्थं॑ तद्वै॑
ग्रहाणां॑ निदानं॑ यदुपाञ्शु॑ शस्ति॑ त- [ ] 40

TS 6.5.11.3

-दुपाञ्श्वन्तर्यामयो-र्यदुच्चै-स्तदितरेषां॑ ग्रहाणामेतद्वै॑ ग्रहाणां॑
निदानं॑ य॑ एवं॑ वेद॑ निदानवान्॑ भवति॑ यो वै॑ ग्रहाणां॑ मिथुनं॑ वेद॑
प्र॑ प्रजया॑ पशुभिर्मिथुनैर्जायते॑ स्थालीभिरन्ये॑ ग्रहा॑ गृह्यन्ते॑ वायव्यैरन्ये॑

ए॒तद्वै॑ ग॒रहा॑णां मि॒थुनं॑ यँ ए॒वं वे॒द प्र प्र॒जया॑ प॒शुभि॑र्मि॒थुनै॑र्जा॒यत॑
इन्द्र॑स्त्वष्टुः सोम॑मभीष॒हाऽपि॑ब॒थ् स वि॒ष्वङ्- [ ] 41

TS 6.5.11.4

व्या॑च्छ॒थ् स आ॒त्मन्ना॒रम॑णं नावि॒न्दथ् स ए॒तान॑नुस॒वनं॑
पु॒रोडा॑शा॒नप॑श्यत् तान् निर॒वप॑त् तैर्वै स आ॒त्मन्ना॒रम॑ण-म॒कुरु॑त्
तस्मा॑दनुस॒वनं पु॒रोडा॑शा निरु॒प्यन्ते॑ तस्मा॑दनुस॒वनं पु॒रोडा॑शानां
प्रा॒श्नीया॑दा॒त्म-न्ने॒वाऽऽ*र॑मणं कुरु॒ते नै॒नꣳ सोमो॑ऽति पव॒ते
ब्र॒ह्मवा॑दिनो वदन्ति नर्चा न यजु॒षा प॒ङ्क्ति॑रा॒प्यते॑ऽथ किं ( ) यँ॒ज्ञस्य॑
पा॒ङ्कत्व॑मि॒ति धा॒नाः करं॑भः परि॒वापः पु॒रोडा॑शः पय॒स्या तेन॑
प॒ङ्क्ति॑रा॒प्यते॑ तद्-य॒ज्ञस्य॑ पा॒ङ्कत्वं॑ ॥ 42

(भव॑न्ति या॒नि पुनः॑ - शꣳस॑ति त - द्वि॒ष्वङ् - किं - चतु॑र्दश च)
(A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – ऽऽयु॒र्वे – य॒ज्ञेन॑ – सु॒वर्गा – येन्द्रो॑ म॒रुद्भि॑ –
रदि॑ति – रन्त॒र्याम॑पा॒त्रेण॑ – प्रा॒ण उ॑पा॒शु पा॒त्रे – णेन्द्रो॑ वृ॒त्रम॑ह॒न्
तस्य॑ – ग्र॒हान् – प्रा॒न्या – न्ये॑काद॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – पु॒नर्. ऋ॒तुना॑ऽऽह – मि॒थुनं॑ प॒शवो॑ –
नेष्टः॑ प॒त्नी – मु॒पा॒श्वन्त॒र्याम॑यो – द्वि॒चत्वा॑रि॒शत्)

First and Last Padam of Fifth Prasnam of 6th Kandam

(इन्द्रो॑ वृ॒त्राय॑ – पा॒ङ्कत्वं)

॥ हरिः॑ ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठकाण्डे पञ्चमः प्रश्नः

समाप्तः ॥

ओं नमः परमात्मने, श्री महागणपतये नमः, श्री गुरुभ्यो नमः

हरिः ओं

6.6 षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः – सोममन्त्रब्राह्मणनिरूपणं

TS 6.6.1.1

सु॒वर्गा॒य वा ए॒तानि॑ लो॒काय॑ हू॒यन्ते॑ यद्-दा॒क्षि॒णानि॑ द्वा॒भ्यां
गा॒र्ह॒पत्ये॑ जु॒होति॑ द्वि॒पाद्-यज॑मानः प्र॒ति॒ष्ठित्या॑ आ॒ग्नी॒द्ध्रे
जु॒होत्यन्त॑रि॒क्ष ए॒वाऽऽ*क्र॑म॒ते स॒दोऽभ्यै॑ति सु॒वर्ग॑मे॒वैनं॑ लो॒कं ग॑मयति
सौ॒री॒भ्यामृ॒ग्भ्यां॑ गा॒र्ह॒पत्ये॑ जु॒होत्य॒मुमे॒वैनं॑ लो॒कं स॒मा॒रो॒हय॑ति
न॒यव॑त्यर्चाऽऽ*ग्नी॒द्ध्रे जु॒होति॑ सु॒वर्ग॑स्य लो॒कस्या॒भिनी॑त्यै दि॒वं ग॑च्छ
सु॒वः प॑तेति॒ हिर॑ण्यं- [ ] 1

TS 6.6.1.2

हु॒त्वोद्-गृ॑ह्णाति सु॒वर्ग॑मे॒वैनं॑ लो॒कं ग॑मयति रू॒पेण॑ वो
रू॒पम॑भ्यैमीत्याह रू॒पेण॑ ह्यासां रू॒पम॑भ्यैति यद्वि॒रण्ये॑न तु॒थो वो
वि॒श्ववे॑दा वि भज॒त्वित्या॑ह तु॒थो ह स्म॒ वै वि॒श्ववे॑दा दे॒वानां॑ दक्षि॒णा
वि भज॑ति तेनै॒वैना॒ वि भज॑त्ये तत् ते अ॒ग्ने रा॒ध- [ ] 2

TS 6.6.1.3

ऐति॑ सोम॑च्यु॒तमि॒त्याह॑ सोम॑च्यु॒त॒७ ह्य॑स्य रा॒ध ऐति॑ तन्मि॒त्रस्य॑ प॒था
 नये॑त्याह॒ शान्त्या॑ ऋ॒तस्य॑ प॒था प्रे॒त च॒न्द्र दक्षि॑णा इत्याह॒ सत्यं॑ वा
 ऋ॒त॒७ स॒त्येनै॒वैना॑ ऋ॒तेन॑ वि भ॒जति॑ य॒ज्ञस्य॑ प॒था सु॒विता॑
 नय॑न्तीरि॒त्याह॑ य॒ज्ञस्य॑ ह्ये॒ताः प॒था यन्ति॑ यद्-दक्षि॑णा
 ॥
 ब्रा॒ह्मण॑म॒द्य रा॒द्ध्यास॑- [ ] 3

TS 6.6.1.4

मृ॒षिमा॑र्षे॒यमि॒त्याहै॒ष वै ब्रा॑ह्मण ऋ॒षिरा॑र्षे॒यो यः शु॑श्रु॒वान्
 तस्मा॑दे॒वमा॒ह वि॑ सु॒वः पश्य॑ व्यन्त॑रि॒क्षमि॒त्याह॑ सु॒वर्गमे॒वैनं॑
 ॥ लो॒कं ग॑मयति यत॑स्व स॒दस्यै॑रि॒त्याह॑ मि॒त्रत्वा॒यास्मद्वा॑त्रा दे॒वत्रा॑
 गच्छ॑त म॒धुम॑तीः प्र॒दाता॒रमा वि॑श॒तेत्या॑ह व॒यमि॒ह प्र॒दाता॒रः
 स्मो॑ऽस्मान्मु॒त्र म॒धुम॑तीरा वि॑श॒तेति॑- [ ] 4

TS 6.6.1.5

वा॒वैत॑दाह॒ हिर॑ण्यं द॒दाति॑ ज्योति॒र्वै हिर॑ण्यं ज्योति॒रेव॑ पु॒रस्ता॑ब्ध॒त्ते
 सु॒वर्ग॑स्य लो॒कस्या॑नु॒ख्यात्या॑ अ॒ग्नीधे॑ द॒दात्य॑ग्निमु॒खाने॑वर्तून् प्री॑णाति

ब्र॒ह्म॒णो॑ द॒दाति॑ प्र॒सू॒त्यै॑ हो॒त्रे द॒दा॒त्या॒त्मा वा ए॒ष य॒ज्ञस्य॑
य॒द्धो॒ताऽऽत्मा॑नमे॒व य॒ज्ञस्य॑ दक्षि॒णाभिः॑ सम॒र्द्धय॑ति ॥ 5

(हि॒रण्य॑ - रा॒थो - रा॒ध्यास॑ - म॒मु॒त्र म॒धु॒मती॑रा वि॒शते॑त्य -
ष्टा॒त्रिं॒शच्च॑) (A1)

TS 6.6.2.1

स॒मिष्ट॑ य॒जूं॒षि जु॑होति य॒ज्ञस्य॑ स॒मिष्ट्यै॑ य॒द्वै य॒ज्ञस्य॑ कू॒रं
य॒द्-वि॒लिष्टं॑ य॒दत्ये॑ति य॒न्नात्ये॑ति य॒दति॑करोति य॒न्नापि॑ क॒रोति॑
तदे॒व तैः॑ प्री॒णाति॑ न॒व जु॑होति न॒व वै पु॑रु॒षे प्रा॒णाः पु॑रु॒षेण॑ य॒ज्ञः
सं॒मि॒तो या॒वा॒ने॒व य॒ज्ञस्तं॑ प्री॒णाति॑ षड् ऋ॒ग्मिया॑णि जु॑होति
षड्वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तू॒ने॒व प्री॑णाति त्री॒णि य॒जूं॒षि- [ ] 6

TS 6.6.2.2

त्रय॑ इ॒मे लो॒का इ॒मा॒ने॒व लो॒कान् प्री॑णाति य॒ज्ञ य॒ज्ञं ग॑च्छ य॒ज्ञप॑तिं
ग॒च्छे॒त्याह॑ य॒ज्ञप॑तिमे॒वैनं॑ गमयति स्वां यो॒निं ग॑च्छे॒त्याह॑ स्वा॒मे॒वैनं॑
यो॒निं गम॑यत्येष ते य॒ज्ञो य॒ज्ञप॑ते स॒हसू॑क्तवाकः सु॒वीर॑ इत्याह

यज॑मान॒ ए॒व वी॒र्यं॑ द॒धाति॑ वा॒सि॒ष्ठो ह॑ सा॒त्यह॒व्यो दे॒वभा॒गं प॒प्रच्छ॑
य॒थ् सृ॒ज्जया॑न् बहु॒याजि॑नोऽयी॒यजो॑ य॒ज्ञे- [ ] 7

TS 6.6.2.3

य॒ज्ञं प्र॒त्यति॑ष्ठि॒पा(३) य॒ज्ञप॒ता(३)वि॒ति स॑ हो॒वाच॑ य॒ज्ञप॒तावि॑ति
स॒त्याद्वै सृ॒ज्जयाः॑ प॒रा ब॒भूवु॑रिति हो॒वाच॑ य॒ज्ञे वा॒व य॒ज्ञः प्र॒तिष्ठा॑प्य
आ॒सीद्-य॑ज॒मान॒स्या-प॑राभा॒वाये॒ति दे॒वा गा॑तु॒विदो॑ गा॒तुं वि॒त्त्वा गा॑तु
-मि॒तेत्या॑ह॒ य॒ज्ञ ए॒व य॒ज्ञं प्र॒ति स्था॑पयति॒ यज॑मान॒स्या-प॑राभा॒वाय ॥ 8

(यजू॑षि - य॒ज्ञ - ए॒कच॑त्वारि॒ंशच्च॑) (A2)

TS 6.6.3.1

अ॒वभृ॑थ-यजू॑षि जु॒होति॑ य॒देवा॒र्वाची॑न-मे॒कहा॑य॒नादे॑नः॒ करो॑ति
तदे॒व तै॒रव॑ यज॒ते ऽपो॑ऽवभृ॑थ-म॒वैत्य॑प्सु॒ वै व॑रुणः॒ साक्षा॑दे॒व
व॑रुण॒मव॑ यज॒ते व॑र्त्म॒ना वा॑ अ॒न्वित्य॑ य॒ज्ञं र॑क्षा॒ंसि जि॑घा॒ंसन्ति॑
सा॒म्ना प्र॑स्तो॒ताऽन्व॑वैति॒ साम॑ वै र॒क्षोहा॑ र॒क्षसा॑म॒पहत्यै॑ त्रि॒र्निध॑नमु॒पैति॑
त्रय॑ इ॒मे लो॒का ए॒भ्य ए॒व लो॒केभ्यो॑ र॒क्षा- [ ] 9

TS 6.6.3.2

—स्यप॑ ह॒न्ति॑ पु॒रुषः॑पु॒रुषो॑ नि॒धन॑मु॒पैति॑ पु॒रुषः॑पु॒रुषो॑ हि र॒क्षस्वी॑
र॒क्षसा॑मप॒हत्या॑ उ॒रुꣳ हि॑ रा॒जा व॑रुणश्च॒कारे॑त्याह॒ प्रति॑ष्ठित्यै श॒तं
ते॑ रा॒जन् भि॑षजः स॒हस्र॑मित्याह भे॒षज॑मे॒वास्मै॑ क॒रोत्य॑भि॒ष्ठितो॑
व॒रुण॑स्य पा॒श इ॒त्याह॑ व॒रुण॑पा॒शमे॒वाभि॑ तिष्ठति ब॒र्हि॒रभि॑
जु॒होत्या॑हु॒तीनां॑ प्रति॑ष्ठित्या अथो॑ अ॒ग्नि॒वत्ये॒व जु॒होत्य॑प ब॒र्हिषः॑

प्र॒या॒जान्— [ ] 10

TS 6.6.3.3

य॒जति॑ प्र॒जा वै ब॒र्हिः॑ प्र॒जा ए॒व व॑रुणपा॒शान्—मु॒ञ्च॒त्याज्य॑भा॒गौ
य॒जति॑ य॒ज्ञस्यै॒व चक्षु॑षी॒ नान्त॑रेति॒ वरु॑णं य॒जति॑ व॒रुण॑पा॒शादे॒वैनं॑
मु॒ञ्च॒त्यग्नी॑व॒रुणौ॑ य॒जति॑ सा॒क्षादे॒वैनं॑ व॒रुण॑पा॒शान् मु॒ञ्च॒त्य—
प॒ब॒र्हिषा॑व॒नूया॑जौ य॒जति॑ प्र॒जा वै ब॒र्हिः॑ प्र॒जा ए॒व व॑रुणपा॒शान्—
मु॒ञ्च॒ति च॒तुरः॑ प्र॒या॒जान् य॒जति॑ द्वा॒वनू॑या॒जौ षट्थ॑ संप॒द्यन्ते॑

षड्वा ऋ॒तव॑— [ ] 11

TS 6.6.3.4

ऋ॒तु॒ष्वे॒व प्र॒ति ति॒ष्ठ-त्य॑व॒भृथ॑-नि॒चङ्कु॑णे॒त्याह॑ यथो॒दित॑मे॒व वरु॑णम॒व
यज॑ते स॒मु॒द्रे ते हृ॒दय॑-म॒प्स्वन्त॑रि॒त्याह॑ स॒मु॒द्रे ह्यन्त॑र्वरुणः॒ सं त्वा
वि॒श-न्त्वो॑ष॒धी-रु॒ताऽऽप॑ इ॒त्याहा॒द्भि-रे॒वैन॑मोष॒धीभिः॑ स॒म्यञ्चं॑ दधा॒ति
दे॒वीरा॑प ए॒ष वो गर्भ॑ इ॒त्याह॑ यथा॒यजु॑रे॒वैतत् प॒शवो॑ वै- [ ] 12

TS 6.6.3.5

सोमो॒ यद्-भि॑न्दूनां भ॒क्षये॑त् प॒शुमा॑न्थ्-स्याद्-वरु॑ण-स्त्वे॒नं
गृ॒ह्णी॒याद्य॑न्न भ॒क्षये॑द॒पशुः॑ स्या॒न्नैनं॑ वरु॑णो गृ॒ह्णी॒या-दु॒पस्पृ॑श्यमे॒व
प॒शुमा॑न् भव॒ति नैनं॑ वरु॑णो गृ॒ह्णाति॑ प्र॒तियु॑तो वरु॑णस्य पा॒श इ॒त्याह॑
वरु॑णपा॒शादे॒व निर्मु॑च्यते ऽप्र॒तीक्ष॑मा यन्ति वरु॑णस्यान्त॒र्हि॒त्या
ए॒धोऽस्ये॑धिषीम॒ही-त्या॑ह स॒मिधै॑वाग्निं नम॒स्यन्त॑ ( ) उपा॒यन्ति॑
तेजो॑ऽसि तेजो॒ मयि॑ धे॒हीत्या॑ह तेज॒ एवाऽऽत्म॑न् ध॒त्ते ॥ 13

(रक्षा॑सि - प्र॒याजा - नृ॒तवो॑ - वै - नम॑स्यन्तो

- द्वा॒दश॑ च) (A3)

TS 6.6.4.1

स्फ्येन वेदिमुद्धन्ति रथाक्षेण वि मिमीते यूपं मिनोति त्रिवृतमेव
 वज्रं संभृत्य भ्रातृव्याय प्र हरति स्तृत्यै यदन्तर्वेदि
 मिनुयाद्-देवलोकमभि जयेद्-यद्-बहिर्वेदि मनुष्य लोकं
 वैद्यन्तस्य सन्धौ मिनोत्युभयो-लोकयो-रभिजित्या उपरसंमितां
 मिनुयात् पितृलोककामस्य रशनसंमितां मनुष्यलोककामस्य चषाल-
 संमितामिन्द्रिय कामस्य सर्वान्त् समान् प्रतिष्ठाकामस्य ये त्रयो
 मद्ध्यमास्तान्त् समान् पशुकामस्यैतान् वा- [ ] 14

TS 6.6.4.2

अनु पशव उप तिष्ठन्ते पशुमानेव भवति व्यतिषजेदितरान् प्रजयैवैनं
 पशुभिर्व्यतिषजति यं कामयेत प्रमायुकः स्यादिति गर्तमितं तस्य
 मिनुयादुत्तरार्द्ध्यं वर्.षिष्ठमथ हसीयाऽसमेषा वै गर्तमिद्वस्यैवं
 मिनोति ताजक् प्र मीयते दक्षिणार्द्ध्यं वर्.षिष्ठं मिनुयाथ्
 सुवर्गकामस्याथ हसीयाऽस-माक्रमणमेव तथ् सेतुं यजमानः
 कुरुते सुवर्गस्य लोकस्य समष्ट्यै- [ ] 15

TS 6.6.4.3

यदे॒कस्मिन्॑ यू॒पे द्वे र॑शने॒ परि॒व्यय॑ति तस्मा॒देको॒ द्वे जा॒ये वि॒न्दते॑
यन्नै॒का र॑शनां॒ द्वयो॒र्यूपयोः॑ परि॒व्यय॑ति तस्मान्नै॒का द्वौ प॑ती वि॒न्दते॑
यं का॒मये॑त स्त्र्य॒स्य जा॒येतेत्यु॑पा॒न्ते तस्य॑ व्य॒तिष॑जेथ् स्त्र्ये॒वास्य॑
जा॒यते॒ यं का॒मये॑त पु॒मानस्य॑ जा॒येतेत्या॒न्तं तस्य॑ प्र वे॒ष्टये॑त्
पु॒माने॒वास्य॑- [ ] 16

TS 6.6.4.4

जा॒यते॒ ऽसुरा॑ वै दे॒वान् दक्षि॑णत॒ उपा॑नयन् तान् दे॒वा उप॑शयेनै॒वापा॑-
नुद॑न्त त-दुप॑शयस्यो-प॑शय॒त्वं यद्-दक्षि॑णत॒ उप॑शय॒ उप॑शये
भ्रातृ॑व्यापनु॒त्यै सर्वे॑ वा अ॒न्ये यू॒पाः प॑शुम॒न्तोऽथो॑प॒शय॑
ए॒वाप॑शुस्तस्य॒ यज॑मानः प॒शुर्यन्न॑ निर्दि॒शेदार्ति॑-मा॒च्छेद्-
यज॑मानोऽसौ ते प॒शुरिति॑ निर्दि॒शेद्यं॑ द्वि॒ष्याद्-यमे॒व- [ ] 17

TS 6.6.4.5

द्वेष्टि॑ तमस्मै प॒शुं निर्दि॑शति॒ यदि॒ न द्वि॒ष्यादा॑खुस्ते प॒शुरिति॑ ब्रू॒यान्न॑
ग्रा॒म्यान् प॒शून् हि॒नस्ति॒ नाऽऽ*र॑ण्यान् प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत
सोऽन्नाद्ये॑न॒ व्या॑र्ध्यत॒ स ए॒तामे॑काद॒शिनी॑-मप॑श्यत् तया॒ वै

सोऽन्नाद्यमवारुन्ध॑ यद्द॒श॒ यूपा॑ भवन्ति॒ द॒शाक्ष॑रा वि॒राड॑न्नं वि॒राड्
वि॒राजै॑वा-न्नाद्यमव॑ रुन्धे- [ ] 18

TS 6.6.4.6

य॑ ए॒काद॑शः स्तन॑ ए॒वास्यै॑ स दु॒ह ए॒वैनां॑ तेन॒ वज्रो॑ वा ए॒षा सं
मी॑यते॒ यदे॑काद॒शिनी॑ से॒श्वरा॑ पु॒रस्ता॑त् प्र॒त्यञ्चं॑ य॒ज्ञं संम॑र्दितो॒र्यत्
पा॒त्नीव॑तं मि॒नोति॑ य॒ज्ञस्य॑ प्र॒त्युत्त॑ब्ध्यै स॒यत्वाय॑ ॥ 19

(वै - स॒म॒ष्ट्यै - पु॒मा॒नेवा॒स्य - यमे॒व - रुन्धे॑ - त्रि॒ंशच्च॑)

(A4)

TS 6.6.5.1

प्र॒जाप॑तिः प्र॒जा अ॑सृजत॒ स रि॑रि॒चानो॑ऽमन्यत॒ स ए॒तामे॑काद॒शिनी॑-
मप॑श्यत् तया॒ वै स आ॑यु॒रिन्द्रि॑यं वी॒र्य॑मा॒त्मन्ध॑त्त प्र॒जा इ॒व ख॒लु वा
ए॒ष सृ॑जते॒ यो य॑जते॒ स ए॒तर्हि॑ रि॒रिचान॑ इ॒व यदे॑षैकाद॒शिनी॑
भव॑त्यायु॒रेव॑ तयै॒न्द्रियं॑ वी॒र्यं॑ य॒जमान॑ आ॒त्मन् ध॑त्ते प्रै॒वाऽऽग्ने॑येन॒
वाप॑यति मि॒थुनं॑ सा॒रस्व॑त्या॒ करो॑ति॒ रेतः॑- [ ] 20

TS 6.6.5.2

सौ॒म्येन॑ द॒धाति॑ प्र॒ जन॑यति पौ॒ष्णेन॑ बा॒र्हस्प॑त्यो भ॒वति॑ ब्र॒ह्म
 वै दे॒वानां॑ बृ॒हस्प॑तिर्ब्र॒ह्मणै॑वास्मै प्र॒जाः प्र॑जनयति वै॒श्वदे॒वो भ॒वति॑
 वै॒श्वदे॒व्यो वै प्र॒जाः प्र॒जा ए॒वास्मै॑ प्र॑जनयती-न्द्रि॒यमे॒वैन्द्रे॑णाव॒
 रु॒न्धे वि॒शं मा॒रुते॑नौ॒जो ब॒लमै॑न्द्रा॒ग्नेन॑ प्र॒सवा॑य सा॒वित्रो॑ निर्व॒रुण॑त्वाय॒
 वा॒रुणो॑ म॒द्ध्यत॑ ऐ॒न्द्रमा॑ ल॒भते॑ म॒द्ध्यत॑ ए॒वेन्द्रि॒यं य॑ज॒माने॑
 द॒धाति॑- [ ] 21

TS 6.6.5.3

पु॒रस्ता॑दै॒न्द्रस्य॑ वै॒श्वदे॒वमा॑ ल॒भते॑ वै॒श्वदे॒वं वा॑ अ॒न्नम॑न्नमे॒व
 पु॒रस्ता॑द्ध॒त्ते तस्मा॑त् पु॒रस्ता॑द॒न्नम॑द्यत ऐ॒न्द्रमा॑ल॒भ्य मा॒रुत॑मा ल॒भते॑
 वि॒ड् वै म॒रुतो॑ वि॒शमे॒वास्मा॑ अनु॒ बद्ध॑नाति॒ यदि॑ का॒मये॑त योऽव॑गतः
 सोऽप॑ रु॒द्ध्यतां॑ योऽप॑रु॒द्धः सोऽव॑ गच्छ॒त्वित्यै॒न्द्रस्य॑ लो॒के वा॒रुण॑मा
 ल॒भेत॑ वा॒रुण॑स्य लो॒क ऐ॒न्द्रं- [ ] 22

TS 6.6.5.4

य॑ ए॒वाव॑गतः सोऽप॑ रु॒द्ध्यते॑ योऽप॑रु॒द्धः सोऽव॑ गच्छति॒ यदि॑
 का॒मये॑त प्र॒जा मु॒ह्येयु॑रिति॒ प॒शून् व्य॑तिष॒जेत् प्र॒जा ए॒व मो॑हयति॒

यदभिवा॒हतोऽपां॑ वा॒रुण॒माल॒भेत॑ प्र॒जा वरु॑णो गृ॒ह्णीयाद्-दक्षि॑णत
उदञ्च॒मा ल॒भतेऽपवा॒हतोऽपां॑ प्र॒जाना॑-मवरु॑ण ग्राहाय ॥ 23

(रेतो - यज॑माने दधाति - लोक॑ ऐन्द्र॒ - सप्त॑त्रिंशच्च) (A5)

TS 6.6.6.1

इन्द्रः॑ प॒त्न्या म॒नुम॑याजयत् तां प॒र्य॒ग्निकृ॑ता-मुद॑सृजत् तया
म॒नुरा॑द्ध्यो॒द्यत् प॒र्य॒ग्निकृ॑तं पा॒त्नीव॑तमु॒थ् सृ॒जति॑ या॒मेव॑ म॒नुर्.
ऋ॒द्धिमा॑द्ध्यो॒त् ता॒मेव॑ यज॒मान॑ ऋ॒ध्नोति॑ य॒ज्ञस्य॑ वा अ॒प्रति॑ष्ठिताद्-
य॒ज्ञः प॒रा भ॑वति य॒ज्ञं प॒राभ॑वन्तं य॒जमा॑नोऽनु प॒रा भ॑वति यदा॒ज्येन॑
पा॒त्नीव॑त॒ स॒स्था॑पयति य॒ज्ञस्य॑ प्र॒तिष्ठि॑त्यै य॒ज्ञं प्र॒ति॒तिष्ठ॑न्तं
य॒जमा॑नोऽनु प्र॒ति तिष्ठ॑तीष्टं व॒पया॑- [ ] 24

TS 6.6.6.2

भव॑त्यनिष्टं व॒शया॑ऽथ पा॒त्नीव॑तेन प्र च॒रति॑ ती॒र्थ ए॒व प्र च॑रत्यथो
ए॒तर्हो॑वा॒स्य या॑मस्त्वाष्ट्रो भ॑वति त्वष्टा वै रे॒तसः॑ सि॒क्तस्य॑ रू॒पाणि॑
वि॒ करो॑ति तमे॒व वृ॑षाणं प॒त्नीष्व॑पि सृ॒जति॑ सोऽ॒स्मै रू॒पाणि॑
वि॒ करो॑ति ॥ 25 (व॒पया॑ - षट्त्रिं॑शच्च) (A6)

TS 6.6.7.1

घ्नन्ति॑ वा ए॒तथ् सोमं॑ य॒दभिषु॑ण्वन्ति यथ् सौ॒म्यो भव॑ति यथा॑
मृ॒ताया॑नु॒स्तरणीं॑ घ्नन्ति तादृ॒गेव॑ तद् यदु॒त्तरा॑र्धे वा म॒ध्ये वा
जुहु॒याद्-दे॒वता॑भ्यः स॒मदं॑ द॒ध्याद्-दक्षि॑णा॒र्धे जु॑होत्येषा वै
पित॑रूणां दि॒ख् स्वाया॑मेव दि॒शि पित॑रून् नि॒रव॑दयत उ॒द्गातृ॑भ्यो
हर॑न्ति सामदे॒वत्यो॑ वै सौ॒म्यो यदे॒व साम्नः॑ छं॒बट्कुर्व॑न्ति तस्यै॒व
स शान्ति॑रवे- [ ] 26

TS 6.6.7.2

-क्ष॑न्ते पवि॒त्रं वै सौ॒म्य आ॒त्मान॑मेव पवयन्ते य आ॒त्मानं॑ न
परि॑पश्येदि॒तासुः॑ स्यादभि॒ददिं॑ कृ॒त्वाऽवै॑क्षेत तस्मिन्. ह्या॒त्मानं॑
परि॑पश्यत्यथो आ॒त्मान॑मेव पवयते यो ग॒तम॑नाः स्याथ् सोऽवै॑क्षेत
यन्मे॒ मनः॑ प॒रागतं॑ य॒द्वा मे॑ अ॒परा॑गतं ।
रा॒ज्ञा सोमे॑न तद्वयम॒स्मासु॑ धा॒रयाम॑सीति॒ मन॑ ए॒वात्मन्
दा॒धार- [ ] 27

TS 6.6.7.3

न ग॒तम॒ना भव॑त्यप॒ वै तृ॑तीयसवने य॒ज्ञः क्रा॑मतीजाना-
 दनी॑जानम॒भ्या-ग्नावै॑ष्णव्यर्चा घृ॒तस्य॑ यजत्यग्निः सर्वा॑ देवता
 विष्णु॑र्य॒ज्ञो दे॒वता॑श्चै॒व य॒ज्ञं च॑ दा॒धारोपा॑शु यजति मिथु॒नत्वाय॑
 ब्र॒ह्मवा॑दिनो वदन्ति मि॒त्रो य॒ज्ञस्य॑ स्विष्टं॑ यु॒वते वरु॑णो दु॒रिष्टं॑ क्व
 तर्हि॑ य॒ज्ञः क्व॑ यज॒मानो भव॑तीति यन्मै॒त्रावरु॑णीं

व॒शामा॒लभ॑ते मि॒त्रेणै॒व- [ ] 28

TS 6.6.7.4

य॒ज्ञस्य॑ स्विष्टं॑ शमयति वरु॑णेन दु॒रिष्टं॑ नाऽऽ*र्ति॒माच्छ॑ति यज॒मानो
 यथा॑ वै ला॒ङ्गले॑नोर्व॒रां प्र॑भिन्दन्-त्ये॒वमृ॑ख्सामे य॒ज्ञं प्र॑ भि॒न्तो
 यन्मै॒त्रावरु॑णीं व॒शामा॒लभ॑ते य॒ज्ञायै॒व प्र॑भि॒न्नाय॑ म॒त्यम॒न्ववा॑स्यति
 शान्त्यै॑ या॒तया॑मानि वा ए॒तस्य॑ छन्दा॑सि य ई॒जानः॑ छन्द॒सामेष॑
 रसो॑ यद्-व॒शा यन्मै॒त्रावरु॑णीं व॒शामा॒लभ॑ते छन्दा॑स्ये॒व पुन॑रा
 प्री॑णात्य ( ) या॒तया॑मत्वायाथो छन्द॒स्स्वे॒व रसं॑ दधाति ॥ 29

(अ॒व - दा॒धार - मि॒त्रेणै॒व - प्री॑णाति - षट्च॑) (A7)

TS 6.6.8.1

दे॒वा वा इ॒न्द्रि॒यं वी॒र्या॑(१) व्य॑भजन्त॒ ततो॑ यद॒त्यशि॑ष्यत॒ तदति॑ग्राह्या
अभ॒वन् तदति॑ग्राह्याणा-मति॑ग्राह्यत्वं य॒दति॑ग्राह्या गृ॒ह्यन्त इन्द्रि॒यमे॒व
तद्-वी॒र्यं य॑जमान॒ आ॒त्मन् ध॑त्ते तेज॒ आग्ने॒येनेन्द्रि॒य-मै॒न्द्रेण॑
ब्र॒ह्मव॑र्चस॒ सौ॒र्येणो॑प॒स्तंभ॑नं वा ए॒तद्-य॒ज्ञस्य॑ यदति॑ग्राह्याश्च॒क्रे
पृ॒ष्ठानि॒ यत् पृ॑ष्ठ्ये न गृ॒ह्णीया॑त् प्रा॒ञ्चं य॒ज्ञं पृ॑ष्ठानि स॒
शृ॒णीयु॑र्यदु॒क्थ्ये- [ ] 30

TS 6.6.8.2

गृ॒ह्णीया॑त् प्र॒त्यञ्चं य॒ज्ञमति॑ग्राह्याः स॒ शृ॒णीयु॑र्विश्वजि॒ति सर्व॑पृ॒ष्ठे
ग्र॒हीत॒व्या य॒ज्ञस्य॑ स॒वीर्य॑त्वाय॒ प्रजा॑पतिर्दे॒वेभ्यो॑ य॒ज्ञान् व्यादि॑शत् स
प्रि॒यास्त॒नूर॒प न्य॑धत्त॒ तदति॑ग्राह्या अभ॒वन् वि॒तनु॑स्तस्य॒ यज्ञ॑ इत्याहु॒र्य-
स्याति॑ग्राह्या न गृ॒ह्यन्त इ॒त्यप्य॑ग्नि॒ष्टोमे॑ ग्र॒हीत॒व्या य॒ज्ञस्य॑ स॒तनु॑त्वाय॒
दे॒वता॒ वै सर्वाः॑ स॒दृशी॑रासन् ता न व्या॒वृत्त॑-मगच्छन् ते दे॒वा- [ ] 31

TS 6.6.8.3

ए॒त ए॒तान् ग्र॑हानपश्यन् तानगृ॒ह्णताऽऽग्ने॑ यम॒ग्निरै॒न्द्रमिन्द्रः॑ सौ॒र्यं
सू॒र्यस्ततो॑ वै तेऽन्या॑भि-दे॒वता॑भि-व्या॒वृत्त॑मगच्छन्. यस्यै॒वं वि॒दुष॑

ए॒ते ग्र॑हा गृ॒ह्यन्ते॑ व्या॒वृ॒तमे॒व पा॒प्म॒ना भ्रा॑तृ॒व्येण॑ ग॒च्छ॒ती॒मे लो॒का
ज्यो॑ति॒ष्मन्तः॑ स॒माव॑द्-वी॒र्याः का॒र्या इ॒त्याहु॑राग्ने॒येना॒स्मिन् लो॒के
ज्यो॑ति॒र्धत्त॑ ऐ॒न्द्रेणा॒न्तरि॑क्ष इन्द्र॒वायू॑ हि स॒युजौ॑ सौ॒र्येणा॒मुष्मिन्

लो॒के- [ ] 32

TS 6.6.8.4

ज्यो॑ति॒र्धत्ते॒ ज्यो॑ति॒ष्मन्तोऽस्मा॑ इ॒मे लो॒का भ॑वन्ति स॒माव॑द्-
वी॒र्याने॑नान् कुरु॒त ए॒तान् वै ग्र॑हान् ब॒न्बा-वि॒श्वव॑यसा-ववि॒त्तां
ताभ्या॑मि॒मे लो॒काः प॒राञ्च॑श्चा॒र्वाञ्च॑श्च प्रा॒भुर्य॑स्यै॒वं वि॒दुष॑ ए॒ते ग्र॑हा
गृ॒ह्यन्ते॑ प्रा॒स्मा इ॒मे लो॒काः प॒राञ्च॑श्चा॒र्वाञ्च॑श्च भा॒न्ति ॥ 33

(उ॒क्थ्ये॑ - दे॒वा - अ॒मुष्मिन्॑ लो॒क - ए॒कान्न॑च॒त्वारि॑ञ्श॒च्च)

(A8)

TS 6.6.9.1

दे॒वा वै यद्-य॒ज्ञेऽकु॑र्व॒त तद॑सु॒रा अ॒कुर्व॑त ते दे॒वा अ॒दाभ्ये॑ छ॒न्दाँ॒सि
स॒व॒नानि॑ स॒म॒स्थाप॑यन् ततो॑ दे॒वा अ॒भव॑न् प॒राऽसु॑रा य॒स्यै॒वं
वि॒दुषो॑ऽदा॒भ्यो गृ॒ह्य॒ते भ॑व॒त्यात्म॑ना प॒राऽस्य॑ भ्रा॒तृ॒व्यो भ॑वति य॒द्वै दे॒वा

असु॒रा-न॒दाभ्ये॑-नाद॒भ्नुवन्॑ तद॒दाभ्य॑स्या-दाभ्य॒ त्वं य॑ एवं॒ वैदे॑
द॒भ्नोत्ये॒व भ्रातृ॑व्यं नैनं॒ भ्रातृ॑व्यो द॒भ्नोत्ये॒- [ ] 34

TS 6.6.9.2

-षा॒ वै प्र॒जाप॑ते-रतिमो॒क्षिणी॑ नाम॒ तनूर्य॑द॒दाभ्य॑ उप॒नद्ध॑स्य
गृ॒ह्णात्य॑तिमु॒क्त्या अ॑ति पा॒प्मानं॑ भ्रातृ॑व्यं मु॒च्यते॒ य एवं॑ वैदे॒
घ्नन्ति॒ वा ए॒तथ् सोमं॑ य॒दभिषु॑ण्वन्ति॒ सोमे॑ ह॒न्यमा॑ने य॒ज्ञो
ह॒न्यते॒ यज्ञे॑ यज॒मानो॑ ब्र॒ह्मवा॑दिनो॒ वद॑न्ति किं॒ तद्-य॒ज्ञे यज॑मानः
कुरु॑ते येन जी॒वन्थ् सु॒वर्गं॑ लो॒कमे॑तीति जी॒वग्र॑हो वा ए॒ष
यद॒दाभ्यो॑ ऽन॒भिषु॑तस्य गृ॒ह्णाति॒ ( ) जी॒वन्तमे॒वैनं॑ सु॒वर्गं
लो॒कं ग॑मयति॒ वि वा ए॒तद्-य॒ज्ञं छि॑न्दन्ति॒ यद॒दाभ्ये॑ स॒-स्था॒पय॑-
न्त्यं॑ शून॒पि सृ॑जति॒ यज्ञ॑स्य स॒न्तत्यै॑ ॥ 35

(द॒भ्नोत्य॑ - न॒भिषु॑तस्य गृ॒ह्णात्ये॑ - का॒न्नवि॑श॒तिश्च॑) (A9)

TS 6.6.10.1

दे॒वा वै प्र॒बाहु॑ग्रहा॒-न॒गृह्ण॑त स ए॒तं प्र॒जाप॑ति-र॒शु-म॑पश्यत्
तम॒गृह्णी॑त तेन॒ वै स आ॑द॒ध्नोद्-य॑स्यै॒वं वि॒दुषो॑ ऽशु॒-गृह्ण॑त
ऋ॒द्ध्नोत्ये॒व स॒कृद॑भिषु॒तस्य॑ गृ॒ह्णाति॒ स॒कृद्धि॑ स तेना॒ऽऽ*द॒ध्नोन्म॑नसा

गृ॒ह्णा॒ति॒ मन॑ इ॒व हि॒ प्र॒जा॒प॒तिः॑ प्र॒जा॒प॒ते॒रा॒प्त्या॒ औ॒दु॒म्ब॒रेण॑ गृ॒ह्णा॒त्यूर्वा॑
उ॒दु॒म्ब॒र ऊ॒र्ज॒मे॒वाव॑ रु॒न्धे च॒तुः॑स्र॒क्ति भ॑वति दि॒क्ष्वे- [ ] 36

TS 6.6.10.2

-व॒ प्र॒ति ति॑ष्ठति॒ यो वा अ॒ञ्शो॒रा॒य॒त॒नं॑ वे॒दाऽऽय॑त॒नवा॑न् भवति
वा॒म॒दे॒व्य॒मि॒ति॒ साम॑ त॒द्वा अ॒स्याऽऽ*य॑त॒नं मन॑सा गाय॒मानो॑
गृ॒ह्णा॒त्या॒य॒त॒नवा॑ने॒व भ॑वति॒ यद॑ध्व॒र्युर॒ञ्शुं गृ॒ह्णन्॑ ना॒र्ध॒ये॒दु॒भा॒भ्यां॑
न॒र्ध॒ये॒ता॒ध्व॒र्य॒वे च॑ यज॒माना॑य च॒ यद॑ध्व॒ये-दु॒भा॒भ्या-
मृ॒द्ध्ये॒ता॒न॒वा॒नं गृ॒ह्णा॒ति सै॒वा॒स्य॒र्द्धि॒र्. हि॒र॒ण्य॒म॒भि व्य॑नित्य ( )-
मृ॒तं वै हि॒र॒ण्य॒मा॒युः प्रा॑ण आ॒युषै॒वामृ॑त॒म॒भि धि॑नोति श॒त॒मा॒नं भ॑वति
श॒ता॒युः पु॒रुषः॑ श॒ते॒न्द्रि॒य आ॒युष्ये॒वेन्द्रि॒ये प्र॑ति ति॑ष्ठति ॥ 37

(दि॒क्ष्वे - नि॒ति - वि॒ञ्श॒तिश्च॑) (A10)

TS 6.6.11.1

प्र॒जा॒प॒ति-दे॒वे॒भ्यो॑ य॒ज्ञान्॑ व्यादि॒श॒त् स रि॑रि॒चानो॑ऽम॒न्य॒त स य॒ज्ञाना॑ञ्
षो॒ड॒श॒धेन्द्रि॒यं वी॒र्य॑मा॒त्मान॑म॒भि स॒म॒क्खि॒दत् त॒त् षो॒ड॒श्य॑भ॒वन्न॑ वै
षो॒ड॒शी॑ ना॒म य॒ज्ञोऽस्ति॑ य॒द्वाव॑ षो॒ड॒श॒ स्तो॒त्रञ् षो॒ड॒श॒ श॒स्त्रं॑ ते॒न

षोड॒शी तथ्॑ षोड॒शिनः॑ षोड॒शित्वं॑ यथ्॑ षोड॒शी गृ॒ह्यत॑ इन्द्रि॒यमे॒व
तद्-वी॒र्यं॑ यज॒मान॑ आ॒त्मन् ध॑त्ते दे॒वेभ्यो॑ वै सु॒वर्गो॑ लो॒को- [ ] 38

TS 6.6.11.2

न प्रा॒भवत् त ए॒तः षोड॒शिन॑मपश्यन् तम॑गृह्णीत॒ ततो॑ वै तेभ्यः॑
सु॒वर्गो॑ लो॒कः प्रा॒भवद्य॑थ् षोड॒शी गृ॒ह्यते॑ सु॒वर्गस्य॑
लो॒कस्या॒भिजि॑त्या इन्द्रो॒ वै दे॒वाना॑मानुजावर आसीथ् स
प्र॒जाप॑तिमुपाधावत् तस्मा॑ ए॒तः षोड॒शिनं॑ प्रायच्छत् तम॑गृह्णीत॒ ततो॑
वै सोऽग्रं॑ दे॒वता॑नां पर्येद्-यस्यै॒वं वि॒दुषः॑ षोड॒शी गृ॒ह्यते- [ ] 39

TS 6.6.11.3

ऽग्रमे॒व स॒माना॑नां पर्येति प्रा॒तस्स॒वने॑ गृह्णाति॒ वज्रो॑ वै षोड॒शी
वज्रः॑ प्रा॒तस्स॒वनः॑ स्वादे॒वैनं॑ योनेर्निगृह्णाति॒ सव॑नेसवनेऽभि
गृह्णाति॒ सव॑नाथ्सवनादे॒वैनं॑ प्र॒ जन॑यति तृतीयसवने॒ पशु॑कामस्य
गृह्णी॒याद्-वज्रो॑ वै षोड॒शी प॒शव॑स्तृतीयसवनं॒ वज्रै॑णैवास्मै
तृतीयस॒वनात् प॒शून्व॑ रुन्धे॒ नोक्थ्ये॑ गृह्णीयात् प्र॒जा वै प॒शव॑
उक्थानि॒ यदु॒क्थ्ये- [ ] 40

TS 6.6.11.4

गृ॒ह्णी॒यात् प्र॒जां प॒शून्स्य॑ निर्द॒हेदति॑रा॒त्रे प॒शुकाम॑स्य गृ॒ह्णी॒याद्-वज्रो॑
 वै षोड॑शी वज्रेणै॒वास्मै॑ प॒शून्वरु॑द्ध्य रा॒त्रि-योपरि॑ष्टा-
 च्छम॑यत्य॒प्यग्नि॑ष्टोमे राज॒न्यस्य॑ गृ॒ह्णी॒याद्-व्यावृ॑त्कामो हि राज॒न्यो
 यज॑ते सा॒ह ए॒वास्मै॑ वज्रं गृ॒ह्णाति॑ स ए॒नं वज्रो॑ भू॒त्या इ॒न्धे निर्वा॑
 दह॑-त्येकवि॒ंश॑ स्तो॒त्रं भव॑ति प्रति॒ष्ठित्यै॑ हरि॒वच्छ॑स्यत इ॒न्द्रस्य॑
 प्रि॒यं धामो॑- [ ] 41

TS 6.6.11.5

-पा॒प्नोति॑ कनी॒याऽसि॑ वै दे॒वेषु॑ छन्दा॒ऽस्यासन्-ज्या॒याऽ-स्यसु॑रेषु
 ते दे॒वाः कनी॑यसा छन्द्सा ज्यायः छन्दो॒ऽभि व्य॑श॒ऽसन् ततो॑ वै
 तेऽसु॑राणां लो॒कम॑वृ॒ज्जत॑ यत् कनी॑यसा छन्द्सा ज्यायः
 छन्दो॒ऽभिवि॑श॒ऽसति॑ भ्रातृ॒व्यस्यै॑व तल्लो॒कं वृ॑ङ्क्ते षड॒क्षरा॑ण्यति
 रेच॑यन्ति षड् वा ऋ॒तव॑ ऋ॒तूने॑व प्री॒णाति॑ च॒त्वारि॑ पूर्वा॒ण्यव॑
 कल्प॑यन्ति-[ ] 42

TS 6.6.11.6

चतु॑ष्पद॒ ए॒व प॒शू॒न॒व रु॒न्धे द्वे उत्त॑रे द्वि॒पद॑ ए॒वा॒व रु॒न्धे
 ऽनु॒ष्टु॒भ॒म॒भि॒ सं पा॑दयन्ति वा॒ग्वा अ॒नु॒ष्टु॒प् तस्मा॑त् प्रा॒णानां॑
 वा॒गु॒त्त॒मा॒ स॒म॒या॒वि॒षि॒ते सूर्ये॑ षोड॒शि॒नः स्तो॒त्र-मु॒पा॒क॒रोत्ये॒तस्मिन्
 वै लो॒क इन्द्रो॑ वृ॒त्र॒म॒ह॒न्थ् सा॒क्षा॒दे॒व वज्रं॑ भ्रातृ॒व्याय॑
 प्र॒ हर॑-त्यरुणपि॒शङ्गो॒ऽश्वो दक्षि॑णै॒तद्वै वज्र॑स्य रू॒पञ् समृ॑द्ध्यै ॥ 43
 (लो॒को - वि॒दुषः॑ षोड॒शी गृ॒ह्यते॑ - यदु॒क्थ्ये॑ - धाम॑ - कल्पयन्ति
 - सप्त॑च॒त्वारि॑ञ्शच्च) (A11)

Prasna Korvai with starting Padams of 1 to 11 Anuvaakams :-

(सु॒व॒र्गा॒य यद् दा॑क्षि॒णानि॑ - स॒मिष्ट॑ यजू॒ - ष्य॑वभृथ यजू॒षि -
 स्प्ये॑न - प्र॒जा॒प॒ति॒रे॒का॒द॒शि॒नी - मिन्द्रः॑ प॒त्न्या - घ्न॑न्ति - दे॒वा
 वा इन्द्रि॑यं वी॒र्यं॑ - दे॒वा वा अ॒दा॒भ्ये - दे॒वा वै प्र॒बा॒हुक् -
 प्र॒जा॒प॒ति॒र्दे॒वे॒भ्यः स रि॑रि॒चानः॑ - षोड॒श॒धै॒का॒द॒श)

Korvai with starting Padams of 1, 11, 21 Series of Panchaatis :-

(सुवर्गाय॑ – यजति॑ प्र॒जाः – सौ॒म्येन॑ – गृ॒ह्णीयात् प्र॒त्यञ्चं॑ –
गृ॒ह्णीयात् प्र॒जां प॒शून् – त्रिच॑त्वारि॒ंशत्)

First and Last Padam of sixth Prasnam of 6th Kandam :-

(सुवर्गाय॑ – वज्र॑स्य रू॒पं॑ समृ॒द्ध्यै॑)

Kaanda Korvai with starting Padams of 6 Prasnam of Kandam 6

(प्राची॑नव॒ंशं – य – च्वा॒त्वाला॑ – द्य॒ज्ञेने॑ – न्द्रः॑ –
सुवर्गाय॑ – षट्)

॥ हरिः ओं ॥

॥ कृष्ण यजुर्वेदीय तैत्तिरीय संहितायां षष्ठकाण्डे षष्ठः प्रश्नः समाप्तः ॥

॥ इति षष्ठं काण्डं ॥

Details of Anuvakam, Panchati and Padam for Kandam 6

	Anuvakam	Panchati	Padams
Prasna 1	11	76	3840
Prasna 2	11	59	3085
Prasna 3	11	62	3155
Prasna 4	11	51	2626
Prasna 5	11	42	2150
Prasna 6	11	43	2125
Total	66	333	16981